

РУДОЛФ ЩАЙНЪР

АНТРОПОСОФИЯ

Фрагмент от 1910 г.

1980 г.

ИЗДАТЕЛСТВО РУДОЛФ
ЩАЙНЕР,
ДОРНАХ/ШВЕЙЦАРИЯ

Издадено от Администрацията на наследството на
Рудолф Щайнер.
Редактирано от Хендрик Кнобел и Йохан Вегер.

1-во издание Дорнах 1951
2-ро, разширено издание
Пълно издание Дорнах 1970
3-то издание (фотомеханично препечатване)
Пълно издание Дорнах 1980

Библиография № 45

Всички права запазени от Администрацията на
наследството на Рудолф Щайнер.

Дорнах/Швейцария

© 1970 от Администрация на имението „Рудолф Щайнер“,

Дорнах/Швейцария

Отпечатано в Швейцария от Zbinden Druck und Verlag AG,
Базел

ISBN 3-7274-0450-7 (Ln) 3-7274-0451-5 (Kt)

СЪДЪРЖАНИЕ

Предварителна бележка на редакторите	7
I. Характерът на антропософията	15
II. Човекът като сетивен организъм	29
III. Светът, който е в основата на сетивата	41
IV. Жизнени процеси	50
V. Процеси в човешкото тяло	64
VI. Самопреживяването	70
VII. Светът, който е в основата на сетивните органи лъжи	75
VIII. Светът, който унищожава живите органи лъжи	86
IX. Висшият духовен свят	96
X. Формата на човека	99
 Приложение I: към Глава III	113
Приложение 2: към Глава VI	131
Приложение 3: към Глава X	136
Приложение 4: „Върху антропософията“. С факсимиле.	146
Приложение 5: Проучване на констатациите	150
 Забележка	165
Преглед на Пълните съчинения на Рудолф Щайнер.	167

ПРЕДВАРИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

От недовършения труд на Рудолф Щайнер „Антропософия“, публикуван тук през 1910 г., в неговото наследство са открити ръкописен текст и отпечатани листове, коригирани от самия автор. Рудолф Щайнер разглежда същата тема устно в първите две от дванадесетте си лекции „Антропософия, Психософия, Пневматософия“ (изнесени в Берлин през 1909, 1910 и 1911 г.) и впоследствие я преразглежда от различни гледни точки. Съдържанието на фрагмента е толкова ценно, че изглежда оправдано да бъде споделен, въпреки че е недовършен труд, който самият Рудолф Щайнер не е публикувал.

Как трябва да се разбират тези страници и как Рудолф Щайнер е мислил за тях, е видно от неговите обяснения на това съдържание

, които той дава на две места в лекционния си труд. Първо, в лекцията от 2 октомври 1920 г. в курса „Граници на естественото познание“, ¹ в седмата лекция (страници 105/106), и по-късно, тоест около шест месеца по-късно, в лекцията от 22 март 1921 г. в курса му „Математика, научен експеримент, наблюдение и резултат от познанието от гледна точка на антропософията“, ¹ в шестата лекция.

Рудолф Щайнер заявява следното в Дорнах на 2 октомври 1920 г.
∴

„Преди много години се опитах в определена област да изразя с думи това, което може да се нарече човешка наука за сетивата. Успях да изразя с думи какво представлява тази човешка наука за сетивата, доктрината за дванадесетте сетива, в устна презентация, защото там човек има по-голяма възможност да изопачава и преобръща езика

и чрез повторение да осигурява разбиране , така че да може да пренебрегне недостатъците на нашия език, които такъв...”

¹. Сравнете общия преглед на страница 12.

Все още не съм подготвен да се справям със сетивните аспекти на моето същество, не усещам нещата толкова интензивно. Но когато тогава – както казах, преди много години – поисках да запиша, да оформя в книга това, което бях представил като действителна антропософия в лекциите, стана очевидно забележителното нещо: че това, което бях преживял външно, когато беше внесено в моето вътрешно същество,

се превърна в нещо толкова чувствително, че езикът не можеше да намери думи, за да го изрази. И вярвам, че началото на отпечатания текст, няколко листа, е лежало в печатницата пет или шест години. Тъй като исках да продължа да пиша цялото нещо в стила, в който беше започнало, просто защото езикът първоначално не позволяваше това, което исках да постигна на тогавашния си етап на развитие, не можех да продължа. След това бях претоварен с работа и все още не съм успял да завърша тази книга. Тези, които са по-малко съвестни относно това, което предлагат на своите събратя от духовния свят, биха могли да се усмихнат на такъв застои пред лицето на непреодолима във времето трудност. Но онези, които наистина са преживели и които са способни да проникнат с пълно чувство за отговорност в това, което възниква, когато човек иска да опише пътищата, които

западното човечество трябва да поеме сега към въображението, знаят, че е необходимо много, за да се намерят правилните думи за точно такова описание. Като път на обучение, това е сравнително лесно за описание. Това е направено в моята

книга „Как да постигнем познание за висшите светове“. Но когато човек иска да постигне много специфични резултати, както беше в случая с описанието на същността на самите човешки сетива, тоест част от вътрешната организация на човечеството, когато човек трябва да постигне такива много специфични резултати, тогава възниква трудността да схване въображението и да го представи в ясни контури чрез думи.

И на 22 март 1921 г. в Щутгарт:

„Веднъж изнесох лекция пред Антропософското общество за това, което в лекциите си нарекох „Антропософия“ . По това време представих толкова много за Антропософията, колкото ми бяха разкрили духовните изследвания.“

След това беше поискано отпечатването на тези лекции и аз се заех да ги запиша. В процеса на записването им се появи нещо друго. Не че нещо в първоначално даденото беше променено, но стана необходимо да се добавят някои неща, които дават допълнителни обяснения. Но също така стана необходимо въпросът да се формулира по-точно. Това отне година. Сега се появи друга възможност. Общото събрание на обществото се проведе отново. Хората казаха, че <антропософските> лекции вече трябва да се продават на общото събрание, така че трябва да бъдат завършени

. След това обявих различна поредица от лекции за следващото общо събрание и изпратих първите листове на тази <Антропософия> на печатницата. Те бяха отпечатани веднага. Мислех, че сега мога да продължа да пиша

. И продължих да пиша известно време. Но необходимостта от добавяне на допълнителни подробности

към по-точните обяснения ставаше все по-очевидна. Цялото нещо завърши

със значителен брой отпечатани листове. До този момент пишех. Тогава един лист пристигна по такъв начин, че шестнадесетте страници вече не бяха запълнени, а само, струва ми се, тринадесет или четиринадесет. Другите бяха празни и аз трябваше да продължа да пиша. Междувременно ми стана ясно

- имаше и други причини за всичко това, но искам да спомена една от причините, които доведоха до това събитие, по-специално във връзка с това, което предстои. Дойде моментът, когато си казах: За да приключа наистина този въпрос, както би трябвало и искам да го направя сега, след една година, е необходимо да развия по-подробно определен начин на представяне, специфично разработване на въображаемо, вдъхновено разбиране

и да приложа този вид разбиране именно по отношение на тези антропософски въпроси

. Затова първо се зах с
нещо негативно: да изоставя цялата <Антропософия>
. Тя все още лежи днес точно както
е била отпечатана тогава, много страници от нея вече, и си
помислих първо
наистина да проуча продължението. Така че го направих.

Защото имам задълбочено разбиране за нещо, което сега бих искал да ви опиша. Мога да го опиша само схематично. Но това, което описвам схематично, е голяма сума от вътрешни преживявания, които всъщност са методи за познание в изучаването на човечеството.

Ставаше все по-ясно, че антропософията, както е била замислена по това време, може да бъде напълно реализирана само когато чрез вътрешно съзерцание човек разбере как това, което наистина възприема във вътрешното

си зрение като духовно-психична дейност, действаща в нервната система, може да бъде продължено, докато вътрешно достигне до точка - тази точка всъщност е линия, минаваща вертикално, но тук искам само да я представя схематично

; точката лежи по-високо за определени явления , след това по-ниско и така нататък. Описването на това подробно

може да не е възможно в тези лекции; искам само да предоставя един вид напречно сечение на цялото - докато човек стигне до тази точка, където ясно забелязва, че цялата духовно-психична дейност, напредваща отвън навътре , която човек схваща чрез въображение и вдъхновение, се пресича

. Но тъй като тя се пресича, човек вече не е свободен в упражняването на тази дейност. Както описах, човек не е напълно свободен и преди това . Сега човек става още по-малко свободен.

Забелязва, че цялото нещо претърпява промяна. Човек навлиза в състояние на по-здраво задържане във вдъхновеното от въображението

представяне. По-конкретно, когато човек схване какво представляват сетивното възприятие и неговото интелектуално продължение за окото в рамките на въображаемо вдъхновено представяне и по този начин стигне до въображението на зрителния орган — когато човек стигне до схващането на зрителния орган чрез изцяло вдъхновено въображение

— тогава тази дейност продължава навътре , след това се случва пресичане и след това, с дейността, с която току-що е схванал окото , човек обхваща друг орган. Това е по същество бъбрекът.

И така е и с другите органи. Винаги, когато тази вдъхновена от въображението дейност се продължи във вътрешността на човешкото същество, човек винаги открива, че вече е завършил това, което току-що е било...

Органите са – поне в основната си структура, напълно завършени към момента на раждането на човек – и в известен смисъл са обхванати от това вдъхновено въображение, като по този начин се движат към истинска интроспекция на човешкия организъм. Това е много специфична трудност и тъй като по това време не само трябваше да завърши писането на книгата, но и да изнесе друга поредица от лекции, която от своя страна изискваше проучване, можете да си представите, че не беше лесно да завърши този метод, който бях разработил преди много години

.

Трябва само да спомена, че трудността се състои във факта, че човек постоянно е отблъскван назад. Това действително продължаване изисква значителна вътрешна сила, за да се постигне . Човек трябва многократно да решава , бих казал, да укрепва и засилва силата на въображението, на вътрешната работа в душата върху любовта към външната природа . В противен случай човек винаги лесно бива отблъскван назад. Забелязва, че се връща навътре, но постоянно е тласкан назад и вместо това, което бих описал като интроспекция, всъщност получава нещо, което не е правилно. Човек трябва да преодолее това, което се развива като отскок.

Е, исках да ви разкажа историята, за да видите, че духовният изследовател вече може да посочи онези моменти, в които се бори с определени проблеми на духовното изследване. За съжаление, в годините, последвали събитието, което разказах, времето ми беше изпълнено с всякакви неща, особено през последните години, така че това, което бих описал като особено необходима, дори незаменима дейност – завършването на тази <Антропософия> – не можа да бъде осъществено.

Текстът, възпроизведен тук, следва откритите корекционни листове до страница 101, ред 18. Останалата част е отпечатана от ръкописа . Корекционните листове съдържат, отчасти,

различни версии, всяка от които е показана тук. са възпроизведени в края на главата .

От добавените разширения (Приложения 1-5), първите три са новооткрити страници от ръкописа, които представляват вариации на възпроизведения тук текст и не са включени от Рудолф Щайнер, защото съдържанието им не се вписва в рамката на останалата част от съдържанието ; Приложение 4, като чернова на окончателен текст, вече е включено в изданието от 1951 г.; Приложение 5 е независимо, но свързано представяне.

Редакторите

Допълнителна информация по същата тема може да се намери в лекционния труд на Рудолф Щайнер :

- 1909 г. - «Антропософия, Психософия, Пневматософия». 12 лекции в Берлин 1909/1910/1911. Библиотека № 115, Пълно издание 1965 г.
- 1916 г. - „Световно битие и Аз“. 7 лекции в Берлин, 6 юни до 18 юли. Библиотека № 169, пълно издание 1963 г.
- 1916 г. - „Загадката на човека - духовният произход на „Човешка история“. 13 лекции в Дорнах, 29 юли до 3 септември. Библиотека № 170, пълно издание 1978 г.
- 1917 - «За загадките на душата». Библиотека № 21, пълно издание 1976.
- 1918 г. - „Тайните на Слънцето и Триединния човек“. 3 лекции в Дорнах от 24 до 26 август. В „Науката за човешкото развитие“. 9 лекции в Дорнах. 17 август до 2 септември. Библиотека № 183, пълно издание 1967 г.
- 1919 г. - „Обща антропология като основа на педагогиката“. 14 лекции в Щутгарт, от 21 август до 5 септември. Библиотека № 293, пълно издание 1980 г.
- 1920 г. - „Дванадесетте сетива на човека във връзка с въображението и интуицията“. Лекция в Дорнах на 8 август. В „Хуманитарните науки като познание за фундаменталните импулси на социалното формиране“. 17 лекции в Дорнах и Берлин, от 6 до 18 септември . Библиотека № 199, пълно издание 1967 г.
- 1920 г. - „Граници на естественото познание“. 8 лекции в Дорнах, 27-ми. Септември до 3 октомври. Библиотека № 322, пълно издание 1969 г.
- 1921 г. - „Наблюдение на природата, математика, научни експерименти-“ Концепции и открития от гледна точка на антропософията “ 8 лекции в Щутгарт, 16-23 март. Библиотека № 324, пълно издание 1972 г.

1921 г. - „Ставане на човек, световна душа и световен дух, част втора“.

11 лекции в Дорнах, 22 юли до 20 август. Лекции 1 и 2. Библиотека № 206, пълно издание 1967 г.

АНТРОПОСОФИЯ

I. ХАРАКТЕРЪТ НА АНТРОПОСОФИЯТА

От древни времена съзерцанието на човечеството се смята

за най-достойния клон на човешкото изследване. Всеки, който обаче се оставя да бъде повлиян от това, което с течение на времето се е появило като знание за човешката природа, може лесно да се обезкуражи. Изобилие от мнения се представя като отговор

на въпроса: Какво е човечеството и каква е неговата връзка с вселената? Най-разнообразните различия

между тези мнения се изправят пред размисъл . Това може да доведе до усещането, че човечеството не е призвано към подобно изследване и че трябва да се откаже от постигането на всичко, което би могло да задоволи това чувство

Оправдано ли е подобно чувство? То би могло да бъде само ако възприемането на различни мнения за даден обект е доказателство, че човечеството е неспособно да различи нещо вярно за този обект

. Всеки, който желае да приеме такова доказателство, би трябвало да вярва, че цялата същност на даден обект трябва да се разкрие на човечеството изведнъж, ако изобщо може да се говори за знание. Но човешкото познание не е такова, че същността на нещата може да му се разкрие изведнъж. По-скоро то е като картина, която човек рисува или фотографира, например, на дърво от определен ъгъл

. Тази картина изобразява външния вид

на дървото от определена гледна точка,

Всъщност, ако изберете различна гледна точка , картината става съвсем различна. И само поредица от изображения, от най-разнообразни гледни точки, може, чрез взаимодействието си, да даде пълна картина на дървото.

Но по този начин човек може само да съзерцава нещата и съществата на света. Всичко, което може да каже за тях , *трябва* да бъде изразено като мнения,

валидни от различни гледни точки. Това е вярно не само за

сетивното наблюдение на нещата, но и в духовната сфера . По отношение на последното, човек не бива да се подвежда от горното сравнение и да си формира представа за многообразието от гледни точки, която се отнася до нещо пространствено. Всяка гледна точка

може да бъде вярна, ако вярно отразява наблюдаваното. И тя се опровергава само когато

се докаже, че друга гледна точка , дадена от *същата* гледна точка

, може основателно да ѝ противоречи . Разлика обаче от гледна точка,

дадена от различна гледна точка, обикновено не означава нищо. Който схваща този въпрос по този начин, е защитен от крехкото възражение, че *всяко* мнение трябва да изглежда оправдано при такава концепция

. Точно както образът на дървото трябва да има много специфична форма от определена гледна точка, така и един ментален образ трябва да има такава форма от определена гледна точка. Ясно е обаче, че човек може да докаже грешка в изображението само след като

винаги съм искал да взема това предвид. Тогава човек би осъзнал как в много случаи различията в мненията произтичат единствено от различия в гледните точки . И само чрез различни верни възгледи човек може да се докосне до същността на нещата. Грешките, допускани в тази посока, не произтичат от това, че хората формират различни възгледи, а по-скоро се случват, когато всеки иска да счита собствения си възглед за единствения валиден.

Възражение срещу всичко това лесно се налага. Може да се каже, че ако човек иска да представи истината, той не трябва да предлага една-единствена гледна точка, а по-скоро да се издигне над възможните гледни точки, за да стигне до цялостно разбиране на дадено нещо. Това изискване може да звучи приемливо. То обаче не е изпълнимо. Защото това, което е едно нещо, трябва да се характеризира от различни перспективи. Избраният образ на дървото, нарисуван от различни гледни точки, изглежда подходящ. Всеки, който презира да се придържа към различните образи, за да получи цялостна картина, би могъл да нарисува нещо доста неясно и мъгляво; но в такъв размазан образ не би имало истина . По подобен начин никаква истина не може да се постигне чрез познание, което се стреми да обхване обекта с един поглед, а само чрез синтез на истински гледни точки, предлагани от различни гледни точки . Това може да не се хареса много на човешкото

нетърпение

; обаче, то съответства на фактите, които човек се научава да разпознава, когато развие смислен стремеж към знание.

Малко неща могат да доведат до истинско оценяване на истината толкова, колкото стремежът към знание. И това оценяване може да се нарече истинско, защото не може да доведе до малодушие. То не води до отчаяние в преследването на истината, защото признава истината като такава в рамките на нейните ограничения; но предпазва от празната арогантност, която вярва, че може да обхване пълната същност на нещата, притежавайки истината.

Всеки, който вземе това предвид достатъчно, ще намери за разбираемо, че по-специално търсенето на знания за човечеството трябва да включва опит да се подходи към неговата същност от различни гледни точки. *Една такава перспектива ще бъде избрана за следващите бележки.* Тя ще бъде характеризирана като такава, която се намира, така да се каже, по средата между две други. И не се твърди, че няма много други перспективи освен трите, разгледани тук. Тези три обаче са избрани тук като особено характерни.

Първата перспектива, която трябва да се разгледа в това отношение, е тази на *антропологията*. Тази наука събира онова, което сетивните наблюдения разкриват за човешките същества, и се стреми да получи представа за тяхната природа от резултатите от своите наблюдения.

Тя изследва например структурата

на сетивните органи, формата на скелетната система, функционирането на нервната система, процесите на мускулно движение и т.н. Чрез своите методи тя се задълбочава в по-фините детайли на органите и се стреми да разбере условията на усещането, въображението и т.н.

Тя изследва и сходството на човешката природа с тази на животните и се стреми да разбере връзката между хората и другите живи същества . Тя отива по-далеч и изследва условията на живот на примитивните народи, които изглеждат изостават от цивилизованите народи в своето развитие. От това, което наблюдава у тези народи, тя формира представи за това какви са били по-развитите народи някога , тези, които са напреднали отвъд нивото на образование, на което са останали първите. Тя изследва останките на праисторически хора в слоевете на земята и развива концепции за това как е напредвало културното развитие. Тя изследва влиянието на климата, океаните и други географски условия върху човешкия живот. Тя се стреми да разбере условията на расовото развитие, на националния живот, на правните системи, развитието на писмеността, езиците и др. Терминът антропология се използва тук, за да се обозначи цялостното физическо изучаване на човешките същества . То включва не само това, което често се счита за част от него в по-тесен смисъл, но и морфологията , биологията и др. на хората.

Антропологията в момента като цяло остава в рамките на границите, които сега се считат за тези на научните методи. Тя е натрупала огромен фактически материал. Въпреки различните концептуални рамки, използвани за представянето на този материал, той съдържа нещо, което може да има най-благоприятен ефект върху разбирането

ни за човешката природа. И този материал продължава да расте. Той отговаря на очакванията на...

Възгледите на настоящето възлагат големи надежди на това, което може да се постигне от тази страна по отношение на осветяването на мистериите на човечеството. И е съвсем естествено мнозина да смятат гледната точка на антропологията за също толкова сигурна, колкото и следващата, която ще бъде характеризирана тук, за съмнителна .

Тази друга перспектива е тази на *теософията* . Дали това определение е щастлив или нещастен избор, няма да бъде разглеждано тук. Ще бъде разграничена само втора перспектива относно гледната точка за човечеството, за разлика от антропологичната

. *Теософията приема, че човечеството е предимно духовно същество. И се стреми да разпознае човечеството като такова. Тя твърди, че човешката душа не само отразява и обработва сетивните неща и процеси, сякаш в огледало, но и че е способна да води собствен живот, който получава своето вдъхновение и съдържание от източник

, който може да се нарече духовен. Тя твърди, че човечеството може да проникне в духовна сфера, точно както може да проникне в сетивна. В последната човешкото познание се разширява , докато насочваме сетивата си към все повече неща и процеси и формиране идеите си въз основа на тях. В духовната сфера обаче знанието напредва по различен начин. Наблюденията там се правят чрез вътрешен опит. Осезаем обект се представя на човека ; духовно преживяване възниква вътре, сякаш от...

* Вижте варианта на страница 24.

Издигане от самата същност на човешката природа . Докато човечеството вярва, че подобно издигане може да бъде само вътрешна материя на душата

, теософията трябва да остане силно съмнителна към него.

Защото подобно вярване съвсем не е далеч от това, което предполага, че подобни преживявания са просто понататъшна вътрешна обработка на сетивните наблюдения.

Възможно е да се упорства в такова вярване само докато човек все още не е убеден, чрез убедителни причини , че от определен момент нататък вътрешните преживявания, точно както сетивните факти, се определят от нещо, което представлява външен свят по отношение на човешката личност.

След като това убеждение е придобито, човек трябва да признае духовния външен свят, точно както признава физическия

. И тогава ще може да бъде ясно, че човечеството, по отношение на своята духовна природа,

е свързано с духовен свят, точно както е вкоренено във физическия чрез своята физическа природа. Тогава ще стане разбираемо, че материали от този духовен свят могат да бъдат извлечени за разбирането на човечеството , точно както антропологията черпи материали от физическите наблюдения за разбирането на физическите хора. Възможността за изследване в

духовния свят тогава вече няма да бъде под съмнение. Духовният изследовател трансформира психическия си опит по такъв начин, че духовният свят навлиза в неговите психически преживявания. Той

оформя определени психически преживявания, така че този духовен свят да се разкрие в тях. (Авторът на този очерк е описал как се случва това в своята работа: „Как човек получава знание за висшите светове?“) Това може

Този вид психически живот, оформен от „ясновидско съзнание

“, може да се нарече така. Човек обаче трябва да държи тази концепция далеч от всички глупости, които в момента се извършват с думата „ясновидство“.

За да се стигне до такова вътрешно преживяване, при което

определени факти от духовния свят се разкриват директно на душата, са необходими дълги, отричащи се и мъчителни духовни упражнения. Би било обаче фатално предубеждение да се вярва, че само онези, които директно преживяват тези

духовни упражнения, могат да дадат плод. Реалността е съвсем различна. Когато духовните факти

са разкрити чрез съответните духовни упражнения, те сякаш са завладени за човешката душа. Ако духовният изследовател ги сподели, след като ги е открил, те могат да бъдат разбрани от всеки, който слуша със здраво чувство за истина и безпристрастна логика. Не бива да

се вярва, че само ясновидското съзнание може да притежава обосновано

убеждение относно фактите от духовния свят

. Всяка душа е настроена да разпознава истината на това, което духовният изследовател е открил.

Ако един духовен изследовател иска да твърди нещо, което е невярно,

това

винаги ще бъде очевидно чрез отхвърлянето на здравето чувство за истина и безпристрастната логика

.

Директното преживяване на духовни прозрения изисква сложни духовни пътища и процеси;

притежаването на такива прозрения е необходимо за
всяка душа
, която
желае да има пълно осъзнаване на своята човечност. А без
такова осъзнаване, едно човешко същество...

Нормалният живот вече не е възможен от определен момент в съществуването на човек .

Дори ако теософията може да предостави прозрения, които задоволяват най-важните нужди на човешката душа и които могат да бъдат разпознати чрез естествена интуиция и здрава логика , винаги ще остане известна празнина между нея и антропологията.

Винаги ще бъде възможно да се демонстрират откритията на теософията за духовната природа на човечеството и след това да се покаже как антропологията потвърждава *всичко, което* теософията казва. Въпреки това, ще има дълъг път между тези две области на знанието.

Възможно е обаче да се преодолее тази празнина. В известен

смисъл това ще бъде направено тук чрез очертаване на *антропософията* . Ако антропологията може да се сравни с наблюденията на скитник, който пътува през равнината от място на място, от къща на къща,

за да разбере природата на даден регион; ако теософията е като общия поглед, който човек получава от върха на хълм с изглед към същия регион , тогава антропософията трябва да се сравни с гледката, която човек може да има от склона на хълма, където индивидът все още е видим, но многообразието вече започва да се слива в едно цяло.

Антропософията ще разглежда човешкото същество такова, каквото е то, което се подчинява на физическото наблюдение. Тя обаче ще култивира това наблюдение по такъв начин, че

физическият
да разкрива улики за духовен произход.

факт

Това ще се случи. По този начин антропософията може да доведе от антропологията към теософията.

Трябва изрично да се отбележи, че това е само много кратко описание на антропософията . Подробно описание би било твърде обширно . Това описание е предназначено да разгледа само физическия аспект на човечеството, доколкото той е проявление на духовното. И именно в тези граници се има предвид антропософията в по-тесен смисъл. След това трябва да последва психософия , която разглежда психиката, и пневматософия , която се занимава с духа. По този начин антропософията се влива в самата теософия.

Вариант за страница 20:

Теософията приема, че човекът е преди всичко духовно същество. И се стреми да го разпознае като такова . Начинът, по който човек се изразява при това или онова обстоятелство, как се развива в този или онзи климат, в това или онова време, е за нея откровение за неговата духовна същност. Тя се стреми да разпознае различните форми, в които тази духовна същност може да се прояви, и по този начин да представи от гледна точка на духа това, което антропологията се стреми да разпознае чрез външно наблюдение. Тя не представя своя възглед за тази духовна същност като произволно твърдение. Тя се

основава на факти, точно както прави антропологията, дори ако, съвсем естествено, тези факти се определят от много различни източници.

Тези твърдения са оспорвани. Тя говори за вътрешния свят на човешкото същество като за нещо не затворено или фиксирано, а по-скоро като за нещо, способно на развитие. За нея този вътрешен свят съдържа семена, които могат да се разгърнат. И чрез това разгръщане, човешкото същество преживява не *само* вътрешни реалности. По-скоро те проникват в свят, който е не по-малко външен свят за него, отколкото е сетивният свят. Вътрешните преживявания стават медиатори на външния духовен свят. Като такива, те не са самоцел; те са средство за преминаване от вътрешния свят към духовния външен свят, точно както сетивата са средство за трансформиране на сетивния външен свят във вътрешния свят на душата. Естествено, отношението на човешкото същество към духовния външен свят трябва да бъде различно от това към сетивния свят. Формата на последния винаги ще му се представя по същия начин, както се приближава към него. Каквото и да се случва в човешкото същество, не може да промени начина, по който се разгръща един възприемаем факт. Ситуацията е съвсем различна, когато вътрешното „аз“ трябва да се развие в орган за наблюдение на духовния свят. В този случай става необходимо първо да се заглуши всеки личен произвол. И за да се осъществи това, е необходима много специфична подготовка. Доколкото тази подготовка

може дори отдалечено да се доближи до необходимата степен на съвършенство , винаги ще бъде трудно да се постигне съгласие между хората относно това, което преживяват в духовния свят чрез развитието на вътрешното си „аз“ . Точно както естествените учени могат лесно да постигнат съгласие относно възприемчивите факти , такова съгласие няма да възникне сред духовните учени. Това обаче не променя факта, че човешките същества...

Чрез развитието на микроби, спящи в него , могат да се образуват органи, които го водят в духовен свят. И само някой, който отказва да признае този факт, би могъл да възрази срещу изследването на духовния свят, просто защото духовните изследователи не са съгласни помежду си.

Следователно, теософията се основава на преживяванията на човешката душа. Веднъж

открити от една душа, тези преживявания могат да бъдат разбрани от всяка друга, която не е затворена за разбиране

. Защото всичко, преживяно дори в най-високоразвитата душа, може да

намери резонанс в друга. По този начин духовният свят се превръща

в въпрос на комуникация от човек на човек, точно както е и сетивният свят. Съгласие относно сетивния

факт трябва да съществува, защото той се представя по един и същи начин на всеки, който го наблюдава без предразсъдъци.

Съгласие относно факт от духовния свят не може да се постигне чрез

външно представяне на хората на факта и показването му; такова съгласие обаче винаги ще възниква, когато по вътрешните пътища на душата хората

се сблъскат със съответните духовни факти

. Тези, които наистина правят това и за които само истината има значение, няма да бъдат подведени от твърденията на различни духовни изследователи.

Те намират противоречията за напълно разбираеми, предвид

трудностите, които възникват, когато всеки личен

произвол трябва да бъде изключен.

Разбираемо е, че теософската гледна точка изглежда съмнителна за мнозина. Както е представена в ге-

С напредването на развитието на човечеството, то се издига

над преживяванията на непосредственото съществуване до

върховете на духовното търсене. И докато тези, които се нуждаят от резултатите на теософията за необходимо удовлетворение в живота, трябва да имат дълбок интерес към тях, ще има и други, които вярват, че е невъзможно хората да развият способности за такива висоти. И колкото и неоспоримо да е, че резултатите от духовните изследвания навсякъде предлагат начини

за свързването им с непосредствения живот, тези пътища въпреки това са дълги за съвестния човек. Следователно, това, което теософията има да каже за човечеството, изглежда в много отношения доста далеч от откритията на антропологията.

В следващите редове ще бъде избрана трета перспектива

, която се намира по средата между антропологията и теософията. Получената перспектива ще бъде обозначена

като *антропософия*. За разлика от теософията, където резултатите

от вътрешните преживявания се представят директно, а външният човек

се изобразява

като откровение за духовната същност на човечеството, фокусът ще бъде върху самото това откровение. Ще бъде наблюдаван

външният човек, такъв какъвто се проявява в сетивния свят. Това наблюдение обаче ще

се провежда по такъв начин, че духовният фон да се търси чрез откровението

. За разлика от

антропологията, фокусът няма да остане единствено
върху описанието на откровението
, а именно сетивната реалност
. Ако теософията беше като планински връх—

стои на височина и наблюдава пейзажа оттам, Антропологията остава долу в равнината и изследва гора след гора, къща след къща, Антропософията ще избере своята гледна точка от планинския склон, където детайлите

все още са различни, но вече се съчетават, за да образуват едно цяло.

Тук ще бъде дадена само скица на една така характеризирана наука . Следователно, почти всичко ще се появи само в общи линии. В не толкова далечно бъдеще

към тази скица ще бъдат добавени още две, които заедно

ще образуват едно цяло. Защото в следващите редове ще бъде изобразено само това, което се отнася до физическия аспект на човека

. И това ще се нарича Антропософия в по-тесен смисъл. Втора скица за

психологическия аспект ще се нарича Психософия, трета за духовния аспект

на човека ще се нарича Пневматософия. И с това, по различен път от този , който самата Теософия поема, нейните открития ще бъдат преоткрити.

II. ЧОВЕКЪТ КАТО СЕНЗОРЕН ОРГАНИЗЪМ

Антропософията трябва да започне с разглеждане на човешките сетива. Чрез сетивата хората влизат във връзка с външния свят. Когато се говори за сетивата, трябва да се вземат предвид две неща.

Първо, трябва да се пренебрегне как хората проникват във външния свят – а именно духовния свят – по друг начин, описан по-горе. И второ, първоначално трябва напълно да се пренебрегне дали зад това, което сетивата наблюдават, стои духовен елемент.

Когато се говори за сетивата, човек трябва да подходи към духовното по такъв начин, че да изчака и да види до каква степен сетивното наблюдение естествено разкрива *индикация* за духовното. Духовното не трябва нито да се отхвърля, нито да се предполага

; неговата поява трябва да се *изчака*. Тук се разглеждат не обектите на сетивно наблюдение, а самите сетива, като човешки органи. Въз основа на това, което сетивата предават, хората формират представи за външния свят. Ето как възниква познанието за външния свят.

По отношение на знанието може да се говори за истина и грешка

. Възниква ли грешката вече в сферата на сетивата или само там, където чрез преценка, памет и т.н.

се формират представи за твърденията на сетивата? Човек има право да говори за сензорни илюзии. Ако поради нередност в ухото или окото,

звук или светлинно впечатление изглеждат различни,
отколкото
биха възприемали при нормално развитие на въпросните
органи...

В такива случаи например са налице сетивни илюзии. Неоправдано ли е тогава твърдението на Гьоте : „ Можете смело да се доверите на сетивата си; те няма да ви позволят да видите нищо невярно, ако интелектът ви ви държи будни“?

Твърдението на Гьоте веднага се оказва оправдано, когато се вземе предвид следното. Грешка, причинена от интелекта или паметта, е от различно естество от сетивната илюзия. Последната може да бъде коригирана чрез здрав разум. Ако поради дефект в зрението си някой възприеме дърво, стоящо пред него, като човек, той ще греши само ако не коригира зрителния дефект и например види враг в измамника, срещу когото се защитава. Това не е така при грешката на интелекта, защото там самият интелект греши и следователно не може едновременно да коригира собствените си грешки. Сетивните илюзии стават истински грешки само чрез интелекта. Това разграничение не е педантичност, а необходимост.

Много хора, когато говорят за сетивно възприятие, са свикнали да изброяват пет вида : зрение, слух, обоняние, вкус и допир (или усещане). Този списък обаче не може да бъде достатъчен, защото има и други сетива, чрез които хората влизат в различна връзка с външния свят , отколкото например слуха или зрението. Дори антропологичната наука понастоящем говори за сетива, различни от разглежданите в горния списък. Не е

необходимо тук да се позоваваме на списъка,
предоставен от антропологията.

За да започнем с преброяването. Трябва само да отбележим, че тук се крие един от много удовлетворяващите моменти, където науката, основана само на сетивно-физически факти, е водена от собствените си наблюдения до възгледи, които частично съвпадат с това, което духовният изследовател трябва да установи. Такива точки на контакт ще се появяват все повече с течение на времето ; и ако добрата воля надделее и от двете страни, скоро ще стане възможно време, в което взаимното приемане ще надделее за естествените и духовните изследвания .

В антропософски термини, всичко , което кара човек да разпознае съществуването на обект, същество или процес по такъв начин, че да е оправдано да постави това съществуване във физическия свят, може да се нарече човешко чувство .

Чувство изглежда това, което може да се нарече *чувство за живот* . Човешките същества наистина забелязват съществуването на това чувство само когато възприемат чрез него нещо, което нарушава реда във физическото им същество. Човек чувства апатия, умора в себе си. Той не чува умората, апатията; не я помирихва; но я възприема по същия начин, както възприема миризма или звук. Такова възприятие, което се отнася до собственото физическо същество, трябва да се отдаде на чувството за живот. То е фундаментално винаги присъстващо у будния човек, дори ако

става наистина забележимо едва когато е нарушено.
Чрез него човек преживява себе си
като физическо аз, което изпълва пространството.

Различен от този смисъл е този, чрез който-

Например, човек възприема движение, което самият той извършва. Човек движи крак и възприема това движение. Сетивото, чрез което това се случва, би трябвало да се нарече чувство за *самодвижение*. Разликата между това чувство и първото става ясна, когато се вземе предвид, че чрез чувството за жизненост човек възприема само нещо, което присъства във вътрешното тяло, без да прави нищо по въпроса.

. Чувството за самодвижение възприема това, което изисква някаква дейност, някакво движение.

Третото чувство възниква, когато наблюдаваме как човек е в състояние да поддържа позицията си спрямо горе и долу, дясно и ляво и т.н. То може да се нарече чувство за *равновесие* или *статично чувство*.

. Неговата отличителност става ясна, когато се вземе предвид, че възприятието за собствената позиция е необходимо, за да се поддържа човек като съзнателно същество в нея. Ако чувството за равновесие е нарушено, човек изпитва замаяност и пада. Несъзнателен обект се задържа в позицията си, без да го възприема.

. Такъв обект не може да бъде засегнат от замаяност.

. Антропологията се позовава на малък орган в човешкото ухо, когато обсъжда това сетиво. Има три полукръгли канала, разположени в така наречения лабиринт на ухото. Ако те са увредени, се получава замаяност.

Ако човек разгледа характеристиките на трите

споменати сетива
 , ще открие, че чрез
 всяко от тях човек възприема нещо,
 свързано със собственото му физическо съществуване.
 Чрез чувството
 за живот той получава общи усещания за телесното си...

Чрез чувството за проприоцепция той възприема промените във физическото си тяло; чрез чувството за равновесие той възприема връзката си с пространствения външен свят. Той обаче получава това възприятие по такъв начин, че то му се разкрива като състояние на собственото му физическо тяло, като собствено чувство за позиция. — Чрез тези три сетива човек постига усещането за собственото си физическо тяло като цяло, което е основата на неговото самосъзнание като физическо същество

. Може да се каже, че душата, чрез чувството за живот, чувството за проприоцепция и чувството за равновесие, отваря портите си към собственото си физическо тяло и го възприема като най-близкия до нея физически външен свят.

Хората взаимодействат с външния свят, който не им е присъщ по този начин, чрез следните сетива . Първото сетиво, което трябва да разгледаме тук, е това, чрез което хората влизат в най-близък контакт с това, което наричаме *материя* .

Само газообразните или въздушни тела позволяват близък контакт с материята . И този контакт се осъществява чрез *обонянето* . *Веществото не може* да бъде възприето чрез обонянето, освен ако не е раздробено на най-фините частици и по този начин разпръснато като въздуха .

Следващият етап на сетивното възприятие е този, чрез който

се възприема не само самото вещество,
но и ефектите (действията) на веществото . Това се
случва чрез
чувството *за* *вкус.*
Чрез това сетиво може да се възприеме само воднисто
вещество
или *такова,* *което,* *за*
да бъде вкусно, е разтворено в течността на устата
. Чувството за вкус позволява...

Хората проникват във външния материален свят в по-голяма степен, отколкото чрез обонянето. При последното самото вещество се доближава до човека и разкрива неговата природа; чрез вкуса се възприема ефектът на веществото върху човека. Тази разлика може да се разбере най-добре, като се разгледа как чрез обонянето газообразната форма на веществото трябва да достигне до човека в напълно развито състояние, за да може да бъде възприето такова, каквото е ; чрез вкуса човекът, чрез собствената си флуидност, разтваря веществото, като по този начин го променя, за да проникне в онези характеристики на това вещество, които то не разкрива само по себе си. По този начин обонянето е пригодно за възприемане на външната страна на материята; вкусът прониква по-дълбоко във вътрешността на материалните неща. И тази вътрешност първо трябва да бъде извадена наяве чрез промяна на външността .

Хората проникват още по-дълбоко във вътрешните механизми на физическия свят чрез най-близкото сетиво: *зрението*. Дали човек вижда даден обект като червен или син, разкрива повече за неговата вътрешност , отколкото се съдържа в ефекта, предаван от чувството за вкус. Зависи от природата на тялото дали то реагира на безцветната слънчева светлина по такъв начин , че изглежда червено или синьо под нейно влияние

. Цветът се проявява като повърхността на тялото
. Но може да се каже, че начинът, по който едно тяло
се разкрива на повърхността си, е проява на неговата
вътрешна същност чрез посредничеството на
светлината.

Още по-дълбоко, сякаш проникващо под повърхността на тялото, е чувството за топлина. Когато човек усети парче лед или топъл предмет, той осъзнава, че студът или топлината са нещо, което не се появяват просто на повърхността като цвят, а по-скоро проникват в цялото тяло. Ще забележите как описаната тук последователност от сетива е такава, че с всеки следващ етап индивидът се задълбочава във вътрешността на телата на външния свят.

По-нататъшен напредък в това потапяне се постига чрез

чувството за слух. То ни води във вътрешността на телата в много по-голяма степен, отколкото чувството за топлина. Звукът кара вътрешното същество на телата да вибрира. Да се говори за душата на тялото, разкриваща се чрез звука, е повече от просто образ.

Чрез топлината, която тялото носи в себе си, човек научава

нещо за неговата разлика от заобикалящата го среда; чрез звука

присъщата природа на тялото, неговата индивидуалност, се проявява и се съобщава на сетивата.

Ако, както е уместно, се говори за сетиво, където знанието възниква без участието на интелекта, паметта и т.н., тогава трябва да се разпознаят и други сетива, освен вече споменатите

. Ако човек основава мисленето си на това разграничение

, лесно ще стане очевидно, че в обикновения живот думата „сетиво“ често се използва неправилно

. Например, когато се говори за чувство за подражание,
чувство за скриване
и т.н. В това, което
се явява като подражание, скриване и т.н., интелектът и
преценката вече действат. Там
не става въпрос за просто сетивна дейност.

Ситуацията обаче е съвсем различна, когато възприемаме в езика това, което се разкрива чрез звука . Разбираемо е, че разбирането на говоримия език включва сложен процес на преценка , че влизат в действие всеобхватни мисловни процеси , които изобщо не могат да бъдат описани с думата „значение

“ . Но в тази област има и нещо просто и непосредствено, което, както един цвят или една температурна степен са усещане, *предшества* всяка преценка . Звукът не се възприема просто според неговата височина, а чрез него се схваща нещо много по-вътрешно от самата височина. Ако се каже, че душата на тялото живее в неговия тон, може да се каже също, че този вътрешен аспект на душата се разкрива в звука по такъв начин, че

изглежда отделен, освободен от физическото, с известна независимост. Тъй като звуковото възприятие предшества преценката, детето се научава да възприема звуковите значения на думите по-рано, отколкото развива способността за преценка. Детето се научава да преценява чрез езика. Напълно оправдано е да се говори за специално *чувство за звук* или *език* . Разпознаването на това чувство е трудно само защото непосредственото възприятие на разкритото в звука обикновено е съпроводено с голямо разнообразие от преценки. Внимателното самоанализиране обаче показва , че всяко чуване на това, което е дадено в звуците, се основава на също толкова непосредствено

, безпристрастно отношение към същността, от която
произлиза звукът, както е в случая с възприемането на
цветно впечатление

. Човек получава по-добро разбиране на
този факт, като обмисли как...

Звукът на болката ни позволява директно да изпитаме болката

на едно същество, без предварително обмисляне или подобни фактори да пречат на нашето възприятие.

Трябва да се отбележи, че чуваемият звук не е единственият начин, по който подобна вътрешна дълбочина се разкрива на хората

, както е при речта. Жестовете, изразението на лицето и физиономията също в крайна сметка водят до нещо просто и непосредствено, което трябва да се счита за част от сферата на езиковото чувство, точно както съдържанието на чуваемия звук.

Сетивният характер е скрит в още по-голяма степен в следващия смисъл, който ще бъде характеризиран . Когато човек

разбира човек, който общува чрез говорим език, жестове и т.н.,

преценката, паметта и т.н. наистина са преобладаващи в това разбиране. Но

дори и тук истинската саморефлексия води до признанието

, че има непосредствено схващане, разбиране, което може да предшества всяко обмисляне и преценка.

Човек най-добре разбира този факт, като осъзнае как

може да разбере дори това, за което все още не е развил способността си за преценка. Защото има напълно непосредствено

възприятие дори на това, което се разкрива в понятието, така че трябва да се говори за *концептуално чувство* .

Човек може да получи от друго същество, разкриващо, това, което може да преживее като понятие в собствената си душа

. Чрез възприемането на понятието човек се задълбочава още по-дълбоко във вътрешното същество на съществото, отколкото чрез звуково възприятие. По-нататъшното потапяне в друго същество, отвъд усещането за това, което живее в него като понятие, не е възприемаемо по сетивен начин.

Възможно. Значението на една концепция се проявява като това, което прониква в най-съкровената същност на външна същност. Чрез концепцията, която живее в друг човек , човек възприема това, което живее в собствената му душа.

Сетивният характер на това, което обикновено се нарича чувство за допир, не се проявява по същия начин, както при десетте сетива, споменати по-горе . Това чувство предава външен

натиск, съпротивление, твърдост и мекота. Помислете за природата на това, което наричаме „натиск“ . Процесът в никакъв случай не е съвсем прост.

В действителност човек не възприема директно притискащото тяло, а по-скоро факта, че то го кара да се отдръпне с тази или онази част от кожата или че трябва да положи по-голямо или по-малко усилие, за да направи впечатление върху тялото. Има забележителна разлика

между това възприятие и например това на степенята на топлина, която се проявява в тялото. Макар че със сигурност е вярно, че студената вана ще се появи на човек, който вече е топъл, в различно състояние на топлина от този, който трепери, и че субективното състояние по този начин се възприема като част от възприятието за топлина , остава

вярно, че по същество природата на външния обект се разкрива във възприятието за топлина. Това води до пряка връзка между чувстващото същество и природата на обекта. Не е същото, когато човек си казва, че трябва да положи повече или по-

малко

усилия, за да направи впечатление върху тялото
или да преодолее съпротивата, която то предлага чрез
своята

твърдост или мекота. Това, което си казва там, е

Представянето на преживяване, което човек има в себе си, върху тялото. И дори ако действителният факт остане скрит

, въпреки това е вярно, че при такова възприятие, *преценката* играе роля, така да се каже, тайно: „Срещам

силно съпротивление, следователно тялото е твърдо.“

Точно както е вярно, че например в смисъла на езика възприятието може да бъде напълно непосредствено без никаква преценка,

също толкова вярно е, че в смисъла на допир винаги има скрита преценка. Това, което се усеща директно в смисъла на допир , винаги може да се намери в областите на трите сетива, изброени първо

. Тяло, което се притиска към мен, например, причинява промяна в позицията ми във физическото ми същество; това се възприема чрез чувството за жизненост, чувството за самодвижение или чувството за равновесие

.
Необходимо е точно да се дефинират разликите между отделните сетивни системи. С всяко сетиво връзката, в която човек влиза с външен обект, се различава от тази на останалите сетива. Чрез чувството за жизненост, чувството за проприоцепция и чувството за равновесие човек се потапя в собствената си физичност и се възприема като същество от външния свят. Чрез сетивата

за обоняние, вкус и зрение физическото се разкрива, доколкото се проявява външно

. Чрез чувството за топлина то разкрива вътрешен

живот, но все пак по външен начин. С помощта на сетивата за слух, реч и концепция човек възприема външен, чужд вътрешен живот. Ако човек наблюдава тези разлики между сетивните системи, тогава няма да се изкуши да обобщава твърде много.

да се обсъжда какво е сетиво, сетивно възприятие и т.н. Вместо това, човек трябва да се съсредоточи върху конкретната връзка, която всяко сетиво установява с външния свят. Няма много смисъл да се характеризира сетивното възприятие, например, като впечатление, директно предизвикано в ума от стимул на сетивния нерв. Такива определения могат твърде лесно да замъглят отличителните черти на всяко отделно сетиво, обгръщайки ги в неясни обобщения.

. Изключително важно е да се разбере, че впечатлението, което човек изпитва от топлината на тялото, е напълно различно от това, причинено от светлината. Ако това се пренебрегне, човек лесно се подвежда например да наблегне твърде много на съждения като: „Хората възприемат външния свят чрез сетивата и формират идеи и понятия въз основа на тези сетивни възприятия.“

Тук сетивното възприятие просто се противопоставя на концептуалното мислене. Подобно съждение замъглява необходимия свободен поглед върху факта, че например обонянието е много далеч от концептуалния опит, но че слухът, като сетивно възприятие, вече се доближава до това, което присъства в душата като такъв опит.

III. СВЕТОТ, КОЙТО Е В ОСНОВАТА НА СЕТИВАТА

Сетивните възприятия формират основата на по-нататъшния ход на психичния живот. Въз основа на усещанията

на трите основни сетива, както и на миризми, вкусове, цветове, звуци и т.н., взаимодействието между човека и външния свят поражда идеи, чрез които това, което се дава отвън, се отразява в душата. Възникват съждения, чрез които човек се ориентира в този външен свят. Развиват се преживявания

на симпатия или антипатия, оформящи емоционалния живот; разгръщат се желания, копнежи и воля. Ако човек иска характеристика на този вътрешен живот на човешката душа, той трябва да се съсредоточи върху това как той е сплотен

и, така да се каже, проникнат от това, което човек нарича свой собствен „аз“. Сетивното възприятие се превръща в психическо преживяване, когато бъде прието

от сферата на сетивата в сферата на „аз-а“. Човек може да стигне до обосновано разбиране на това състояние на нещата,

като разгледа следната проста точка

. Например, човек възприема топлината на определен обект. Докато човек докосва обекта, съществува реципрочна връзка между „аз-а“ и външния свят. В тази реципрочна връзка „аз-ът“ формира идеята за топлината на обекта. Когато човек отдръпне ръката от обекта, идеята остава в „аз-а“. Тази идея тогава формира нещо

съществено.

в живота на душата. Не бива да се пренебрегва , че представата е това, което се отделя от сетивния опит и продължава да живее в душата.

В определени граници човек може да нарече преживяванията,

които има с помощта на сетивата и които след това продължават в душата, *свой свят* .

Всеки, който размишлява как този свят навлиза в неговата сфера, ще бъде принуден да предположи различно съществуване за този свят. Защото

как може този свят да бъде просто душевен опит; как може човечеството да знае нещо за него? Само чрез притежаването на сетива. Преди светът да се представи на човечеството като сетивно възприятие , самите тези сетива първо трябва да се родят от него. Светът би бил беззвучен

за човечеството, ако нямаше слух; би бил без топлина, ако

нямаше чувство за топлина. Колкото и вярно да е това, толкова

вярно е и другото: че в свят, където няма какво да се чува, не би могло да възникне чувство за

слух; в свят без топлина не би се развило чувство за топлина.

Трябва само да се помисли как съществата, които живеят в тъмнина, не развиват очи; или как съществата, които са развили очи под влиянието на светлината,

изпитват атрофия, когато техните носители заменят времето си на светлина с време в тъмнина . Не е нужно нищо повече от това да се обмисли това с пълна яснота, за да се осъзнае, че светът,

даден на човека чрез сетивата му

и върху който той изгражда вътрешния си живот, трябва да се основава на друг свят, който прави този сетивен свят възможен само като позволява на сетивата да възникнат от самите него. И този свят не може...

попада в сферата на сетиво-възприемаемото, тъй като трябва да го предшества изцяло.

По този начин, перспективата за размисъл се отваря към

друг свят, лежащ зад света на сетивата, свят, който самият той не може да бъде възприеман от сетивата, но от който светът на сетивата се издига сякаш от море от съществуване, лежащо зад него . Чувството за топлина възприема топлина ; зад него се крие нещо, което е формирало чувството за топлина. Окоето възприема чрез светлината; зад него се крие нещо, което оформя окоето. Трябва да се прави разлика между

свят, такъв, какъвто е даден на човечеството чрез сетивата, и такъв, който е в основата им. — Може ли тогава човек да не каже нищо за този последен свят само от размисъл? Може

да се каже нещо, ако се вземе предвид следното. Чрез реципрочната

връзка на човечеството с външния свят, опосредствана от сетивното възприятие, в човечеството възниква светът на идеите, чувствата и желанията

. По абсолютно същия начин може да се мисли и за връзката на предполагаемия друг свят с човечеството. Чрез него в човечеството възникват органите на сетивното възприятие.

Във всичко, което може да бъде преживяно в сетивния свят,

човешкото същество присъства със своето „аз“, в което светът на душата е изграден въз основа на сетивните преживявания.

Развитието на

сетивните органи, което по необходимост предшества

всяко сетивно възприятие, трябва да се осъществи в сфера на реалността, в която никакви по-нататъшни сетивни възприятия не могат да проникнат. (Едва ли е необходимо да се разглежда възражението, което може мимолетно да хрумне на някого, че едно човешко същество би могло да наблюдава развитието на сетивните органи у друго същество. Това, което то може да възприеме там,

Той възприема нещата точно чрез сетивата си. Човек може да наблюдава как се прави чук, без да използва чук; но човек не може осезаемо да наблюдава как сетивата се развиват, без да използват такъв.

Напълно основателно е да се каже, че сетивните органи трябва да са съставени от свят, който сам по себе си е *свръхсетивен*. И описаната природа на сетивните възприятия предоставя отправни точки за по-нататъшно размишление върху този свят. Тъй като сетивните органи в крайна сметка се появяват като резултат от дейността на този свят, може да се каже, че тази дейност е многообразна. Тя действа върху човека от толкова посоки, колкото са сетивните органи. Теченията на този свят се вливат в онези извори, които се намират в сетивните органи, така че човекът може да черпи от тези извори за своя духовен живот. И тъй като това, което се черпи от тези извори, в крайна сметка се слива в „Аз-а“, то, макар и да идва от различни посоки, първоначално трябва да произтича от единна, самодействаща сила. В „Аз-а“ различните сетивни възприятия се обединяват, за да образуват едно цяло. Те се представят като принадлежащи заедно в това единство. – Това, което въздейства на душата в сетивните възприятия, е такова, че вътрешният живот на егото може да бъде отделен от тях. От това е видно, че зад сетивния свят, в свръхсетивната област, има толкова източници на дейност, колкото са сетивните органи. Тези източници на активност се разкриват именно чрез своето *действие*, което се състои

в структурата на
сетивните органи.

Царството на тези източници на активност обхваща по този начин брой от тези източници, равен на броя на сетивните органи. И може да се каже, че най-външните граници на това царство могат да бъдат предположени от „Аз-а“, от една страна, и „чувството за допир“, от друга, въпреки че чувството за допир, подобно на „Аз-а“, може да не се счита за част от действителния сетивен живот. Това, което някога е принадлежало на „Аз-а“, се е отделило от сетивното възприятие и, тъй като е изцяло вътрешно преживяване, вече не може да се счита за част от него. И все пак е съществено за природата

на всяко сетивно възприятие то да може да се превърне в преживяване на себе си. Следователно, всеки сетивен орган трябва да бъде предразположен от свръхсетивния свят, за да осигури нещо, което може да се превърне в преживяване на себе си. А чувството за допир, в известен смисъл, осигурява преживявания от обратния вид.

Това, което то предава за даден обект, се представя като нещо, което лежи изцяло извън човешкото същество. Следователно, човекът като цяло трябва да бъде структуриран от свръхсетивния свят по такъв начин, че въз основа на тактилните преживявания да може да противопостави себе си на свят, лежащ извън него.

Когато човек изследва човешката психика, докато тя се развива въз основа на сетивните преживявания, сетивните органи се появяват като фиксирани точки, сякаш в рамките на радиус; а „Аз-ът“ се появява като подвижна същност, която придобива психически преживявания

по различни начини, преминавайки през този радиус
. Цялата тази структура на човешкия организъм,
доколкото се
проявява в сетивните органи, сочи към неговите
причини в свръхсетивния
свят. Колкото сетивни сфери има, толкова и такива
причини;
и в сферата на тези причини, единно—

Свръхестествен, свръхсетивен принцип, който е посочен в организацията към единството на аза.

По-нататъшното разглеждане показва, че свръхсетивната дейност, която се проявява в структурата на сетивните органи

, действа по различни начини. В трите сетива - жизненост, проприоцепция и равновесие, ефектът произлиза от вътрешността на човешкото тяло и се простира до границите на кожата.

Този вид дейност присъства и в сетивата - обоняние, вкус, зрение, температура и слух ; тя обаче е съпроводена от друга дейност, на която трябва да се отдаде посоката отвън към

вътрешността на тялото. Органът на слуха, например, е част от човешкия организъм. В този организъм трябва да действат силите , които оформят този орган според природата на цялото тяло . Отвън обаче

трябва да влязат в действие свръхсетивните сили, скрити в света на звука , които оформят този орган именно така, че да е възприемчив към звука. В случая с петте споменати сетивни органа,

среща на сили е показана, така да се каже, на повърхността на човешкото тяло: сили действат в посока от вътрешността на тялото навън

и оформят отделните сетивни органи според природата на целия организъм; Противоположните

сили действат отвън навътре и отпечатват органите в тялото по такъв начин, че те се адаптират към различните изрази на външния свят.

При сетивата за живот, проприоцепция и равновесие е
налице само една
от тези две посоки, тази, която се стреми отвътре навън
. По-нататък следва, че при речта...

и концептуалният смисъл, посоката отвътре навън, изчезва

, а тези сетива се вграждат в човешкото същество отвън навътре. За тях характеризираната свръхсетивна дейност се разкрива по такъв начин, че вече се доближава до вътрешния живот на душата по отношение на своята структура. Доколкото сега трябва да се види „Азът“, както е характеризиран по-горе, като вече предразположен в свръхсетивните сили, които са отговорни за развитието на сетивата, може да се каже, че в „Азът“ тези сили най-много разкриват своята присъща природа. Само че в „Азът“ тази присъща природа е, така да се каже, свита до една-единствена точка. Ако се разгледа „Азът“, той показва в една-единствена точка същностна природа, която почива в най-богата пълнота

в свръхсетивния свят и се разкрива от този свят само в своите ефекти, в развитието на сетивата. Чувството за допир също се очертава в това отношение като противоположност на „Азът“. Осезанието

разкрива онази част от свръхсетивния – или, ако щете, извънсвръхсетивния – свят, която не може да стане вътрешно преживяване на човека, а се разкрива чрез съответните вътрешни преживявания.

Антропологията описва сетивните органи като възприемчиви феномени. Това съответства добре на току-що споменатите резултати, че тя все още не определя специфични органи за чувството за живот, чувството за самодвижение и чувството за равновесие. Описаните сили, действащи отвътре навън, оформят човешкото същество като

общ, самоопитващ се и самоподдържащ сетивен
организъм. Органите
на тези три сетивни области в известен смисъл се
простираат в цялото тяло
. Само по отношение на чувството за равновесие
антропологията идентифицира специфични органи.

Трите полукръгли канала са посочени от антрополозите като индикация за специален сетивен орган, защото чрез това сетиво хората влизат в елементарна връзка с външния свят, а именно с пространствените посоки. За петте средни сетива има отделни органи, при чието формиране характеризираните способности отвън навътре и отвътре навън взаимодействат по многобройни начини. (Дори ако все още *има* някои съмнения относно външния сетивен орган за чувството за топлина в антропологията, тези съмнения ще бъдат разрешени с напредването на науката.) За сетивата за звук и понятие външните органи не могат да бъдат описани по същия начин, както за другите сетива, защото тези органи вече са разположени там, където физическият живот се интернализира в психическия. Органът на допир обаче все повече ще се разкрива пред науката като това, което трябва да бъде в светлината на горните съображения. Той трябва да има ефекта, че човекът, в докосваните обекти, сякаш се оттегля в себе си, затваряйки се във вътрешни телесни преживявания от сферата на това сетиво. Следователно, в структурите, разпръснати по цялата повърхност на тялото, които се считат за тактилни органи, трябва да се разпознае нещо, което по същество е свързано с отдръпване на повърхността на тялото от външния свят, който то докосва. По този начин тактилните органи всъщност формират вътрешността на човешкото тяло; те придават на тялото формата, чрез която

то се затваря от
външния свят, който го докосва от всички страни. (На
местата, където
тактилните органи показват по-голяма
чувствителност, връзката е...)

Хората взаимодействат с външния свят по различен начин в определени области, отколкото в области с по-ниска чувствителност. В един или друг случай те се избухват напред повече или по-малко

срещу външния свят. Това показва, че формата на тялото

е, в известен смисъл, резултат от специфичния характер на тактилните органи в различните точки на повърхността на тялото

.

IV. ЖИЗНЕНИ ПРОЦЕСИ

на човешкия сетивен живот сега е интегриран в този . В рамките на него също могат да се разграничат редица области . Първото, което идва на ум, е процесът, чрез който вътрешният живот на тялото

се поддържа отвън: *дишането*. В този процес животът на тялото взаимодейства с външния свят; то се изправя срещу външния свят , така да се каже, по начин, по който не може да продължи да съществува самостоятелно , за да получи от него силата да се увековечи. Тези думи грубо описват това, което се разкрива на хората в процеса на дишане, без да се задълбочаваме в откритията на сензорната наука. Последните принадлежат на антропологията. Това, което се характеризира тук, обаче, се преживява пряко от хората в живота, в жаждата им за въздух, в наблюдението на инхибирането на живота, когато липсва въздух, и т.н.

Друг

процес в тази област е този, който може да се опише като *топлина* . За оцеляването на човешките същества е от съществено значение

да се развие много специфична степен на топлина в телата им . Тази топлина не зависи от процесите, които определят топлината на заобикалящата ги среда, а по-скоро от тези , които протичат в самото тяло. Тези вътрешни процеси поддържат топлината на тялото

в определени граници, независимо от външната топлина. Трети процес от този вид е *храненето*. Чрез храненето тялото влиза в такава връзка с външния свят, че веществата, които консумира, се възстановяват.

да го замести. - Към храненето трябва да се добави четвърти процес, за да се осъществи то. Още в устата, погълнатата храна трябва да взаимодейства със слюнката, отделяна от тялото; подобен процес протича по-нататък в храносмилателния тракт. Това може да се нарече четвъртият процес в тази област, *секреция*. - Телесното самонаблюдение сега показва, че след този процес следва друг процес. В тази секреция, която служи за храносмилането, отделеното вещество е способно само да трансформира храната, така че тя да може да се абсорбира в тялото. Но хората трябва също да отделят вещества, които могат да влязат в това тяло. Те трябва да трансформират хранителните вещества, така че те да могат да служат за изграждането на телата им. Това се основава на процес, който надхвърля това, което е налично в току-що описаната секреция. Този процес ще се нарече *процес на поддържане*. Друг процес възниква, когато човек се съсредоточи върху човешкия растеж. Това надхвърля простото поддържане. Към процеса на поддържане, който би оставил тялото такова, каквото е в даден момент, се добавя друг процес, който може да се опише като *процес на растеж*. Процесите на поддържане и растеж достигат своя край, когато напълно развитото тяло се прояви в много специфична форма в човешкото същество. Това оформяне на човешкото същество отвътре в много специфична форма се нарича *размножаване*. Тогава размножаването се представя

като повторение на това размножаване .

Това, което принадлежи на собственото тяло, се произвежда по такъв начин, че да остане свързано с човека; при размножаването произведеното потомство се извежда навън. Тъй като фокусът тук първоначално е само върху човешкото същество като самостоятелна телесна индивидуалност, процесът на размножаване няма да бъде разглеждан.

Процесите, описани тук като дишане, топлина, хранене, секреция, поддържане, растеж и производство, са свързани с вътрешните преживявания у хората по подобен начин, както вътрешните преживявания в егото са свързани с процесите

на сетивното възприятие. Емоционалните преживявания са свързани с дишането, топлината и храненето. Тези преживявания са по-малко

забележими

в нормалните си състояния, но веднага стават очевидни, когато

това състояние е нарушено по един или друг начин. Ако дишането не може да протича правилно, възникват тревожност и подобни симптоми.

Нарушението

на телесната топлина се проявява като усещане за студ или

топлина. Нарушението на храненето се проявява като глад и жажда. Може да се каже, че вътрешните преживявания са свързани с дишането, топлината и храненето, които се проявяват като вид благополучие, комфорт и т.н.

Тези преживявания винаги присъстват; те са в основата на

това, което се проявява в нарушение като

неразположение, дискомфорт
, глад и т.н. Истинската саморефлексия
разкрива, че такива емоционални преживявания са
свързани и
с процесите на секреция, поддържане, растеж
и производство. Помислете
как състоянията на тревожност и страх се проявяват като
прекомерно
изпотяване и човек лесно ще се съгласи.

Възможно е този вид разделяне, случващо се в подходящи граници, да е свързано с чувство, което се проявява в общо чувство за благополучие, тъй като може да се види, че всяко разделяне е съпроводено от състояние на чувство, което се изплъзва на съзнателното осъзнаване, стига да протича нормално.

Освен това, саморефлексията показва, че подобни емоционални преживявания са свързани и с процесите на поддържане, растеж и производство. Може да се забележи например, че чувството за жизненост в младостта е израз на вътрешните преживявания, които съпътстват растежа.

Тези вътрешни емоционални преживявания са нещо, което у човека е подобно противоположно на процесите на дишане, топлина, растеж и т.н., точно както вътрешните

преживявания, които следват сетивните възприятия в „егото“, са противоположни на процесите на тези възприятия

Следователно е възможно да се каже, че например дишането е свързано с преживяване в човека по подобен начин, както слухът е свързан с преживяването, наречено звук. Степента на яснота, с която външните сетивни възприятия се преживяват вътрешно, обаче е много по-висока

от тази, която се отнася за описаните тук вътрешни преживявания

В известен смисъл, под или в „его-личността“ е скрита друга, която е

изградена от вътрешни преживявания, точно както его-
личността е изградена от
преживяванията на външни сетивни възприятия
. Тази личност обаче, която се намира под „его-
личността“, ще
бъде истински забелязана в живота само когато
смущенията от преживяванията ѝ се заявят пред его-
личността.

Обаче, точно както не бива да се смесва процесът на сетивното възприятие с процеса в егото, който е структуриран около него, така не бива да се прави това например по отношение на процеса на дишане и вътрешните преживявания (от емоционален характер), които са свързани с този процес. Човек може лесно да се изкуши напълно да разбере погрешно природата на тези вътрешни преживявания и да каже, че няма никаква съществена разлика между тях и тези, които се развиват под влияние на сетивните възприятия . Сега трябва да се признае, че разликата между двата вида вътрешни преживявания , например между чувството за живот и вътрешното емоционално преживяване по време на процеса на дишане или топлина , не е особено ясна. Тя обаче може лесно да се открие чрез по-внимателно наблюдение, ако се има предвид следното: Сетивното преживяване изисква преценка да може да се формира само след като е направена от „егото“. Всичко, което човек постига под влияние на преценка, ако се отнася до сетивното възприятие , трябва да бъде такова, че преценката да се прави в „Аз-а“. Например, човек възприема цвете, той прави преценката: това цвете е красиво; тогава егото се намесва между сетивното възприятие и преценката. Обаче това, което се предизвиква като вътрешни преживявания чрез процесите на дишане, топлина, хранене и т.н., само по себе си, без намесата на „Аз-а“, сочи към нещо подобно на преценка. В преживяването

на глад се крие прякото указание за нещо, което съответства на глада и е свързано с него по същия начин, както това, което човек прави, след като направи преценка.

С него е свързано сетивно възприятие. Точно както при преценката дейността на „Аз-а“ свързва нещо със сетивното възприятие, така и гладът се разкрива като свързан с външна реалност, без „Аз“ да установява тази връзка. Следователно тази връзка може да се нарече инстинктивно проявяваща се. И това се отнася за всички вътрешни преживявания, свързани

с дишането, храненето и процесите на растеж. Следователно човек трябва да прави разлика между дихателен комфорт и топлина, доколкото те са инстинктивни вътрешни преживявания, и между съответните възприятия на жизненото чувство. Вълната на инстинктивното трябва в известен смисъл първо

да удари „Аз-човека“, за да достигне до сферата на жизненото чувство. — Структурата на вътрешните преживявания, които се разгръщат зад „Аз-човека“ чрез описаните по-горе процеси,

сега ще бъде приписана на „астралния човек“. Отново, терминът „астрален човек“ първоначално не трябва

да се свързва с нищо друго освен с описаното тук. Точно както „его-човекът“

извлича своите преживявания от „сетивния свят“ чрез сетивата, така и „астралният човек“ ги извлича от света, даден му чрез процесите на дишане, растеж и т.н. Нека този свят първоначално се нарече „жизненият свят“.

За да съществува един „жизнен свят“, живите органи трябва да бъдат изградени от свят, който надхвърля целия живот, подобно на това, което

изграждат сетивните органи, надхвърлят това, което е възприемаемо от сетивата . Този свят се разкрива отново в своите ефекти , в структурата на живите органи. Отделните области

Жизнените процеси – дишане, топлина, хранене и т.н. – могат да се тълкуват като показателни за също толкова много области на този свят. Сега може да се наблюдава, че областите на жизнените процеси са по-малко строго отделени

една от друга, отколкото областите на сетивното възприятие

. Областта на вкуса, например, е строго отделена от зрението; областите на жизнените процеси са по-близо една до друга; те се сливат повече една в друга.

Дишането се слива в топлина, а тя – в хранене.

. Следователно антропологията показва по същество отделни сетивни органи за сетивното възприятие; за

жизнените процеси тя идентифицира органи, които се сливат един в друг. По този начин белите дробове – най-важният дихателен

organ – са свързани с органите на кръвоносната система, които

обслужват топлината; те от своя страна текат заедно с храносмилателните органи, които съответстват на храненето

и т.н. – Това е индикация, че съответните области на света, в които се намират техните градивни сили, също стоят в различно отношение една към друга, отколкото силите за развитието на сетивните органи.

Първите

трябва да бъдат в известен смисъл по-мобилни една спрямо друга, отколкото

вторите. Преживяванията на чувството за вкус, например, могат да се сблъскат с тези на чувството за слух само в общото

„аз“, към което принадлежат. Усещането за растеж, от друга страна, съвпада само по себе си с това

, което се проявява в процеса на дишане. Чувството за сила в растежа се проявява в комфорта на дишането
, в топлина и т.н., чрез засилен вътрешен живот. Всяко емоционално преживяване от този вид може да съвпадне с друго от същия вид. Сферата на сетивното възприятие е възникнала по такъв начин, че човек...

Тя би могла да използва образа на кръг, около който отделните области са неподвижни, докато „Аз-ът“ се движи над всички тях. За жизнените процеси от казаното

произтича различен символ . Те могат да бъдат представени

като подвижни, като всяка от тях е способна да се движи над всяка друга.

Съществуват обаче и ясни връзки между сетивните възприятия и жизнените процеси. Разгледайте процеса на дишане и го свържете със слуховото възприятие. И в двата случая съответният телесен орган се изправя срещу външния свят. Това показва, че проявяващото се във външния свят се отнася и до двата органа. Оказва се например, че във въздуха се разкрива двойна природа: дихателният орган се формира и е поставен в служба на тялото; другата се отнася до структурата на слуховия орган. Може да се признае, че силите, които оформят слуховия орган, трябва да бъдат в известен смисъл по-първични от тези, които

формират дихателния орган. Защото в напълно развитото човешко

тяло всичко е взаимно зависимо. Човешкият слухов орган може да се развива отвътре навън

само ако дихателният орган е точно такъв, какъвто се проявява.

Дихателният орган и слуховият орган растат навън отвътре в организма, към външния свят . Сега дихателният орган трябва да бъде адаптиран само към вътрешния телесен живот, докато слуховият орган

трябва да бъде адаптиран към външния свят - царството на звука.

Следователно, при развитието на дихателния орган от тялото е необходимо да се вземе предвид само конституцията на самото тяло.

да се вземе предвид; слуховият орган трябва да се развие по такъв начин, че да е подходящ за външния свят на звука. Никой друг орган не е необходимо да предшества дихателния орган ; той се развива според вътрешните формиращи сили. Слуховият орган обаче трябва да се развива в противоречие с предварително съществуваща предразположеност. Адаптирането му към външния свят трябва да предшества появата му от вътрешния живот на тялото . – По този начин става ясно, че силите, които формират слуховия орган в сетивен инструмент, принадлежат на един свят , който е по-оригинален или по-висш от другия, в който се намират силите, които се разкриват като такива, които формират както слуховите, така и дихателните органи от вътрешността на тялото. – Подобно явление може да се демонстрира и с други сетивни възприятия и жизнени процеси . Да разгледаме чувството за вкус. Неговата секреция може да бъде свързана с него по подобен начин, както дихателният процес се отнася към чувството за слух. Слюнката в устата съдържа това, което разтваря храната и по този начин я прави вкусна. Подобно размишление, като току-що предприетото, може да разкрие, че силите, от които се формират отделителните органи, са по-малко оригинални в сравнение с тези, чрез които възниква чувството за вкус.

В светлината на тези съображения може да се предположи, че в човека съществува свръхсетивно

висше същество,
чиито сили се проявяват както в структурата на
човешките сетивни органи, така и в техните ефекти. По
същия начин съществува и друго същество, чиито
ефекти се
разкриват в структурата на човешките телесни органи.
Последният свят се възприема от „астралния
човек“ като негови инстинктивни вътрешни
преживявания;

Първият се разкрива на „его-личността“ като възприемаема

реалност (сетивния свят). Обаче нито първият свят чрез сетивата, нито вторият в астралния човек могат да бъдат директно разкрити.

* Казано е, че в „Аз-а“, така да се каже, свръхсетивният свят, сведен до една-единствена точка, се разкрива в своята уникална природа; точно в същия смисъл може да се разпознае, че астралният човек , в емоционалните преживявания, произтичащи от жизнените процеси

, получава откровението за свръхсетивен свят, в който органите на тези процеси (жизнените органи) получават същността: 1. да служат на живота, 2. да формират сетивните органи от себе си. В това преживяване

се изразява нещо, в което другите инстинктивни преживявания на „астралния човек“ се сливат в едно и разкриват най-висшата си ефикасност като

формираща сила.

„Его-човекът“ и „астралният човек“ представляват два аспекта на човешката природа, които се проявяват във вътрешни процеси. За да стане „Его-човекът“ възможен, силите на свръхсетивния свят изграждат сетивните органи. Доколкото човешкото тяло е носител на сетивните органи, то се разкрива като изградено от свръхсетивния свят. Нека сега наречем този носител на сетивните органи *физическо човешко тяло* .

„Его-човекът“ го прониква, за да живее в света на сетивата с негова помощ . Следователно във физическото

човешко тяло трябва да се види същност, изградена от сили, чиято сама природа е уникална за самото „Его“.

* За различен вариант вижте страница 62.

са свързани. В сетивния свят физическото човешко тяло може да се прояви само в своето сетивно проявление. Според вътрешната си реалност, то е свръхсетивно същество. - *За да стане възможен „астралният човек“, свръхсетивният свят изгражда жизнените органи. Силите на този свят са се разкрили като свързани с преживяванията на „астралния човек“. Това, което изгражда физическото човешко същество, се разкрива в сетивния свят в описания по-горе смисъл. Тези сили, които изграждат жизнените органи, могат да се проявят само в инстинктивните емоционални преживявания, които възникват от жизнените процеси. Защото те не произвеждат сетивни органи и само чрез тях може да се прояви сетивното. Самите жизнени органи не са органи на възприятието. Следователно, не само силите, които изграждат жизнените органи, остават невъзприемчиви за сетивата, но и проявлението на тези сили в самото човешко същество не може да стане възприемчиво за сетивата, а може да бъде само емоционално, инстинктивно преживяване. Това откровение сега ще се нарича „етерно човешко тяло“. (Терминът „етерно“ се отнася само до това, което се има предвид тук, и по никакъв начин до това, което се нарича „етер“ във физиката.) Точно както физическото човешко тяло се отнася до „его-човека“, така и „етерното човешко тяло“ се отнася до „астралния човек“. — Физическото тяло, по самата си природа, е такова, че осигурява на егото сетивни преживявания; „етерното

тяло“ може
да бъде преживяно директно и емоционално само от
„астралния човек
“. Връзката трябва да бъде такава, че егото да се отнася
до физическия човек—

*** За различен вариант вижте страница 62.**

Физическото тяло, подобно на „астралния човек“ спрямо „етерното човешко тяло“. - По този начин, жизнените процеси предполагат сили, към които се адаптират, като оформят сетивните органи, като например слуховия орган, от вътрешността на тялото в смисъл на преживявания, на които самите те не служат ; а сетивните органи, от своя страна, предполагат жизнените органи, като се поддържат от техните процеси .

Физическото човешко тяло е формирано от висшия духовен свят, доколкото носи сетивните органи. Етерното човешко тяло е формирано от нисшия духовен свят, доколкото изгражда жизнените органи. В астралния свят астралният човек взаимодейства с жизнените процеси, доколкото те се проявяват в жизнените инстинкти. Във физическия свят егочовекът взаимодейства със сетивните преживявания (звук, тон, топлина, светлина и др.), които се представят като външния свят , доколкото те се проявяват като сетивния свят.

Вариант на страница 59:

Казано е, че в „Аз“ свръхсетивният свят сякаш се свива до една единствена точка и се разкрива в своята уникална природа; точно в същия смисъл може да се разпознае, че вторият от гореспоменатите светове се проявява в емоционалните преживявания на „астралния човек“, които могат да бъдат описани като жизнени инстинкти. В тези преживявания се изразява нещо, с което другите инстинктивни преживявания на „астралния човек“ се сливат в едно и образуват образ на свръхсетивния свят в същия смисъл, в който его-човекът е образ на такъв свят.

Вариант на страница 60:

За да стане възможен „астралният човек“, друг свят, добавен към характеризирания свръхсетивен свят като „жизнен свят“, изгражда жизнените органи. Силите на този свят са се оказали свързани с преживяванията, които „астралният човек“ има в своите жизнени инстинкти. Това, което изгражда физическия човек, се проявява в сетивния свят в описания по-горе смисъл. Силите, които изграждат жизнените органи, могат да се проявят във физическия свят само в жизнените процеси. Защото те произвеждат

жизнените органи и само чрез тях може да се прояви един жизнен процес. Самите жизнени органи не са органи на възприятието. Следователно, не само

Силите, които изграждат жизнените органи, не са възприемаеми за сетивата; по-скоро проявлението на тези сили в самото човешко същество не може да бъде възприето от сетивата. Това проявление сега ще се нарича „етерно човешко тяло“. (Терминът „етерно“ се отнася само до това, което се има предвид тук, а не до това, което се нарича „етер“ във физиката.) Точно както физическото човешко тяло се отнася до „его-човека“, така и „етерното човешко тяло“ се отнася до „астралния човек“. Физическото тяло, по самата си природа, е такова, че може да бъде възприето от сетивата; „етерното тяло“, като строител на жизнените органи, може да бъде преживяно директно и емоционално само от „астралния човек“.

Следователно може да се направи разлика между: 1. свръхсетивен свят, в който се намират силите за развитието на сетивните органи . 2. свръхсетивен свят, в който се намират силите за развитието на жизнените органи. Това предполага първото ; следователно, първото може да се нарече висш духовен свят, а второто - нисш духовен свят. 3. свят, в който астралният човек е така свързан с жизнените процеси, че те се проявяват в него като жизнени инстинкти . Това предполага жизнени процеси, т.е. вторият свят. Нека го наречем астрален свят. 4. свят, в който сетивните преживявания се разкриват на его-човека чрез сетивните органи. Това обаче е

физическо-сетивният свят.

V. ПРОЦЕСИ ВЪТРЕШНО НА ЧОВЕКА

В предходното обсъждане „астралният човек“ беше разглеждан само от гледна точка на това как неговите емоционални преживявания се проявяват като вид отражение на процесите на телесните органи. Тези преживявания обаче не са единствените, които той притежава. Към тези преживявания трябва да се добави, на първо място, *способността* на човешкото същество за движение . Човешките същества не движат телата си единствено в отговор на импулсите, произтичащи от жизнените процеси. Импулсите за движение се намират във вътрешния живот, доколкото той е независим от жизнените процеси. Саморефлексията обаче показва, че тези импулси не винаги произтичат от импулси на „егото“; те възникват като инстинктивни преживявания и по този начин принадлежат към същата сфера като инстинктивните преживявания, които са свързани с жизнените процеси, т.е. на „астралния човек“. Освен това, такива преживявания на „астралния човек“ включват тези, които могат да бъдат описани като инстинктивни *желания* . Желанията възникват от сетивните възприятия . Саморефлексията обаче разкрива следното относно тези възприятия . Сетивното възприятие първоначално води до преценка, когато е получено от „его-човека“. Тази преценка след това влияе на „астралния човек“, когато води до желание.

В „его-личността“ се формира преживяването: това, което се възприема чувствено, е ценно; интересът към него се събужда . Ако този интерес трябва да се превърне в желание, тогава...

Преценката е обзета от импулс на „астралния човек“.

Желанията

също

възникват от преживявания, свързани с жизнените процеси

Описаните по-горе емоционални преживявания обаче все още не са желания. Преживяването на глад все още не е желание. То просто сочи към жизнения процес в осъдителна форма. Желанието е независимо преживяване, което „астралният човек“ добавя към чувството за глад. Освен това има желания, които са вкоренени в „астралния човек“, без да бъдат стимулирани от жизнените процеси или външни възприятия. Някои импулси принадлежат към сферата, от която възникват такива желания. Трети вид независимо преживяване на „астралния човек“ се появява, когато човек обмисли как нещо друго се

намесва

между процеса на сетивно възприятие и преживяването на

„его-човека“.

Това е „образът“, който възниква във взаимодействието между сетивното преживяване и „Аз-а“ въз основа на първото. Сетивното преживяване е временно; то трае, докато сетивният орган е насочен към обекта. „Образът“ остава; но този „образ“ все още не е нещо, което

принадлежи

на преценката, на *дейността* на самия Аз. Защото човек може

да съди само въз основа на „образа“. Образът съдържа преживяване на „астралния човек“, а не на „Аз-човека“. Човек може да нарече „образът“ и *усещане*, ако тази дума не се отнася до самото сетивно преживяване, а до неговото съдържание. *Усещанията* в този смисъл са третият вид независими преживявания на „астралния човек“. - Точно както се говори

за сетивни органи за физическия човек, за

Докато говорим за жизненоважни органи в „етерния човек“,

можем

да говорим за импулси на движение, желания и усещания

в „астралния човек“.

Органите за тези преживявания не могат да произхождат от самия „астрален човек“, защото последният трябва

първо да ги притежава, преди да ги изпита. Органите трябва

да се формират в свят извън „астралния човек“. Тъй като

„астралният човек“ има преживявания на усещане, желание и движение, чиито импулси са вкоренени в самия него – защото той е, в известен смисъл, наблюдател на това, което

трябва да се разгърне

в него – силите, които

формират съответните органи, могат да произхождат само от сфера,

от която произлиза целият „астрален човек“.

Следователно, трябва да се предположи свят, който, макар и да

лежи извън „астралния човек“, все пак е

от същата същност като него. Природата на този

свят може да бъде

разкрита и тук чрез най-съкровено преживяване на

„астралния човек

“. Като такива, човек може да разпознае „усещанията“ или

„образните усещания“ – в споменатия по-горе смисъл

. За разлика от тях, желанията и импулсите на движение

сочат отвъд вътрешното преживяване. Желанията

и импулсите за движение също трябва да бъдат

стимулирани

от свят, подобен на неговия свят на „образи“, в чието

изграждане той, като „астрален човек“, участва

. Сега може да се направи разлика между

„астралния човек“, какъвто той вътрешно преживява себе си в „образи“, желания и импулси за движение, и „астралния човек“, който преживява откровението за нещо, лежащо извън импулсите за движение и желания.

Светът. Това „астрално човешко същество“, за разлика от първото, трябва да се нарече „астрално тяло“ на човека. То не може да бъде възприемано сетивно повече от „етерното тяло“, защото не произвежда органи за физическо възприятие, а само такива за усещане, желание и импулс за движение. Очевидно е , че импулсът за движение и желанието не могат да предадат никакво сетивно възприятие ; но това трябва да се признае и за усещането, доколкото е от същата природа като силите, които изграждат „астралното тяло“. Защото дори образът, който възниква от сетивно преживяване, се отделя от това преживяване и остава като съдържание на „астралното човешко същество“. Силите, които образуват органите на „астралното човешко същество“, обаче, трябва да се разбират като отделен „образ“, а не като сетивно преживяване. Докато обаче този „образ“ се разбира така, сякаш съдържанието му е произлязло от сетивно преживяване, той не може да илюстрира силите, от които е образувано „астралното тяло“. Защото създаването на *такъв* образ изисква сетивен орган. Трябва да се мисли за образ от този вид, но не и от този произход. Един фантастичен образ е от такъв вид. Докато един фантастичен образ произтича от обикновената лична прищявка на „его-личността“, той по самата си природа не може

да се счита
за характеризиращ гореспоменатия свят. Той трябва да
произтича от
реалност, намираща се извън „его-личността“, а също и
извън „астралната
личност“.
Като се вземе предвид всичко това
, може да се формира представа за природата на

Трябва да е „астрално тяло“. Според появилите се интерпретации, това е тяло-образ, вкоренено в реалността, което само по себе си

раздвижва силите на желанието и движението.

В областите, съответстващи на сетивните преживявания

, е присъствало нещо, което може да се илюстрира образно, като периметър, около който

са разпределени отделните сили, сили, които се проявяват в сетивните органи като техни ефекти. В областите,

съответстващи на жизнените процеси, образът може да бъде избран така, че съответните отделни сили да протичат успоредно една на друга. *Трябва да се каже „да протичат успоредно една на друга“; защото отделните процеси не се проникват взаимно.*

Дишането, например, е подобно на процеса на поддържане, защото последният изисква дихателният орган постоянно да се възстановява. Но тъй като дихателният орган по този начин

изпитва влиянието на процеса на поддържане, самият процес на дишане не се променя. Следователно двата процеса, дишането и процесът на поддържане, действат независимо един от друг. Това е различно в случая с процесите на движение, желание и „образно възприятие“. Тези три процеса действат по следния начин: образните възприятия се генерират ефективно в желанията; желанията

продължават да живеят в импулсите на движение. Следователно е оправдано да се каже, че когато образното усещане срещне силата на желанието, първото прониква във

второто

и съдържанието на образното усещане продължава да живее в желанието. По същия начин желанието продължава да живее в движение – и всъщност, заедно с образното усещане. По този начин човек може да илюстрира по образен начин силите на онзи свят, от които е образувано астралното тяло.

Възможно е да ги разглеждаме като три силови същности:

същността, която съответства на образните усещания, действия

върху тази, която излъчва желанията, а в същността за движенията ефектите на първите две същности продължават да живеят.

Сега ще бъде лесно да се види, че светът, от който се казва, че произхожда „астралното тяло“, е същият като този, характеризиран като „астрален свят“ в предишната глава.

Защото жизнените процеси първо трябва да се трансформират в жизнени инстинкти,

за да станат импулси в „астралния човек“. Жизнените инстинкти,

зрителните усещания, желанията и импулсите за движение по този начин принадлежат на „астралния човек“, доколкото това същество

вече предполага нисшия духовен свят и самото то има своя произход в „астралния свят“.

VI. Самопреживяването

В човешкия опит на самото „аз“ няма нищо, което да е стимулирано от сетивен процес. Напротив,

егото включва резултатите от сетивните процеси в собствения си опит и изгражда от тях структурата на своето вътрешно същество, истинския „Аз-човек“. Този

„Аз-човек“ се състои изцяло от преживявания, които произхождат извън егото и въпреки това продължават да съществуват в него след съответните сетивни преживявания

. Следователно те могат да бъдат трансформирани в его преживявания

. Човек може да разбере как се случва това, като разгледа преживяванията на така нареченото чувство за допир. В този смисъл нищо от обект във външния свят не навлиза в его преживяванията

. Егото, в известен смисъл, излъчва собствената си същност

до точката на контакт с външния обект и, според естеството на контакта, след това позволява на тази собствена същност да се върне към себе си. Отразената същност на аз-а формира съдържанието на тактилното възприятие. Защо егото не разпознава веднага тактилното

възприятие като свое собствено съдържание? Защото това съдържание е получило контра-въздействие от другата страна, отвън, и сега се връща такова, каквото е било оформено от този външен стимул. По този

начин съдържанието на егото се връща с отпечатъка, който е получило отвън. Егото следователно получава, в природата на собственото си съдържание,

определена характеристика на външния свят. Че това са наистина вътрешни преживявания на егото, които просто са включили характеристиката на външния свят в своя отпечатък –

Аз-а може да се придобие само чрез преценка. –
Сега да предположим, че преживяването на Аз-а не
може

да достигне точката на контакт с външния обект.
Обектът

излъчва своята същност; и преживяването на Аз-а трябва
да се отсочи преди контакта. Тогава
в Аз-а възниква подобно преживяване като
преживяването на допир; само че,
поради по-слабата съпротива на Аз-а,
в неговото преживяване ще се случи нещо като приток
на външното.

Преживяването на обонянieto наистина може
да се характеризира като такъв процес. – Ако
въздействието отвън е
толкова силно, че външното излъчване прониква в
преживяването на Аз-а
, тогава може да се случи притокът отвън
и само когато вътрешното преживяване в известен
смисъл

се защити, то може, така да се каже, да се затвори
от природата на външния свят. Но тогава то е
абсорбирало

тока отвън и сега го носи в себе си като своя собствена
вътрешна същност.

Чувството за вкус може да се характеризира по следния
начин .

- Но ако
егото не внася свой собствен оригинален опит, а по-
скоро

същност, която самото то е попило отвън
, тогава характеристика може
да бъде отпечатана отвън върху вътрешно преживяване,
характеристика

, която самата първоначално е била погълната във
вътрешния свят отвън
. Външният свят след това се отпечатва върху вътрешно

за да отпечата след това своята собствена характеристика

върху	тази	част
-------	------	------

1

Нека сега приемем, че външният свят, с това, което изпраща във вътрешния свят като сетивен орган, напълно изпълва преживяването на аза; тогава вътрешният свят ще преживее отличителността на външния свят в сетивното възприятие, въпреки че вътрешният опит и външният свят стоят в противоположност един на друг. И притокът от външния свят тогава ще се разкрие като нещо подобно на вътрешно преживяване. Азът ще преживее външното и вътрешното като подобни. Такъв е случаят с чувството за топлина. Сега нека сравним преживяванията на чувството за топлина с жизнения процес на топлина. Впечатлението от топлина трябва да се разпознае като нещо подобно на топлината, изпитвана вътре и изпълваща този вътрешен свят.

Сетивата за обоняние, вкус и зрение представляват приток на външния свят в преживяванията на егото. Чувството за топлина изпълва вътрешния живот с характеристиките на външния свят. Вътрешното сетивно възприятие се проявява в сетивата за баланс, проприоцепция и жизненост. Чрез тях егото преживява своето вътрешно физическо удовлетворение.

Друг процес протича със слуха. Тук външното същество не просто позволява на преживяванията на егото да се доближат до него, както е при чувството за допир; нито пък се влива в тях, както е при сетивата за обоняние, вкус и зрение, а по-скоро се оставя да бъде, така да се каже, облъчено от преживяванията на егото; то ги оставя да

се доближат до него. И
едва тогава им се противопоставя със собствените си
сили. По този начин егото
трябва да изпита нещо, което е като разширяване в

*** За различен вариант вижте страница 73.**

Външният свят е като проекция на тези его преживявания навън. Такава връзка може да се разпознае чрез сетивото на слуха. (Всеки, който не прави абстрактни сравнения, няма да възрази, че например подобна проекция се случва и в сетивото на зрението. Звуковото възприемане е от коренно различна природа от зрителното възприемане. Его преживяването като такова не се съдържа в цвета в същия смисъл, както в звука.) Тази проекция на его преживяването в околната среда е още по-изразена в сетивото на звука и сетивото на понятията.

Вариант за страница 72:

Нека сега приемем, че външният свят, с това, което е изпратил във вътрешността, напълно изпълва преживяването на аза; тогава цялата вътрешност ще има характеристиките на външност, въпреки че е вътрешно преживяване. И всяко сияние от външния свят ще се разкрие като нещо подобно на вътрешността. Азът ще изпита външността и вътрешността като подобни. Такъв е случаят с чувството за топлина. Усещането за топлина трябва да се разпознае като нещо, което дължи произхода си на нещо подобно, като топлината, генерирана вътре и изпълваща тази вътрешност. (Антропологията трябва

да признае това, тъй като
трябва да схваща вътрешната топлина като
произтичаща от вътрешно горене, точно както
външната топлина произтича от горенето.) Ако си
представим, че
продуктът на външната топлина изпълва тялото—

Тези процеси се проявяват като втори вид вътрешно преживяване; като нещо, което изпълва егото и приема его-природа в самото его. По този начин нещо се вмъква в преживяванията на егото, нещо, което подобно на второ его изпълва първото. Това второ его всъщност е его преживяване, което стои в опозиция на първото. Доколкото обаче първото его наистина чувства себе си, то трябва да си представи това второ като ментален образ на себе си. И външният свят, в който е вкоренено второто его, се е превърнал изцяло във вътрешен свят.

Ако в сетивата за обоняние, вкус и зрение може да се говори за приток на външния свят в преживяванията на егото, тогава е възможно също така тази част от външния свят, която е била разпозната като интернализирана, не само да действа, както в чувството за топлина, като изпълва вътрешния живот, но и като надхвърля мярката на това изпълване и в известен смисъл надхвърля вътрешните преживявания. Тогава това би се проявило като сетивно възприятие отвътре. Това всъщност представлява връзката, която съществува в сетивата за баланс, проприоцепция и жизненост. Чрез тях егото преживява своето вътрешно удовлетворение.

VII. НА СВЯТЪТ, КОЙТО Е В ОСНОВАТА НА СЕТИВНИТЕ ОРГАНИ

За да се характеризира астралният човек, беше необходимо

да се посочи триадата от образно възприятие, желание и импулси на движение. „Аз-човекът“,

доколкото е пряко преживяван в своите сетивни процеси

, се разкрива като единство. Всички сетивни преживявания са

, както показват предходните разсъждения, просто различно

модифицирани или степенувани преживявания на себе си.

В преживяването на самото себе си човекът е в пряка връзка със свръхсетивния свят. Други преживявания на себе си се предават на него чрез органи.

И чрез органите преживяванията на себе си се разкриват

в многообразните сфери на сетивата. Сега, с два органа, чувството за понятия и чувството за слух, човек лесно може да проследи развитието на сетивните способности до известна степен

. При възприемането на понятие, понятията, придобити в предишния живот на човека, се оказват

това, което приема новото понятие . Човешките същества демонстрират разбирането си на

представено им понятие

до степен, до която преди това са усвоили определени понятия. Разбирането

на
понятие по този начин включва отваряне на човек
към външния свят и интегриране на това, което е било
усвоено,
в структурата на вече съществуващия концептуален
организъм. Животът, който се разгръща в този процес,
разцъфтява навън
и се вкоренява в концептуалния организъм.
Подобен процес протича и със сетивото за звук.
Човешките същества са възприемчиви към ново
звуково значение дотолкова, доколкото те

горе и долу. „От горе надолу“ е посока, в която може да се представи разгръщането на его-преживяването; от „долу нагоре“ его-организмът се противопоставя на това разгръщане, към което растат его-преживяванията. Точно както листата на растението се прикрепят към дръжката, отдолу нагоре.

структурите на концептуалните и звуковите организми се прикрепят към его организма отгоре надолу. Ако, както е обосновано от гореизложеното, се каже, че първоначалното его преживяване се разгръща от

свръхсетивен свят, тогава може да се предположи

, че при формирането на егото, концептуалните и звуковите организми действат сили, които притежават същия материал, който присъства в его преживяването

; само че те вграждат този материал в структури, които вече трябва да са там, когато его преживяването се възприема от сетивата. Следователно, лесно следва, че човешкото его преживяване е преживяване, което произтича от свръхсетивен свят, но може да бъде възприето само когато се вкорени в организъм,

който сам по себе си е структура от его, концептуални и звукови

организми. Може да се каже също: на организъм, който разгръща сетивните си органи в тези три. - Добавете към това горното описание на астралното тяло. Способността на астралното

човешко същество за образи, неговите желания и неговият импулс за движение сочат към неговата същност. Лесно е да се види, че его-организмът притежава образна способност, която не произтича от сетивно преживяване. Защото его-организмът

е самото его-преживяване, което се противопоставя в обратната посока. В концептуалния организъм

могат да се разпознаят сили, които се разгръщат като желания към вътрешното същество на човека – в астралния човек

. Внимателното саморефлексиране лесно ще разкрие

желанието на този концептуален организъм в
привличането, което изпитва към новопридобити
понятия

. Същото важи и за него.

за здравия организъм. То развива това желание за нови значения. От това може да се разпознае дейността на

„астралното тяло“ в появата на егото, концепцията и здравия организъм.

Същество, което не е преживявало себе си вътрешно, както

правят хората, а го е наблюдавало външно, би могло да проследи

появата на его-организма, организма на звука и понятието . Такова същество би трябвало

да възприема преживяването на себе си по такъв начин, че да

не позволява на нищо от това преживяване да влезе в него, а само

да проникне до границата и на тази граница да отразява същностната природа на себе си обратно в себе си. Вижда се

, че това контрастира с така нареченото чувство за допир

. С чувството за допир външният свят се докосва и нищо от неговата същност не се абсорбира. Същото важи и за връзката на предполагаемото същество със себе си. Докато обаче

с чувството за допир азът просто стимулира собствените си преживявания чрез контакт, като по този начин преживява само собственото си съдържание,

това същество вмъква собственото си съдържание в преживяванията на себе си

, така че то се превръща в себевъзприятие в рамките на преживяванията на

себе си. Когато егото възприема себе си , това се случва в резултат на неговата дейност, която

е със същото съдържание като собствения му опит и се различава от него само по това, че показва собствената си същност отвън, докато егото може да изпита тази същност само в себе си. — В случая

на концептуалното
чувство, тази приета същност, при контакт
с егото, не само би трябвало да отразява обратно
концептуалните преживявания
, но и да ги проектира обратно в опита на егото
, така че те след това да формират структурата на
концептуалния организъм
. То не би трябвало да добавя нищо към тях.

концептуалните преживявания, а само да се поддържат в рамките на опита на понятието. – В случая със здравия организъм обаче, запазването не би било достатъчно. Нещо трябва да се добави към понятието, ако то иска да се превърне в звук. Хипотетично приетото същество би трябвало да предаде нещо от собственото си съдържание в опита на себе си. – Прегледът на описаните взаимовръзки разкрива, че в себе-организма само собствената същност на себе си се отразява обратно отвън; в концептуалния организъм опитът на себе си, в различна форма, може да бъде насочен обратно в себе си от външен елемент; в здравия организъм нещо от същността на самия външен елемент след това се влива в опита на себе си. Това прието външно същество би трябвало да възприеме появата на себе-организма като обърнато тактилно преживяване. То би трябвало да преживее формирането на концептуалния организъм по същия начин, по който човек преживява собствените си жизнени процеси чрез чувството за живот. Единствената разлика би била, че в чувството за живот се възприема вътрешна структура; но това предполагаемо същество би трябвало да възприеме, в съответстващия му смисъл, начина, по който то се оформя в преживяването на човешкото същество за себе си. В смисъла на звук тогава има приток отвън. Ако предполагаемото външно същество изпита това, то би трябвало да се случи чрез обърнато чувство за самодвижение. Чрез това чувство човешкото същество възприема

собствените си движения; чрез обръщането на това чувство, това същество би възприело вътрешното движение на собствената си същностна природа в преживяването на себе си. То би изпитало *себе си* в изпълнението на външно движение на човешкото същество.

Сега смисълът на живота трябва да се търси в самия човек.

В основата на това стоят жизнените процеси. Както беше показано, тези жизнени процеси могат да бъдат разделени на дихателни, затоплящи, хранителни, секреторни, поддържащи, растежни и производствени. Наистина може да се представи процесът на формиране на концептуалния орган като производство, насочено отвън навътре, а формирането на гласовия орган като вращаване на част от предполагаемото външно същество в преживяването на егото. Трябва обаче да се има предвид, че самите преживявания на егото се използват като материал за това производство и растеж.

Сега е възможно, чрез разширяване на приетия начин на наблюдение, да се *интерпретират* други сетивни преживявания във връзка с това, което е в основата им. — За чувството за слух преживяването се представя по такъв начин, че звукът сочи към външен обект, докато самият слухов орган сочи към дейност, чрез която се формира по подобен начин на това как концептуалният организъм се формира от обърнатото чувство за живот, а звуковият организъм от обърнатото чувство за самодвижение. Сега си представете, че чувството за равновесие се проявява в обърнатата си същност.

Вместо да причинява изправеност срещу трите външни пространствени посоки у хората, в своята инверсия то би произвело вътрешен бунт срещу трите пространствени посоки

у друго същество
Ако предполагаемото по-горе външно
същество наистина се е позиционирало спрямо човека
по такъв начин
, че да излее собствената си природа в него и да
предизвика бунт в него срещу трите пространствени
посоки
, тогава то би могло да има такъв ефект, че есенцията,
излята във вътрешността
на преживяването на егото, би се възприемала като
вътрешно преживяване.

Активността на обърнатото чувство за равновесие се възприема, но не се възприема; по-скоро то действа по подобен начин на силата, която в обратния смисъл на живота формира концептуалния организъм, а в обратния смисъл на самодвижението - звуковия организъм. В слуховата система обърнатото чувство за равновесие тогава е имало органообразуващ ефект

. * По този начин Звукът сочи към вътрешността на външността,

която се влива в преживяването на Аз-а; слуховият орган —

към обърнато чувство за равновесие, което е натрупало и органично интегрирало структурите на собственото същество на индивида по подобен начин, както обърнатото чувство за живот натрупва и комбинира концептуални преживявания.

Ако предполагаемото външно същество наистина се приеме за звук, пропит

от обърнато чувство за равновесие, може да се предположи също, че развитието на слуховата система се основава на процес, който позволява на органа да възприема външното същество, при контакт с индивида, според собственото му съдържание

, което се влива в преживяването на Аз-а като звук, докато обърнатото чувство за равновесие представлява активността, лежаща в основата на звука и от която слуховата система се е развила от организма във връзка с преживяването на звука .

Тълкуването на чувството за топлина възниква, когато се

разгледа обратната страна на обонятелното преживяване. При обонянието външната субстанция се доближава до човека и обонятелното преживяване е пряко взаимодействие с субстанцията. Обратната страна би се получила, ако предполагаемата външна същност беше извлечена от съдържанието на

*** За различна версия вижте страница 85.**

Усещането за топлина би съществувало, но би било
пронизано от
дейност, която
влиза в пряко взаимодействие с човека. Зад
съдържанието
на усещането за топлина би се крила дейност, която
формира производството на топлина от тялото
. Тази дейност би била такава, че от нея се излъчва
топлина, точно както
миризмата се излъчва от миришещо вещество. Точно
както миризмата
се разпространява във всички посоки във външния
свят, така и тази дейност би се разбирала като
стремеж
навън от човека във всички посоки
и в този стремеж
разгръща органообразуващата сила за чувството за
топлина. И точно както
външната материя се разкрива на обонянието, така и
вътрешното същество на човека трябва да се разкрие на
тази дейност. Такова откровение би се случило, ако
някакъв жизнен процес е в основата
на стремящата се навън дейност
, т.е. ако тази дейност
изпълва човека със собствената си същност. По този
начин чувството за топлина би се основавало
на един вид подхранване на човека с веществото
, което се разкрива в преживяването на топлина
според неговото съдържание.

За да се интерпретира зрителното чувство, трябва да
се вземе предвид инверсията
на вкусовото преживяване. Ако органът на зрението
би възникнал
чрез външна дейност на същество, като тази,
хипотетично предположена по-горе, така
че например цветът да изпълва това същество,
но едновременно с това да е проникнат от дейност, която

представлява обърнат вкус, тогава тази дейност, излъчваща вкус, би могла да се разглежда като органообразуваща сила на зрителното чувство. Материята би трябвало да е такава, че за разлика от вкусовото преживяване, ефектът на външно вещество да не се възприема, а по-скоро това същество да се генерира отвътре в човешкото същество.

Към него се стича сияен вкус. Точно както вкусът включва

промяна в субстанцията, предизвикана от хората , така и това външно същество би трябвало да предизвика промяна в човешката вътрешност.

Такава промяна е налице във вътрешните жизнени процеси, например

топлината. Вътре в човешкото същество топлината би трябвало да възникне от вкуса, излъчващ се отвътре

. Тази топлина обаче не би се проявила по същия начин като външен затоплящ процес, защото няма външна топлина по отношение на субстанцията, а по-скоро нещо, което

е идентично по съдържание със зрително-сетивното преживяване. Вижда се, че в

тази топлина, която се дава от дейността

, излъчваща се от човешката вътрешност и основана на цвета на предполагаемото същество ,

се крие вътрешната природа на самата светлина. Не зрителното преживяване, а

вътрешната природа на светлината, лежаща в основата на зрителното преживяване, поражда

топлина, която

живее в организиращата сила на сетивото за зрение, точно както субстанцията

живее във взаимното взаимодействие с вкусовото чувство в преживяването на вкуса.

да се опише и като обрнато обоняние.

Инверсията тук обаче има различно значение, отколкото при сравнението между вкуса

и зрението. Представете си, че

такава инверсия се е случила в обонятелния орган, където миризмата

не се предава от вещество в човешкия вътрешност , а по-скоро се възстановява при контакт. В този случай наистина бихме имали аналог на човешкия обонятелен орган . Самото човешко вътрешно тяло обаче би трябвало да замести външната единица, приета по-горе. Тоест, за обонянието би трябвало да има съответстващ орган в човешкото тяло.

Предполага се външно същество, идентично с човешкото същество.

Въпреки това, докато това хипотетично същество позволява на природата си да се доближи до човешкото същество отвън, за да функционира обонянето, неговият образ би трябвало да се съдържа в човешкото същество. Доколкото човешкият организъм се представя като обоняние, той е изпълнен с нещо по същество външно и чуждо за него. Външен елемент е станал вътрешен и се разгръща отвътре от такива сили, които са действали при формирането на органите на зрението, слуха и топлината.

Очевидно е, че нещо трябва да се изрази в обонянето, което може да се приравни с вътрешна същност на самото външно. И ако чувството за вкус е обратното на това, тогава е оправдано да се каже: това, което поразява човешкото същество в преживяването на вкуса като откровение отвън, е същото като това, което е ефективно в обонятелния орган.

Тогава обаче точката между сетивата за вкус и обоняние е

мястото, където външният свят и вътрешният свят се разкриват като едно и също. И човек може да си представи, че зад обонятелното преживяване се крие нещо, което наистина се държи в човека като *субстанция* от външния свят, образувайки орган, а именно в структурата на вкусовия орган. Следователно този орган е изграден от *субстанцията* на външния свят. — И в обонятелния орган човек може да си представи само самата субстанция, която тече навън, което се

възприема директно като такава в обонятелното
преживяване. Усещането за мирис
би било следователно самовъзприемане на
субстанцията

, а вкусовият орган – самооживлението на субстанцията.

Тези обяснения би трябвало да показват, че човек не
е нужно да мисли
за нищо материално зад сетивните преживявания
, а само за нещо духовно съществено. Сетивното...

Тогава сетивните преживявания биха били откровения
на _____ духовното.
Сензорното наблюдение директно разкрива
сетивното преживяване, но не и скритата духовна
сфера.

Вариант на страница 81

По този начин, тонът сочи към вътрешността на
външността, _____ която
се излива в преживяването на себе си; слуховият орган
- _____ към
обърнато преживяване на равновесие, което в човешкото
същество по подобен начин натрупва и
органично _____ сглобява
структурите на собствената си същност, точно както
обърнатото чувство за живот
натрупва и сглобява концептуални преживявания. Ако
представеното външно битие наистина се
приеме като тон, проникнат от обърнато
чувство за равновесие, може също да се предположи, че
произходът на слуховата система се основава на
съществен елемент във външния свят, който
е _____ даден
в сетивното преживяване на чувството за равновесие,
ако
си представим последното в обратен ред, не усещано
навътре
, а излъчващо навън.

VIII. СВЕТЪТ, КОЙТО Е В ОСНОВАТА НА ЖИЗНЕНИТЕ ОРГАНИ

организма, в концептуалния и гласов организъм,
води до образ,
подобен на този на растителна форма, стремяща се
надолу

, тогава останалата част от човешкото същество може да
се

схване като това, което
се противопоставя на преживяването на себе си отдолу
нагоре, като възпрепятства неговия низходящ поток
, сякаш го затваря в себе си
. В тази останала част на човешкото същество е дадена
есенцията

, която влиза в съществуване чрез раждането. Тази
есенция

е времевата предпоставка за това, което - в
образа по-горе - се стреми надолу. Следователно може
да се каже,

че това, което се противопоставя на преживяването на
себе си отдолу нагоре,
влиза в земята при раждането.
Тогава в това човешко същество това, което
беше описано по-горе като дейности
, които формират сетивните органи, трябва вече да се е
случило. Формирането на тези сетивни
органи тогава може да се схване само като сили,
формиращи сетивните органи

, пробиващи се в човешкото същество като течения,
стремящи се нагоре. Това
тогава поражда образа на
сили, стремящи се една към друга от различни посоки.

Тези сили обграждат човешкото същество и от своя страна трябва да се сблъскат с такава забрана , каквато е низходящото преживяване на себе си в цялото стремящо се надолу човешко същество. Това инхибиране е налице, когато човек вземе предвид силите, които формират сетивните органи, и тези, които присъстват в жизнените процеси. Представете си

Ако обърнатото чувство за равновесие се бори срещу действието на тоналната сила, тогава човек има предразположение към органа на слуха; представете си обърнатото обоняние, борещо се срещу силата на усещането за топлина, тогава човек има предразположение към органа на топлината. Това се простира в цялото човешко същество. Този факт се вписва в картината, ако си представим обърнатото чувство за вкус, протичащо в обратна посока на обърнатото обоняние и чувството за равновесие. Обратното обоняние след това преминава през цялото тяло и от другата страна обърнатото чувство за вкус продължава да се разкрива, със силата на усещането за светлина, като органообразуващо за зрението. В самото чувство за вкус, веществото, което се разкрива в обонянието, действа като органообразуващ агент и намира своето инхибиране в организма, който е изграден чрез другите сетива. В обонянието вътрешността на материята се стреми към вътрешността на материята. Това води до образа на кръг, от който произлизат органообразуващите сили, действащи в човешкото същество сякаш в центъра на този кръг. Ако *само* тези сили бяха отговорни за образуването на органите, сетивните органи щяха да бъдат структурирани и подредени по съвсем различен начин, отколкото е в действителност. Това обаче може да е вярно само ако самите сили, образуващи органи, са възпрепятствани в развитието си. Например, да предположим, че силата, образуваща органи на слуховата система, е засилена в една област и е

намалена в други;
тогава тя ще стане особено забележима в една област.
Това е така само ако други сили също действат върху
самите сили, образуващи органи
. Въпросът сега е дали
има нещо в човешкото същество, което да показва, че
такива други сили съществуват.

Съществуват сили извън човешкия контрол. Тук нещо особено става очевидно в жизнените процеси. Те продължават дори когато сетивните преживявания са в латентно състояние по време на сън. Това показва, че в органите трябва да има формиращи сили, сили, които остават активни дори когато сетивата са изключени. Силите, които формират сетивните органи, следователно са

само един аспект от органообразуващата дейност. Жизнените процеси трябва да бъдат подготвени от органообразуващите сили на жизнените органи, преди да могат да съществуват. Сега силите, лежащи в основата на жизнените органи, са дори по-отдалечени от човешкото съзнание, отколкото тези, които изграждат сетивните органи. В сетивните органи силите проявяват своите ефекти, които

се проявяват чрез сетивните органи. Но в жизнените органи не се проявяват силите, които ги изграждат, а по-скоро техните ефекти, а именно самите органи. Чрез терморегулаторния орган човек възприема топлината;

чрез чувството за живот човек възприема жизнените органи. Развитието на жизнените органи по този начин предполага

различен свят от формирането на сетивните органи. Сетивните органи обаче трябва да бъдат хармонично интегрирани с жизнените органи. Тоест, за да се развият сетивните органи в съответната им форма, силите, които изграждат жизнените органи, трябва вече да съдържат предположенията за сетивата. Това следователно сочи към свят, в който формиращите сили на жизнените

органи действат по такъв начин, че
предразполагат сетивните органи в тези жизнени органи,
но все още не ги формират самите
. Едва след като жизнените органи са оформени,
те отпечатват сетивните органи във формата на тези
жизнени органи
. Но не всички сетивни органи е необходимо да бъдат

По подобен начин те вече се намират в органообразуващите сили на жизнените органи. Органите на така нареченото чувство за допир изобщо не е необходимо да присъстват, защото те просто отразяват преживяванията на жизнените органи обратно в себе си. Но по същия начин не е необходимо да присъстват сетивата за живот, самодвижение и равновесие, които придобиват значение едва когато сетивните органи са отпечатани върху жизнените органи. По този начин това, което се отнася до емоционалните преживявания на сетивата за живот и самодвижение върху самите сетивни органи, не се съдържа в посочените предразположения. Това обаче сочи към свят, в който се намират органообразуващите сили на жизнените органи и *предразположенията* за органообразуващите сили на сетивата за слух, топлина, зрение, вкус и обоняние

. Ако сетивните органи сега са отпечатани върху вече съществуващите жизнени органи, тогава формиращите сили на жизнените органи трябва

да са създали основа в рамките на тези жизнени органи . Въз основа на същите тези принципи жизнените органи развиват жизнените процеси и органообразуващите

сили на сетивата излъчват своите течения в тези жизнени процеси. По този начин тези органообразуващи

сили срещат инхибиране в жизнените органи. Тяхната дейност се сблъсква с това задръжаване. Сетивата

могат да се развиват само там, където жизнените органи го позволяват. Образът на човешкото същество разкрива, че контрастът

между „ляво-дясно“ и „дясно-ляво“ предоставя това, което е от значение за разпределението на гореспоменатите сетивни органи . И в симетричната структура на човешкото същество в тези посоки, човек отново разпознава, че жизнените органи и сетивните органи са свързани помежду си по два начина . Достатъчно е да се вземат предвид сетивните органи...

Гледайки човек, обърнат напред, човек може например да наблюдава ухото и да види, че дясното ухо, доколкото дължи произхода си на етапа, в който са активни силите, формиращи жизнените органи, е оформено отляво надясно и че след това се е превърнало в сетивен орган, защото

силите, формиращи сетивните органи, движейки се отдясно наляво, са се противопоставили на току-що описаната форма. Обратното би важало за лявото ухо. Подобен извод може да се направи и за другите симетрично разположени сетивни органи. Доколкото човечеството е същество, което преживява нещата чрез сетивните органи, неговият произход може да се търси в онзи свят, от който, както бе споменато по-горе, произхожда астралният човек. Ако се вземе предвид,

че силите, формиращи сетивните органи, са самите обърнати сетивни преживявания, тогава може да се предположи, че се говори за света, от който произхожда астралният човек, когато се предположи, че такова същество формира сетивните органи чрез

сили, които, така да се каже, въздействат отвън. Защото е доказано, че при формирането на сетивните органи

обърнатите сетивни преживявания се вливат в човешката вътрешност

. По този начин, образните усещания се възбуждат от тези сили. Тези образни усещания обаче, заедно с желанията и импулсите за движение, са това, което сочи към астралното тяло на човешкото същество. Ако сега си представим

силите, които формират сетивните органи, също като
инверсия
на импулсите за движение и желанията, човек
получава представа как
човешкото астрално тяло, като оформител на сетивните
организми, е взето
от един свят, неуловим за сетивата
. – По този начин,

свят, лежащ в основата на света на сетивните преживявания

, който
е наречен „астрален свят“. Всичко, което хората преживяват възприемчиво

,
тогава трябва да се приема като непосредствена реалност и

в него трябва да се предполага астрален свят. Първият се нарича *физически свят*. Астралният свят е в основата му. Сега е показано, че в основата на последния е още един свят. В този последен свят са вкоренени органиообразуващите сили на жизнените органи и предразположенията за слух, топлина, зрение и вкус. Тъй като той съдържа формиращите сили за жизнените органи, може да се каже, че самите хора, доколкото притежават формиращите сили на жизнените органи във физическите си тела, произхождат от него. Ако сега наречем сбора от силите, които формират жизнените органи у хората (по смисъла на стр. 60), „етерно“ тяло на човешкото същество, тогава може да се признае, че това етерно тяло има своя произход в света отвъд астралния свят. Този свят сега е

наречен „нисък духовен свят“, като това име не е предназначено да се отнася до нищо друго освен до казаното тук.

Сред жизнените процеси има три, чиито органи сочат отвъд света, в който, според описаното по-горе, трябва да се търси произходът на жизнените органи. При производството живото физическо тяло повтаря собствените си

образувания; при
растежа то добавя
нещо ново към вече съществуващото, използвайки
самата субстанция на това съществуващо тяло; при
поддържането съществуващото действа
върху вече съществуващото; а при отделянето
нещо се елиминира от жизнения процес, който
първоначално съдържа.
Следователно това са жизнени процеси, които
протичат в рамките на...

Самите живи органи осъществяват тези процеси. Това не е така при храненето, топлината и дишането. Тези процеси са възможни само ако живите органи приемат нещо от външен свят.

Сред сетивата има пет, чиито органи сочат отвъд света по същия начин, света, в който трябва да се търси произходът на органите, съответстващи на другите сетива. Както беше обяснено по-горе, чувството за вкус е в известен смисъл обърнато обоняние, тъй като органът на вкуса обръща навътре преживяването, възприемано от обонянието, във връзка с външната материя, така че се усеща миризмата на веществото, което вече присъства в тялото. По този начин чувството за вкус предполага вещество, което вече присъства в организма. Органът на обонянието обаче предполага вещество от външния свят. Що се отнася до зрението, от горните съображения следва, че неговият орган възниква, когато в това развитие е активно образуване, което не обработва цветните преживявания така, както те се възприемат от зрението, а по-скоро ги задейства в дейност, противоположна на тази, от която се формира органът на вкуса. По този начин, ако такава дейност е предразположена в организма, зрителният орган може да се развие чрез трансформиране на предварително съществуваща предразположеност към вкусов орган в зрителен орган. Докато обонятелният орган е немислим без контакт с външно вещество, а вкусовият орган е вътрешно насочен обонятелен орган, следователно изисква вътрешно вещество, зрителният орган може да възникне, когато

предварително съществуваща предразположеност към
вкусов орган се трансформира в зрителен орган.

Съществуващият орган на вкуса не е напълно развит като такъв

, а се трансформира вътрешно. Тогава веществото трябва да постъпи и в този орган по вътрешен път. Същото важи и за органа на топлината. По същата причина, както е посочено за органа на зрението, той може да се счита за орган на обонянето, чието развитие е спряно и трансформирано вътрешно

. (Органът на вкуса би се разглеждал просто като *обърнат* наопаки в края на развитието си, а органът на топлината - като *трансформиран* орган на обонянето

.) Органът на слуха би възникнал в същия смисъл като трансформиран орган на равновесието, органът на звука - като орган на чувството за проприоцепция, спрял в началото на развитието си, а органът на зачеването - като орган на чувството за живот, трансформиран в самия си произход

. Следователно, формирането на тези органи не изисква никакво външно вещество, а е необходимо само веществото, което тече вътре, да бъде захванато от по-висши формиращи сили от тези, които управляват обонянето.

За разлика от това, обонятелният орган изисква контакт с външна материя. Чувството за равновесие не предполага контакт с външна материя, но изисква връзка с трите пространствени посоки. Ако тези посоки съществуваха в празно пространство, чувството за равновесие не би могло да съществува;

то може да съществува само ако пространството

е запълнено с материя и тази материя е пронизана от сили, с които човешкото тяло взаимодейства. Но за да възникне реципрочна връзка, други сили трябва да бъдат свързани с тези сили. Следователно,

Човешкото тяло, вътре в себе си, се противопоставя на трите сили на изпълващата пространството материя с три свои собствени сили . Следователно човешкото тяло трябва да притежава орган, който не само се отнася към външната материя по същия начин като обонятелния орган, но и чрез който могат да се възприемат неговите три посоки на сила . По-горе беше показано, че обърнатото чувство за равновесие може да се разглежда като активно при формирането на слуховия орган. Нека сега предположим, че това обърнато чувство за равновесие води съществуваща слухова система отвъд формирането на слухов орган ; тоест, то не завършва това развитие в момента, в който се превърне в слухов орган, а продължава да се развива от този момент нататък. Тогава слуховата система би се превърнала в орган за равновесие. По същия начин може да се представи, че обърнатото чувство за проприоцепция води система от гласови органи отвъд характера на самата гласова система. Тогава, чрез съответния орган, човек не би възприемал звуци, а би усещал връзките, които съществуват със силите на външната материя. И ако обърнатото чувство за живот би довело концептуален орган далеч отвъд неговото формиране , той би възприемал връзката на собствената си материя с външната материя чрез съответния орган. За да бъде това възможно, материята не само трябва да се окаже ефективна в човешкото тяло, но и да

може да упражнява силите си вътре в тялото
отвън, без да го докосва . Тогава
, в смисъла на равновесие, чувството за проприоцепция и
чувството
за живот, биха съществували три органа, за чието
развитие външният свят
би бил необходим. Но чувството за допир...

Това е лесно очевидно, тъй като то възприема външния свят само чрез скрито съждение, като по този начин по необходимост предполага такъв свят

. Следователно може да се каже, че органите на вкуса, зрението

, топлината и слуха са органи, които могат да бъдат образувани

в организма от силите на протичащата в него материя ; за сетивата за обоняние, равновесие , проприоцепция, жизненост и допир външната материя със своите сили се оказва условие

.
Точно както жизненоважните органи, чрез дишане, топлина и хранене, сочат към материалния външен свят, така правят и органите

на гореспоменатите сетива. За разлика от тях, секрецията , съхранението, растежът, производството и органите на вкуса, зрението, слуха, звука, концепцията и самовъзприятието предполагат вътрешни принципи на формиране, които могат да действат само върху интернализирана материя.

IX. ВИСШИЯТ СВЯТ НА ДУХА

Ако приемем, както по-горе, че формиращите сили за жизнените органи и предразположенията за сетивните органи се намират в нисшия духовен свят, тогава възниква разграничение между формиращите сили на жизнените органи, които предполагат интернализирана материя, и тези, които оформят техните органи за приемане на материя отвън. Лесно е да се види, че последните от своя страна са предпоставка за първите. Защото, ако възможността за интернализация не съществуваше в самата материя, тя не би могла да стане ефективна в самата себе си. Следователно, в материята трябва да съществуват такива сили, които й позволяват да предизвиква противодействия от това, което е външно за нея.

Горното описание демонстрира такива противодействия на материята върху самата нея. Обратното чувство за живот, чувството за самодвижение и чувството за равновесие съдържат в себе си скритата възможност да действат по такъв начин, че за да предизвикат вътрешни образувания, те са активни като самата материя, без да използват вътрешните принципи на формиране като такива. Защото те действат не само *вътре*, но и *извън* мярката на тези принципи. Ако сега си представим тези три обърнати сетивни дейности като толкова ефективни, че не се сблъскват с никакъв вътрешно оформен орган, но

въпреки това
остават в характера на своята дейност, тогава те достигат
граница, където трябва да се върнат към себе си.
Следователно, на тази граница материята би се хвърлила
обратно в себе си; тя би се потиснала в себе си. На тази
граница
би се случило това, което бихме могли да наречем
материя в материята.

Може. И това би посочило възможността как органи, които изискват вътрешна субстанция, възникват от свят, в който материално външното става материално вътрешно. В този свят първоначалните предразположения трябва да се намират както за онези органи на жизнения процес, които се подхранват от интернализирана субстанция, така и за тези, които изискват външна субстанция. И предразположенията за тази интернализация трябва вече да присъстват в силите, които въвеждат външната субстанция във интернализация. Точно както силите в самите жизнени органи сочат към свят от други сили, от които жизнените органи се формират първоначално, така и жизнените органи с техния вътрешен поток на субстанция сочат към предразположения от още по-висш свят, от който са формирани. Човек е воден да посочи към външен свят, който сам по себе си може да запали вътрешен свят чрез контраста между чувството за живот, чувството за самодвижение и чувството за равновесие. Този свят обаче може да се нарече „висш духовен свят“. Какво трябва да се търси в него? Не сили, които оформят живите органи като цяло, а тези, които влагат в техните структури предразположеността да станат живи органи. Тези сили трябва да се разбират като противоположности на чувството за равновесие, чувството за самодвижение и чувството за живот. Ако тези сили, преди да достигнат границата на своята ефективност, бъдат ограничени от вътрешни формиращи процеси в органи, които вече са в процес на развитие, тогава те оформят

органите на слуха, звука и концепцията от тези органи-предшественици. Какво се случва, когато достигнат границата на тази активност , която се крие в тяхната собствена природа? Когато обкръжаващата...

Ако чувството за живот не срещнеше нещо в понятийния орган, което просто трябва да трансформира, тогава то очевидно би довело понятийното преживяване обратно в себе си. И в своето отражение би се сблъскало директно със себе си. По този начин би присъствало нещо подобно на това, което съществува в сетивното преживяване, но би имало самостоятелно съществуване без подлежащ сетивен орган. Същото може да се каже и за обърнатото чувство за самодвижение и равновесие. Следователно във висшия духовен свят човек би трябвало да търси самостоятелни сетивни преживявания, които се оказват сродни на онези сетивни преживявания, до които човекът, със своето его, е най-близо във физическия свят – преживяванията на понятийните, звуковите и слуховите сетива. Тези преживявания обаче са такива, че не е сякаш човешки его стои пред тях и ги приема, а по-скоро сякаш същество стои зад тях, създавайки ги чрез собствената си дейност

.

Х. ЧОВЕШКАТА ФОРМА

Въз основа на гореизложените съображения могат да се направят следните заключения относно образователните принципи на хората:

Предполага се, че:

1. *По-висш духовен свят*; в този свят се намират сили, които формират структури, представляващи сетивни преживявания, живеещи в независима материя. И тези структури съдържат предразположенията за жизнените органи.

2. *По-нисш духовен свят*; в него се намират формиращите сили на жизнените органи. Силите, действащи в първия свят, образуват структурите, които се хранят от вече интернализирана материя. Силите на този свят-аз добавят към тях тези, които първо интернализират външната материя. Това води до разграничение между жизнените органи като произвеждащи органи и подхранващи органи. Структурите, образувани от първия свят, се трансформират в системи от сетивни органи, които се хранят от интернализирана материя. Формиращите сили на самия този свят добавят към тези сетивни системи тези, които са във взаимна връзка с външната материя.

3. *Астралният свят*; в него се намират формиращите сили на сетивните органи. Жизнените органи обаче също трябва да бъдат оформени от този свят по такъв начин, че да

могат да абсорбират сетивните органи в себе си.

4. *Физическият свят*; това е мястото, където се намират човешките сетивни преживявания.

Сега трябва да се признае, че тези четири свята
взаимодействат помежду
си, т.е., че силите на всеки висш свят са преплетени с
никога-

чието продължаващо съществуване. Тъй като гореспоменатите органи произлизат от силите на висшите светове, може да се каже само, че тези органи са подвластни на влиянията на висшите светове, дори ако се появяват в низшите светове. От физическия свят силите на висшите светове не действат върху сетивните органи; от астралния свят силите на двата духовни свята не действат върху жизненоважните органи; и от низшия духовен свят силите на висшите светове не действат върху описаните по-горе предразположения към жизненоважни органи. От това следва, че от физическия свят силите на висшите светове трябва да се проявяват по различен начин, отколкото ако действаха директно от собствения си свят. Силите на висшия духовен свят могат да действат върху човешкото същество, надарено със сетивни органи, жизненоважни органи и предразположения към органи, само като формиращи сили. Те могат да определят формата и положението на органите. По този начин формата и положението на органите на човешкото тяло са резултат от дейността на висшия духовен свят във физическия свят. Егото преживява понятията в концептуални възприятия ; Смисълът на живота, в обърнатата му форма, поражда живите понятия на висшия духовен свят. Във физическия свят те могат да действат само като формиращи сили . Със сигурност е ясно, че човекът дължи способността

за концептуално възприятие на изправената си форма. Някое друго земно същество не притежава концептуално възприятие, нито пък някое друго притежава същата изправена форма. (Едно просто съображение може да покаже, че при животните, които имат привидно изправена форма, това се дължи на нещо различно от вътрешни сили.) Така, в посока отдолу нагоре, може да се види това, което е свързано с

е свързано с възприемането на понятията, когато не е замесено обърнатото чувство за живот. От това може да се заключи, че обърнатото чувство за живот се движи в посока отгоре надолу. Още по-точно би било да се каже, че се движи почти отгоре надолу. Защото в посоката на растеж нагоре би трябвало да се види нещо, което е противоположно на обърнатото чувство за допир. Доколкото, в смисъла на горните обяснения, егото представлява контраст на чувството за допир, може да се разглежда вертикалната посока на растеж нагоре на тялото като носител на егото като непрекъснато преодоляване на тежестта надолу, което всъщност е обръщане на тактилното преживяване. От всичко това може да се интерпретира контрастът между „горе-долу“ и „долу-горе“ в човешкото тяло, сякаш низходящ поток е такъв, че включва преодоляване на обърнатото чувство за живот, движещо се отгоре надолу.

Сега, в рамките на това обърнато разбиране за живота, трябва да се вземе предвид влиянието на висшия духовен свят върху физическото човешко тяло. Може да се каже по този начин: човешкото тяло, доколкото е носител на егото, се стреми нагоре; Физическото човешко тяло, доколкото формата му отразява влиянието на висшия духовен свят, се стреми надолу.

Доколкото човешкото същество физически изразява образа на същество, принадлежащо към висшия духовен свят, човек може да

го разглежда, от гледна точка на взаимопроникването на
две сили, като среща
на его-тялото с физическото тяло. В своето
его преживяване човекът принадлежи на физическия
външен свят
, но същевременно представлява това, което дава образ
на
преживяването, отразено обратно в самия него. Това
е...

Образ на това, което е характеризирано като самостоятелни сетивни преживявания на висшия духовен свят . В тялото, доколкото то е носител на егото, може да се види образ

на самоинтернализираща се материя. — Друг контраст се появява в „назад-напред“, „напред-назад“. Сетивните органи, *по същество заедно*

със свързаните с тях нерви, представляват органи , които разкриват растежа си отпред назад ; ако си ги представим, което със сигурност е оправдано, като растящи по такъв начин, че формиращите им сили са противоположни на първоначалната

посока на растеж, произхождаща от нисшия духовен свят , тогава можем да търсим тази последна посока в посока отзад напред. И тогава ще можем да кажем, че при обратното завършване,

по отношение на човешката форма, е дадено нещо подобно по отношение на нисшия духовен свят,

както при завършването отдолу нагоре по отношение на висшия духовен свят. Във външната си форма силите на нисшия духовен свят, които не могат да действат върху хората от физическия свят, са действали върху жизнените органи отпред назад ; но отзад напред силите на нисшия духовен свят са действали във физическия човешки свят.

В тях се изразява това, което, в смисъла на горните съображения, може да се нарече астрален човек. Доколкото

астралният човек се проявява във физическата си форма , той се стреми отзад напред,

точно както физическото човешко тяло се стреми нагоре

. Третият контраст би бил „дясно-ляво“, „ляво-дясно“. Симетрията на човешката форма по отношение на тази посока може да се разглежда като индикация за това.

че силите там са еднакво противоположни. Такава ситуация възниква, когато се разгледа взаимодействието

в тези посоки между човешката физическа форма, доколкото

тя вече е оформила телесните органи от нисшия духовен свят

, и формиращите сили на сетивните органи. Така, в лявата половина на тялото на човек, обърнат напред, би трябвало да се възприемат формиращите сили на астралния свят за сетивните органи, доколкото тези сили вече не

упражняват пряко влияние във физическия свят, като действащи от лявата половина на тялото надясно; онези сили на астралния свят, които продължават да действат върху физическата форма по такъв начин, че ефектът им да се изразява във физическата форма, тогава би трябвало да действат наляво. Тъй като тези сили трябва

да действат върху органи, вече определени от нисшия духовен свят

, те ще се проявят във вътрешен ефект, точно както силите на висшия и нисшия духовен свят се проявяват във външна форма. (Казаното тук може

да се подкрепи от антропологията в линиите на нервните пътища, които се пресичат в организма.) — Това показва проникване на астралния

свят с етерното тяло на човешкото същество, доколкото последното се изразява във физическа форма. Може да се каже:

1. Устройството на физическото човешко тяло е обусловено от висшия духовен

свят в посока отгоре надолу.

2. Формата на човешкото тяло, доколкото то е носител на астралния човек, сочи в посока от назад напред.

3. Формата на човешкото тяло, доколкото то е носител

на жизнените процеси, сочи както посоката „дясно-ляво“, както и „ляво-дясно“.

4. Резултатът от тези процеси би била истинската физическа човешка форма. За да се случи това, гореспоменатите формиращи сили трябва взаимно да се проникнат. Такова взаимопроникване

може да се замисли само ако човешкото същество се позиционира във физическия свят по такъв начин, че силите на физическия външен свят в посоките „дясно-ляво“ и „ляво-дясно“ да бъдат обхванати от силите на астралния свят по такъв начин, че при тяхното формиране да остане отворена възможността за по-нататъшно развитие в посока отзад напред и, според това определение, посоката отгоре надолу също остава отворена. Защото само ако си

представим посока, която по принцип протича „дясно-ляво“ и „ляво-дясно“, действайки във всички посоки и след това отново в Посоката се променя напред и след това отново се трансформира нагоре, позволявайки ни да си представим

как се случва гореспоменатото. За да се получи обаче човешката форма,

трябва да се осъзнаят противоположни сили от самия физически свят

. Това са силите, които вече не действат от физическия свят – характеризирани по-горе

– а директно от висшите светове

. Само последните могат да се търсят във физическата човешка конституция. Човечеството се отнася към останалите

само като такава конституция . Следователно, ако

човек иска да търси
във физическия свят връзката на човешкото същество с
висшите светове, той не трябва да търси нито жизнените
процеси и връзката им с неговите органи,
нито живота на сетивните органи, нито...

да не гледа мозъка му, а единствено „как“, формата на тялото и органите. Това „как“ може да разкрие, че дори във физическото човешко същество могат да се възприемат индикации за духовните светове . (Разликата между хората и животните по отношение на висшите светове следователно може да произтича от разглеждането на физическата форма, доколкото животното е ориентирано различно в пространството ; тази различна ориентация обаче разкрива, че висшите светове влияят различно на животните и хората .)

Антропософските разсъждения могат да бъдат плодотворни, ако дадените наблюдения се приложат към детайлите на човешкото тяло . Тогава навсякъде ще се появи пълна хармония с антропологичните наблюдения. Наблюдението, че са наблюдавани трансформации на развиващи се органни системи в слуховия орган, зрителния орган и т.н. , или че е наблюдаван обърнат обонятелен орган в органа на вкуса, може да породии идеи, които трябва да бъдат преоткрити във формите на органите. Асиметричните органи се разбират, когато се схващат като образувани чрез изключване на силите „ляво-дясно“ и „дясно-ляво“ на астралния свят. Ако, както е направено по-горе, се види обръщане на сетивните органи, тяхното обръщане навътре, тогава ще може да се допусне, че трансформацията може да бъде обусловена и от други принципи. Вземете слуховия орган. Той е свързан с чувството за равновесие. Човек може да си представи,

че активността, проявена в чувството за баланс,
отклонява насочена

навътре

органна система, все още недиференцирана в слуховия
орган, от първоначалната ѝ посока на развитие .
Чувството за звук би възникнало тогава
, ако друга активност
бъде насочена към съответната органна система. Това би
могло да се свърже с преживяванията
на чувството за проприоцепция.
Това би хвърлило светлина върху факта, че
слуховият орган намира израз в орган, ориентиран към
външната материя, докато слуховият орган не може
да бъде външно възприеман. Преживяването на
чувството за проприоцепция съответства
на вътрешността на тялото, докато преживяването на
чувството за баланс намира
израз

във връзка с външни пространствени посоки.
Следователно

, слуховият орган би могъл да се нарече и слухов орган,
задържан в тялото
. За самото преживяване на себе си,
което не съответства на никакво сетивно преживяване,
не

би бил релевантен конкретен орган, а единствено
стремежът нагоре на други органни системи. По този
начин, органът на звука
и органът на понятието биха могли да се разглеждат
като структури, чиято физическа
форма се определя от тяхната склонност към
преживяването на себе си. Сега може
да се разпознае обръщането на формиращите сили в
това, в което тялото, като
носител на „Аз-а“, участва отвътре, и да се каже, че ако
тялото, като носител на Аз-а, преобразува един орган ,

тогава

отличителният характер на структурите на висшия духовен свят трябва да бъде разпознаваем в неговия *образ* . *Такъв* орган е органът на речта (ларинксът).

Ако можем да наречем поредицата от органи – ухо, чувство за звук, чувство за понятие –

непрекъсната телесна интернализация на сетивните способности, тогава

можем да разпознаем обърнатото чувство за звук в органа на речта.

За да разберем това, звукът не е сетивно преживяване, устремено навътре, към себе си, чрез орган, а по-скоро е

самостоятелно, творческо сетивно съдържание, истински

обърнато сетивно преживяване. Формирането на ларинкса съответства точно на тези условия. Тогава може да се търси и орган, който у хората съответства на способност, която стои между речта и себе си, точно както разбирането стои между слуха и себе си. Чрез това,

нещо трябва да се появи отвътре в човешкото същество, което

не е толкова лишено от съдържание, колкото преживяването на себе си, и все още не прелива директно във външния свят в своите проявления

. Това би бил органът в човешкия мозък, който съответства на въображението. Човек

постепенно ще се научи да прави разлика в мозъка между органа на зачеването и органа на въображението.

Тъй като формиращите сили на трите висши свята резонират, така да се каже, във формата на физическото човешко тяло

, трябва също да се признае, че формиращите сили на двата висши духовни свята могат да действат

директно върху астралното тяло от астралния свят; и накрая, че дори в предразположенията на жизнените органи, тъй като те произхождат от нисшия духовен свят,

влияния текат директно от висшия духовен свят. Като се вземат предвид тези сили,

могат да възникнат формата и положението на сърцето, дихателните и кръвоносните органи, мускулната и скелетната системи и др

· Физическата форма на човека във физическия свят разкрива, че неговото развитие не е последвало просто адаптация към условия, чужди на вътрешното му същество, а че това

Формата в крайна сметка изразява в образ това, което съставлява характера на „Аз-а“. Потенциалът за развитие на човека трябва да бъде замислен по такъв начин, че при неговото оформяне

да се осигурят точки на атака за силите на висшите светове. В сетивния свят

за възприятие е достъпно само сензационно съдържание

, което Аз-ът, когато възприема себе си, противопоставя на себе си като образно усещане

. Образното усещане обаче принадлежи на астралния свят

. В самопреживяването на Аз-а образното усещане стои, така да се каже, свободно в пространството.

В чувството за вкус е показано, че в него може да се види обратно обоняние

. Ако сега човек не мисли, че въздействието на материята е това, което причинява усещането в обонянието, а по-скоро, че самото обонятелно преживяване

става компонент на Аз-а като самопреживяване, тогава може да се види в желание или в импулс на движение

на астралния Аз отговорът на този Аз на нещо, което произлиза от материята и е включено в Аз-а без физическо посредничество. Зад обонятелното преживяване, освен това, което представлява визуалното преживяване, се крият астралните контрареакции на желанията и импулсите за движение на егото. В звука е ясно възможно

да се различи това, което се отделя от външния обект, от това, което се възприема в този обект чрез сетива, различни от слуха

. А това, което е отделено, е самопреживяването на егото.

Със сигурност може да се каже: когато даден обект се чува, тогава само генериращият звук обект принадлежи на свят, в който егото не присъства, в който то не би могло да се идентифицира със сетивното преживяване.

В смисъл на самодвижение, позицията и промяната на формата на

Аз-ът се възприема от собствения си организъм. Следователно е разумно да се предположи, че освен самопреживяването на егото, е необходимо да се предположи само астрална контрареакция на импулс за движение . Ако

във физическия свят не съществуват нищо друго освен сетивни преживявания, тогава *в този свят не* може да се говори за нищо друго освен за сетивни преживявания . Тъй като физическото тяло трябва да има сетивни органи, за да има сетивни преживявания

, за хората в този физически свят няма нищо друго освен сетивни преживявания и себевъзприятие като астрален образен опит. Егото няма друга възможност, освен да преживява обекти от външния свят и по този начин да намира

сетивни преживявания, комбинирани по най-разнообразни начини. Следователно това, което се случва там, не е нищо друго освен свободно плаване в пространството на сетивните преживявания

. Нека обаче приемем, че човешката форма като такава не е безсмислена, а че това, което има значение,

е посоката и положението на органа спрямо останалата част от тялото. И разгледайте физическия свят от тази гледна точка. Тогава е съществено

органът на вкуса да е обърнат орган на обонянieto. Защото, ако сега човек мисли за обонятелното преживяване такова, каквото е, като за зрително усещане, без да отрича

на самата субстанция способността да представя това преживяване като зрително усещане по същия начин, както себевъзприятието е зрително усещане, свободно окачено в пространството, тогава би трябвало да се признае, че нещо зависи от това дали повърхността на човешката форма е обърната към даден обект по такъв начин, че за да се получи излъчващото се от нея зрително усещане, единият или другият сетивен орган е обърнат към него.

трябва да бъде. За човешкото същество във физическия свят обаче това ще означава само, че в зависимост от употребата на органа, то възприема обоняние веднъж, а вкус - следващия. Но ако не само самовъзприятието, открито във физическия свят, обхващаше Аз-а, а ако това Аз беше толкова съществено основано на своята физическа форма, че преживяваше всички образни преживявания като едно и също, тогава в това Аз образното усещане за обоняние би било, в един момент, а в друг - за вкус, самопреживяването на Аз-а. Ако човек не се занимаваше с завършената, а с физическата форма, която все още е в процес на формиране, тогава нямаше да има самовъзприятие ; самопреживяването на Аз-а би трябвало да бъде съвсем различно

.

ПРИКАЧ
ЕНО

ПРИЛОЖ
ЕНИЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

По-ранна версия на страници 43 и сл. (Глава III) ред 9 отдолу надолу.

Може да се предположи, че текстът по-долу е първата версия на съдържанието, представено на страница 43 и сл.,

но е пренаписан от Рудолф Щайнер и след това се появява в окончателния си вид в ръкописа и следователно в коригираните печатни листове. Вижте предварителните бележки на страници 11/12.

Изречението: „...неговото его, в което светът на душата е изграден въз основа на сетивни преживявания.“ ... (стр. 43, ред 9 vu) и думите: „Напълно оправдано е...“ (стр. 44, параграф 2) са едни и същи и в двата варианта, но след това съдържанието става различно.

...неговото „аз“ присъства, в което светът на душата е изграден въз основа на сетивните преживявания.

Той вече не присъства по време на изграждането на сетивния си организъм. И все пак, размисълът му казва, че съществуването не може да спре

с това, което възприема чрез сетивата, защото без това несетивно съществуване той не би могъл да има сетива

за сетивно възприятие.

Напълно оправдано е да се говори за човек, който се представя в сетивния свят, като за някой, който не може да се разкрие в този свят. Първият съществува във взаимна връзка с възприемчивия

свят и развива вътрешния си живот от него; вторият съществува във взаимна връзка с различен свят и развива способностите на сетивното възприятие от него. Вторият човек е, така да се каже, съдържащ се в първия. Но те образуват много по-солидна структура в него

от първия. Вътрешният живот, както се развива въз
основа на
сетивния свят, се разкрива във
външната форма на човека. Помислете за...

Помислете за лицето на някой, който винаги е бил благословен от слънцето на живота, и го разграничете от такова, върху което тежките бремена са оставили значителни следи. Като продължавате подобни размисли, човек скоро ще започне да формира представи за това как природата на вътрешния живот на човек се разкрива в неговата физиономия, изражение, жестове и дори във физическата му форма. Но това откровение, което в определени граници е резултат и от взаимодействието между индивида и възприемчивия външен свят, има нещо неопределено в себе си, нещо замислено в състояние на постоянен поток и превръщане.

То не предлага фиксирана структура. Резултатът, от друга страна, който се намира в самите способности на сетивното възприятие, е в най-широките граници нещо завършено и солидно, образуващо основа, върху която индивидът изгражда своя динамичен, съзнателен вътрешен живот.

Точно както разграничението между външния свят и вътрешния живот на човека е убедително,

така че чрез взаимодействието на двете, вторият се явява като отражение на първия, така е убедително и допускането за подобно разграничение между

скрит външен свят и вътрешен свят на човека, който се крие зад този, в който „Аз“-ът първоначално живее, когато разчита единствено на сетивния

свят. Може да се направи разлика между света, който лежи пред човека, когато една или повече от сетивните му врати са отворени, и този,

който се свързва с този свят вътре в човека чрез тяхното взаимодействие. Тук това, което се намира в така разгърнатия свят, ще бъде наречено „сетивен свят“.

Терминът „свят“ ще бъде използван за описание на това явление. Това, което ни се сблъсква в човешките същества по описания по-горе начин, ще се нарича „Аз-човек“. Първоначално човек не трябва да свързва нищо с тези имена, освен това, за което те са пряко използвани тук. Светът, от който се формират способностите на сетивното възприятие, подобно на начина, по който възникват идеите например от „сетивния свят“, ще се нарича „етерен свят“; а това в човешкото същество, което се ражда от този „етерен свят“, точно както „Аз-човекът“ се ражда от сетивния свят, ще се нарича „астрален човек“. „Етерният свят“ не трябва да се свързва с „етера“ на физиката, нито „астралният човек“ с нищо друго освен това, което се характеризира тук. „Етерният свят“ е в основата на „сетивния свят“ в този смисъл, точно както „астрален човек“ е в основата на „Аз-човека“. Точно както този свят не може да бъде възприет чрез сетивата, защото първо трябва да доведе до развитието на сетивата, така и „астралният човек“ не може да бъде преживян чрез сетивата, защото той трябва да предшества развитието на сетивата.

*

да подходи към изучаването на човечеството от различна гледна точка. Първоначално човечеството се представя като същество в света на сетивата. Това представяне обаче е подложено на промяна

Характеристиките на човек се различават в различните етапи от живота. Ако човек разглежда детето като същество, възприемчиво чрез сетивата, не е възможно да предвиди от това, което е представено на сетивата, какво ще бъде неговото развитие в зряла възраст. И...

Трябва също да се предположи, че условията, силите, които

ще _____ позволят на възрастната форма да се появи от развитието на детето _____, вече са налице в детето. Внимателното разглеждане показва _____ и _____ тук, _____ че реалността, съществуването, съдържа повече от това, което

е възприемчиво в сетивния свят. Наблюдението на растежа _____ дава възможност на размисълът да формира идеи за това, което е скрито тук. До смяната на зъбите – около седемгодишна възраст – този скрит аспект _____ се проявява _____ предимно в _____ развитието _____ на _____ външния _____ човек. Приблизително по това време органите на външното тяло _____ са

приели своите постоянни форми. Оттогава нататък частите на тялото продължават да растат, но няма действителна трансформация на установените преди _____ това форми. _____ Оттогава _____ нататък _____ скритото

вътрешно „аз“ започва да живее в себе си и да става достъпно за сили, които сами разгръщат своята ефективност повече в скритото вътрешно „аз“. През първите години от живота вътрешните сили, като формиращи сили, се стремят повече _____ към

външната физичност; през следващите години те остават повече в себе си, докато узреят достатъчно, за да предадат същността си на друго същество, докато човешкото същество стане способно на размножаване.

Човек трябва да види в това, което се развива в човек, макар и невъзприемчиво за сетивата, до полова зрялост, _____ какво

може _____ да _____ се _____ предаде на _____ потомството _____ . _____ — _____ Тук _____ трябва

да възникне едно съображение, което е важно за
разбирането на човешката природа
. Условиата за това, което
човек може да завещае на физическото си потомство,
се крият в това, което с половата зрялост води до
определено—

Достигнато е завършването на неговото развитие. Ако нещо,

придобито от човек в по-късен етап от живота, трябва да бъде наследено, то първо трябва да бъде включено в силите, които вече са налице при половата зрялост

, и може да бъде наследено само косвено чрез тях . Защото с достигането на полова зрялост всички условия, необходими за наследяване, разбира се , трябва вече да са развити. С половата зрялост това,

което може да се предава отвътре навън, това, което се проявява

в първия етап на детството като формиращи сили на тялото, това, което впоследствие се развива вътрешно по такъв начин

, че човекът да може да предаде формата си на потомството, престава да се развива в човека . Ако човешкото развитие

продължи от този момент нататък, то може да се отнася само до вътрешния аз. Това, което продължава своето

развитие от този момент нататък, първо трябва да бъде преживяно като вътрешно, като съдържание на душата. Това обаче не трябва да се отъждествява с онова съзнателно, „осветено от Аза“ съдържание на душата, което произтича от сетивното възприятие. „Азът“

няма контрол над определено вътрешно развитие по същия начин, както над развитието на съзнателното душевно съдържание. Душевният живот, стимулиран отвън чрез сетивното възприятие, се среща с друга, вътрешна сила, която кара всеки човек да абсорбира сетивния

свят с много специфичен душевен нюанс. По този начин във всеки човек има нещо

, което реагира на сетивните стимули отвътре
и което все още не принадлежи към сферата на човека,
стимулиран от сетивата
. Човек пронизва това .

Самото разглеждане на „вътрешния човек“, който се крие зад „его-личността“, защото той трябва да съществува, преди „его-личността“ да може да започне живота си. Лесно е да се разбере, че този „вътрешен човек“ е същият, за когото се казва, че влиза във взаимна връзка с това, което се крие зад „света на сетивата“ като скрит свят. Защото *този* „вътрешен човек“ не може да бъде стимулиран от онези вътрешни сили

, чистото развитие кулминира в полова зрялост, тъй като той продължава да се развива дори след това. Той не може да бъде причислен към онези, които се изразяват в оформянето на тялото и в предаването на своята същност на потомството. По-скоро той трябва да бъде вкоренен в същност, която няма нищо общо с гореспоменатите човешки прояви на сила. Нито пък може да произлиза отвътре по същия начин, както тези прояви на сила. Защото тези сили позволяват на човек да разкрие навън това, което крие вътре в себе си. Този „вътрешен човек“ обаче трябва наистина да влезе във взаимна връзка с външния свят, защото именно когато вътрешните формиращи сили и наследствените условия са достигнали своя край, те продължават да се развиват. Всичко е налице за *този* „вътрешен човек“, което оправдава да се обръщаме към него като към същото същество, което е обозначено по-горе като „астрален човек“.

Следователно би трябвало да се предположат ефекти в „етерния свят“

, които
имат подобно значение за този „астрален човек“, както
сетивните
впечатления имат за „его-човека“. По този начин
„астралният човек“ се формира от вътрешността на
„етерния
свят“,

сякаш от „сетивния свят“ на „его-човека“. По този начин, съществува

взаимодействие, лежащо в основата на всички сетивни светове, между

„етерния свят“ и „астралния човек“. За да използваме друг образ

, човек има сетивно неуловима морска маса, в която се осъществява взаимодействие между „етерния свят“ и „астралния човек“; и от тази морска маса, подобно на сушата, се издига взаимодействието между „сетивния свят“ и „его-човека“.

Трябва ли тогава „етерният свят“ да се търси *само* извън човечеството? Очевидно не. Защото чрез чувството за живот, чувството за самодвижение и чувството

за равновесие, хората възприемат собствената си физичност, точно както възприемат външни обекти

чрез сетивата за обоняние, вкус и т.н. Следователно, същата реципрочна връзка между „етерния свят“ и „астралния човек“ трябва да е възможна за потапяне в собствената физичност, както и за външния свят. Това означава, че хората трябва да притежават нещо във физическото си същество, което е еквивалентно на „етерния свят“. С други думи, те трябва да носят част от този етерен свят в себе си като отделен „етерен човек“. По този начин човешката природа се представя като състояща се от три елемента: „его-човекът“, „астралният човек“ и „етерният човек“.

Сега, този „етеричен човек“ е това, което е в основата на сетивно-незабележимата сфера, когато човек

възприема състоянието на собственото си физическо същество чрез трите гореспоменати сетива. По този начин се осъществява преход...

Например, разликата е между „астралния“ и „етерния“ човек. Наблюденията върху живота показват, че дори „егото“ се проявява във външната физичност чрез изразения на лицето, физиономия, жестове и т.н. Как е възможно това? Доказано е, че тези сили на „вътрешния човек“ са ефективни при оформянето на формата на външното физическо тяло, сили, които достигат своето завършване в развитието си с пубертета.

Следователно, ако „егото“ трябва да влияе на външното физическо тяло, то може да го направи само косвено чрез този „вътрешен човек“. Тъй като това се случва, наистина има ефект на „егото“ върху този вътрешен човек. Че връзката между „астралния човек“ и този вътрешен човек е далеч по-интимна от тази между него и „егото човек“, е очевидно от факта, че начинът, по който астралният човек се отнася към външния свят, се изразява много по-силно във физическото тяло, отколкото в душевното съдържание на „егото човек“.

Дали човек страстно следва всички факти на външния свят е много по-очевидно във физичността му, отколкото дали е преживял това или онова чрез сетивното възприятие. От това следва, че „астралният човек“ действа върху описания вътрешен човек.

— Тук две силови сфери в човека се противопоставят. „Астралният човек“, който е във взаимна връзка с външния „етерен свят“ се среща с описания вътрешен човек, който обхваща формиращите

сили и условията за размножаване. Лесно е да се разпознае, че този сблъсък е подобен на взаимната връзка между

„астралният човек“ и „етерният свят“. От това обаче ясно следва, че характеризираният вътрешен човек е същият като „етерния човек“, вече даден от друга перспектива . По този начин „етерният човек“ е носител на физическите формиращи сили и условията за размножаване.

Може да се види как човечеството и външният свят се сливат. Първоначално сетивният свят и „егото“ съществуват във взаимна връзка.

В основата на тази взаимна връзка е друга, тази между етерния

свят и астралния човек. В етерния свят формиращите сили за външните сетивни способности – за сетивата за обоняние, вкус и т.н. – трябва да останат сетивно скрити .

Вътрешно астралният човек е във взаимна връзка с етерния човек и в тази взаимна връзка възникват възприятията за чувството за живот, за самодвижение и за равновесие .

От друга страна, етерният човек се изразява чрез оформянето на формата и условията за размножаване.

Това, което изглежда като външно тяло на човешкото същество, по този начин съдържа отражение на етерния човек. Не обаче по прост начин. Ако се вземе предвид например формата на ухото, то е оформено по свой собствен начин от две страни. Това, което живее зад звуковия свят в етерния свят, прави ухото орган на слуха. Но това външно оформяне трябва да бъде съчетано с друго

вътрешно, защото
етерният човек също се изразява под формата на
физическите органи
. Характерът на тази връзка ще стане ясен от
следващото разглеждане. Силите на етерния свят
могат...

Тези сили не създават орган на слуха навсякъде, където се разпространяват . Когато срещнат камък, те не могат . Защо не? Камъкът не съдържа нищо в себе си, което да е от същия вид като описания етерен човек. Той не си придава външната форма отвътре по същия начин, както човекът. Нито пък се размножава . Следователно, слухообразуващата сила в етерния свят трябва да срещне етерния човек, за да се развие органът на слуха. Но това не е достатъчно. Растението расте и се размножава. Ако на човека се припише етерен човек, тогава на растението трябва да се припише и етерно растение. Липсва обаче онази реципрочна връзка, която за човека е характеризирана по-горе като тази между астралния човек и етерния свят. За да се осъществи развитието на сетивните способности, това взаимодействие между етерния свят и астралния човек трябва да бъде вмъкнато в срещата на силите на етерния свят с етерния човек .

Следователно външният човек е сложно същество по своята форма: той може да съществува така, както съществува, само защото зад тази външна форма се крият етерна, астрална и его-човешка същност. По този начин, четворната природа на човешкото същество възниква от добавянето към тези три аспекта на неговото битие на четвъртата, външната форма, която трябва да се нарече физически човек.

Изучаването на сетивата е довело до

разпознаването на четворна природа у човешките същества.

Всеки, който обаче приема това наблюдение сериозно, може

В него се откриват много незадоволителни неща, което
повдига допълнителни
въпроси. Посочено е например как
сетивният живот предполага реципрочна връзка между
етерния

свят и астралния човек. Този
астрален човек се счита за най-близкото вътрешно
същество до впечатленията
на сетивата. Неговата природа
се изразява в нюанса, който сетивните преживявания
приемат вътре, без его-човекът
да има пряко влияние върху тях. Сега е
очевидно, че преживяванията на астралния човек се
пренасят върху етерния човек, защото във физиономията,
жестовите и т.н. се вижда как преживяванията на този
астрален човек имат формиращ ефект върху
физическия.

Доколкото обаче можем да видим тук, това се случва в
много

ограничена степен. Няма нищо обаче, което да
подказва, че
етерният човек, ако бъде по-силно стимулиран по
същия начин, не би могъл да се изрази с по-голяма сила
и при формирането на
физическия човек. Но трябва
да се признае, че същите сили, които стимулират
етерния

човек да развива жестове и физиономия,
не могат да бъдат и тези, които
действат върху него толкова силно, че той да оформя
формите на сетивата си.
По този начин, това, което се съдържа в етерния свят, се
разкрива

като двойна същност. Едната действа върху астралния
човек, а другата, която
е по-силна и може да действа върху етерния човек по
такъв начин

, че той да може да оформи формите на сетивата си.
Това
показва, че нещо подобно на астралния човек действа от
самия етерен свят
и което
осигурява стимул в етерния човек за онези формиращи
сили,
които оформят сетивата. Следователно е установено,
че...

трябва да се търси етерният свят, включва и друг свят, който действа върху етерния човек и е свързан с астралния човек. Нека онази част от етерния свят, която е във взаимна връзка с астралния човек, се нарече етерен свят в по-тесен смисъл; другата обаче, до която доведе това разглеждане, нека се нарече астрален свят, поради нейната близост с астралния човек. По този начин може да се каже, че сетивният свят действа върху его-човека, етерният свят - върху астралния човек, а астралният свят - върху етерния човек.

във физическия човек трябва да се развият толкова сетивни органи, колкото са отделните сетивни сфери, трябва да се разграничат толкова различни силови сфери в астралния свят, колкото са сетивата. Тези силови сфери след това възбуждат съответните формиращи сили в етерния свят, така че съответните сетивни органи се развиват във физическия човек. Обаче, демонстрираният по този начин общ факт претърпява най-разнообразни модификации в частност. Тъй като сетивните сфери са от различна същност, такива модификации трябва да се проявят. Вземете например обонянето. Чрез него човек прониква само леко във вътрешността на материалното тяло. Само външната част на материалното се представя на това сетиво. За разлика от това, помислете за чувството за топлина. Чрез него човек прониква много повече във вътрешността на външното тяло. От това следва, че органът на обонянето трябва да бъде структуриран с по-слаби външни сили

и по-силни вътрешни;

Органът на топлината, от друга страна, трябва да бъде изграден от по-силни външни сили и по-слаби вътрешни сили

. Ако сега разгледаме отделните сензорни системи, се очертава йерархия по отношение на тяхното външно и вътрешно развитие. Първите три сетива - чувството за живот, чувството за проприоцепция и чувството за равновесие -

по същество се изграждат вътрешно; т.е. тяхното развитие се движи от частта от етерния свят, която

се развива като етерния човек. Този етерен човек оформя физическото тяло така, че то да е способно на възприятие чрез гореспоменатите сетива. И може да го оформи по този начин, защото самото то е стимулирано да го прави от силите на астралния свят. По този начин виждаме, че в развитието на човешкото същество, доколкото то се проявява в гореспоменатите три сензорни системи, имаме работа с взаимодействие между астралния свят и етерния човек, което няма абсолютно нищо общо с взаимодействието, което се случва между етерния човек и астралния човек. Ситуацията е различна по отношение на сетивата за обоняние, вкус, зрение, топлина и слух. За тези сетива етерният човек трябва да се развие по такъв начин, че да е възможно взаимодействие между етерния свят и астралния човек в съответните сетивни сфери. Тоест,

за всяко от тези сетива върху етерния човек трябва да действа

сила от астралния свят. И от действието на тези сили на астралния свят в

етерния човек възникват формиращите сили, които след това

дават възможност на съответните сетива да изпълняват своята функция. Следователно може да се каже, че с чувството

за живот, чувството за самодвижение и чувството за равновесие,

астралният свят работи директно заедно с етерния човек; със сетивата за обоняние, вкус, зрение,

Що се отнася до сетивата за топлина и слух, това работи по такъв начин, че астралният човек се взема предвид при формирането на сетивните органи . Ситуацията е различна по отношение на сетивата за език и

понятия. Тук е необходимо много по-директно взаимодействие

между външния свят и астралния човек, отколкото с петте предходни сетива. Това директно взаимодействие вече се доближава до това, което се случва между его-човека и сетивните възприятия, което се проявява физически в изражението на лицето и физиономията. Следователно,

тези сетивни области се развиват едва когато човекът може да влезе в контакт с външния свят, след раждането;

докато формиращите сили за останалите сетива по същество се внасят в света при раждането. С основание е да се каже: Докато силите за развитието на сетивата

за живот, самодвижение и равновесие лежат дълбоко скрити зад света на сетивата, силите за сетивата за език и понятия лежат непосредствено зад света на сетивата. Между тях са силите, които служат за развитието на сетивата за обоняние, вкус, зрение, температура

и слух.

Тази връзка става външно ясна чрез начина, по който антропологията

описва сетивните органи, намиращи се в сетивния свят, т.е. във физическия човек . За първите три сетива ясно дефинираните сетивни органи са по същество невъзможни за описание. Само в случая с чувството

за равновесие предположението за такъв орган се

появява в полукръглите ушни канали
. Причината за това
се крие във факта, че съответните сензорно-образуващи
сили
обслужват общата структура на физическия човек
и човекът също възприема тези структури в съответните
сетивни области.

се намира.

Специални органи обслужват сетивата за обоняние, вкус, зрение, температура и слух и те са интегрирани в общата структура на физическото човешко същество, защото силите от външния свят играят важна роля в тяхното развитие .

Такива специални органи по същество вече не съществуват

за сетивата за език и понятия , защото тези сетива вече се приближават до онази област, където физическото човешко същество започва да се движи към духовното .

„Аз-ът“, от една страна, и чувството за допир, от друга,

както беше показано, вече не трябва да се считат за част от сетивната сфера. И все пак, в известен смисъл, те формират

двете граници на сетивния живот. „Аз-ът“ получава сетивни възприятия и трансформира техните впечатления в умствени преживявания. Като такива, те са

изцяло *вътрешни* и престават да принадлежат на сетивния живот

. Обектите остават изцяло *външни за чувството за допир*.

Това, което се преживява чрез допир, са по същество вътрешни преживявания, които са свързани

с външния свят чрез скрита преценка . И тези вътрешни преживявания принадлежат към сферите на чувството за живот, проприоцепцията

и равновесието. Ясно е, че само външният свят, който се разкрива на хората чрез чувството за допир,

може да се нарече цялостен външен свят в определен смисъл , защото, за да бъде

възприет, не е необходимо да изгражда някакъв особен
смисъл в човешкото същество
. Между този външен свят и
човешкото „аз“ се намират сферите, от които
се развива четиричленното човешко същество.

Разнообразието от сензорни области налага
по-нататъшна диференциация в рамките на тези
области.

В сферата на сетивата за живот, самодвижение и равновесие се разкриват формиращи сили на етерния човек, сили, които се проявяват във физическия човек. Тези сили не вземат предвид астралния човек. По този начин те са сили, които работят върху вътрешната физичност на човека, сякаш в известен смисъл астралният човек не съществува за тях. Следователно те се спускат в такива скрити дълбини на човешкото съществуване за своята дейност, че се изплъзват на астралния човек. В сферата на петте най-близки сетива се разкриват формиращи сили, които вземат предвид астралния човек. В сетивата на езика и понятията се разкриват сили, които вече са много близки до това, което се разкрива чрез сетивата. Следователно трябва да се прави разлика: сетивният *свят*, който се разкрива в его-човека и оформя неговия съзнателен живот; етерният свят, скрит непосредствено зад този сетивен свят, който оформя астралния човек; В този етерен свят се намира *астралният свят*, който оформя етерното същество по такъв начин, че то развива формиращите сили на физическия човек; обаче, зад този астрален свят трябва да се предполога друг свят. Защото, както беше показано... [Пауза в текста]

... чувството за слух и чувството за топлина се оказват по-тясно свързани с процеса на дишане и затопляне, отколкото първото с поддържането. и процес на растеж; за разлика от това, може да се види връзка между

последните като процеси, които се
изразяват по-емоционално в тялото с вътрешното
чувство-

Жизнените процеси на растеж и поддържане се възприемат по-силно от вътрешните сетива; процесите на топлина и дишане - по-силно от онези сетива, чрез които човек отваря портите на живота си към външния свят. По този начин външните сетива се укрепват в *едната* посока от тези жизнени процеси, докато вътрешните сетива се укрепват в обратната посока. Този факт може да се илюстрира с изображение. Представете си областта, обхващаща сетивата, като сфера, от чиято повърхност произлизат сетивните преживявания. За да представите контраста между външните и вътрешните сетивни ефекти, представете си, че в едната точка на сферата има жлеб и че чрез този жлеб областите на вътрешните сетива също могат да бъдат символизирани в сферата. Ако някой иска да илюстрира, използвайки тази сфера, как жизнените процеси усилват ефектите на сетивните преживявания в едната и другата посока, трябва да си представи сферата, разтегната в две противоположни посоки. В единия край действат онези жизнени процеси, които, подобно на дишането и топлината, са свързани с вътрешни преживявания, които свързват жизнения процес с външния свят; в другия край действат онези жизнени процеси, които се проявяват във вътрешни преживявания, като отделяне, запазване и растеж

. Следователно може да
се каже – символично казано, разбира се – че човешкото
тяло е оформено със сфера
от силите, които
се проявяват в сетивните му органи; тези

Тялото е разтегнато по дължина от жизненоважните органи.

Двете произтичащи от това посоки са с различна жизненоважна стойност. От една страна, където се проявяват дишането, топлината и храненето, животът се

отваря навън, за да се обновява; чрез секрецията, процеса на поддържане, той избутва процесите си навътре, в собствената вътрешност на тялото. По този начин се повтаря,

така да се каже, в себе си. По-нататъшни процеси показват, че с растежа и производството се създава нещо, което по самата си природа е отстранено от непосредственото обновяване на живота .

Тези

сили, които обновяват живота чрез дишане и топлина, вече не текат към него . От вътрешността на тялото – или по-скоро, идвайки отвътре навън – възникват завършени структури, които трябва да бъдат обречени на смърт. (В животинското царство

може да се види как тези структури губят своята жизнеспособност

и се изхвърлят, например по време на линиенето на по-нисшите животни

. При хората подобно изхвърляне също е постоянно налице, макар и по-малко забележимо

. Да разгледаме например как ноктите растат навън отвътре и в крайна сметка некротизират по върховете си

.) Двата символични аспекта на тялото, описани по-горе, представляват контраст между

обновяването и унищожаването на живота.

Текстът прекъсва тук.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

По-ранна версия на страници 70 и сл. (Глава VI)

Това вероятно е най-ранната версия на главата, преди окончателната формулировка, както е представена в книжното издание. Вижте предварителните бележки на страници 11/12.

Първите две изречения от тази версия са почти дословно същите като тези от книжното издание.

В преживяването на „Аз-а“ няма нищо, което да е стимулирано от сетивен процес. Напротив, „Аз-ът“ включва резултатите от сетивните процеси в собствения си опит и изгражда от тях структурата на вътрешното си същество, истинския „Аз-личност“. В рамките на този „Аз-личност“ по този начин има сили, които се срещат по следния начин. „Аз-ът“ изживява своята същност, така да се каже, във всички посоки; от различни посоки неговият самопреживяване среща сили, които го срещат и които се проявяват различно от различните посоки, в зависимост от естеството на сетивните преживявания. В така нареченото чувство за допир преживяването е такова, че съдържанието му остава изцяло вътре и преценката се прави от вътрешния опит само за това, което идва отвън. Следователно егото се чувства оправдано да предполага в обектите на допир нещо от същата същност като самото его, само с разликата, че същата реалност, която се разгръща вътрешно като тактилно преживяване, действа в обратна посока отвън. Тази преценка

всъщност е в основата на всички тактилни възприятия повече или по-малко съзнателно - най-често съвсем несъзнателно като преценка. В обратния начин

Азът преживява себе си. За да има тактилно възприятие, азът трябва да разгърне преживяването си навън, но да го потисне чрез контакт с обекта и след това да му позволи да се върне обратно навътре. Преживяването на аз-а е налице само когато цялостта на вътрешното преживяване

може да се разгърне безпрепятствено, когато е изпълнено само със собствената си същностна природа.

Преживяванията

на другите сетива се намират по средата между тези две крайности. В концептуален смисъл преживяването на аз-а е само минимално потиснато отвън. Това преживяване е такова, че се чувства намалено спрямо преживяването на аз-а

. То е намалило богатството си. Отказало се е от част от собствената си сила. И може да се признае следното : Азът се отказва от част от съдържанието си в концептуалното възприятие; това се случва, защото усеща приближаваща се към него сила. Азът си позволява, така да се каже, да се влее в потока на тази приближаваща сила

. Ако се осъществи само този отлив на преживяването на аз-а, азът просто би се почувствал обеднял

в преживяването си. Входящият поток от енергия обаче е реалност и следователно взаимодейства с изходящия

. Резултатът от тяхното взаимодействие е преживяването на концепцията. Сега си представете, че двата

енергийни потока са такива, че текат в една и съща посока, но единият вече е налице, когато другият пристигне. След това вторият променя

първия и тази промяна е такава, че е основана на същността на втория. Това изображение може да се използва за илюстриране на възприятието на концепциите. Двата потока могат да представляват преживявания на себе си.

По-старият поток тече в преживяванията на концепциите. По-късният...

в собственото човешко преживяване на себе си. При сливането на тези преживявания настъпва промяна в по-старото преживяване на себе си. Тази промяна се представя като факт на двете преживявания на себе си, съществуващи редом с тях като трето. Ако сега в тази промяна се види органът на концептуалното възприятие, тогава значението на символа е дадено. Две преживявания на себе си взаимодействат; в по-старото, по-младото въздейства върху органа на понятието и в зависимост от промяната, която по-старото е претърпяло, въздействието на по-старото се разкрива на по-младото. Същият образ може да се използва и за чувството за език; само че човек трябва да си представи, че там по-младото преживяване на себе си се оказва изправено много повече пред промяната на по-старото, отколкото пред първоначалната си природа, така че, наред с по-старото преживяване на себе си, което тече към него, то преживява значителна степен на неговата промяна. Това е още по-вярно за чувството за слух. За него по-старото преживяване на себе си отстъпва значително зад промяната, която претърпява при въздействието. При чувството за топлина ситуацията е такава, че по-старото его преживяване претърпява такава промяна, че естеството на тази промяна е по същество идентично с естеството на самото по-младо его преживяване. Въздействието се усеща в по-младото концептуално преживяване, сякаш

предизвиканата промяна съдържа нещо, което присъства и като импулс в по-младото его преживяване. Топлината, идваща отвън, се възприема, когато тя се влива в собствените его преживявания по такъв начин, че се оказва подобна на вътрешните топлинни преживявания. Ситуацията е различна със зрителното чувство. Там образът на двата потока трябва да бъде избран по такъв начин, че потокът, който

Самото преживяване на по-младото его претърпява промяна, която съществува успоредно с промяната в по-старото. След първоначалния сблъсък, не самите преживявания на егото взаимодействат, а по-скоро взаимните им промени . По-младото его преживяване изпраща своята промяна към тази на по-старото. Ако промяната в преживяването на по-старото его е толкова силна, колкото тази на по-младото, първото позволява на нещо от своята същност да се влее във второто и обратно, и възниква състояние на равновесие между по-старото и по-младото его преживяване . Ето как може да се илюстрира взаимодействието на хората с външния свят чрез преживяванията на зрението. За чувството за вкус, промяната в преживяването на по-младото его се оказва по-силна от тази на по-старото, което води до състояние на равновесие, което се явява като контрадвижение на преживяването на по-младото его срещу по-старото. В известен смисъл, само част от по-младото самопреживяване оттича ; другата

част се връща към по-младото аз. Силата на по-младото самопреживяване се оказва още по-силна в обонянieto. Тя е най-силна в така нареченото чувство за допир. Там то придобива пълната си отличителност спрямо по-старото самоопитване и го отхвърля при контакт , за да изпита всичко, което то съдържа в себе си . В смисъла на допир, собственото „аз“ на индивида изпраща своите сили, за да не се променя

от контакта с външния свят, а по-скоро да ги изпита да действат обратно в обратна посока. Следователно може да се каже също: В смисъла на допир, потокът от самоопитване тече навън, без да дава нищо от себе си на външния свят.

не просто се отказва от външния си свят, а по-скоро преживява цялото му съдържание в обратна, навътре насочена посока. В обонянието, преживяването на егото тече навън, губи част

от съдържанието си и преживява останалото в трансформация,

отпечатана върху него отвън. Егото е дало собственото си съдържание в това външно преобразуване като

обонятелно преживяване. В преживяването на вкуса егото трябва

да се откаже от повече от съдържанието си; следователно преобразуването

на собствената му същност се преживява по-интензивно, отколкото

в обонятелното преживяване. В преживяването на зрението егото отдава

приблизително толкова, колкото получава. В преживяването на топлината,

по-старото его преживяване се оказва по-силно; по-младото его

трябва да отдава повече, отколкото получава; то преживява различен вид

преобразуване. Не такова, което се предизвиква отвън, а такова, което самото то предизвиква отвътре навън.

В чувството на слуха тогава става ясно как трансформацията протича в посока отвътре навън.

Звукът вече не съществува в същия външен свят, в който трябва да бъдат поставени причините за вкуса и обонянието

. Звукът се разгръща отвътре навън. Това е още по-вярно за чувството за език и най-вече за чувството за понятия.

Текстът свършва тук.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Тези бележки не принадлежат към ръкописа на книгата, но по съдържание съответстват на последната глава X: „Формата на принадлежащи на „хората“.

Представете си първото човешко същество, с всички сили,
които може да притежава вътрешно във физическия свят,
обхванато отдолу от сила, която произлиза директно от висшия духовен свят и която, действайки самостоятелно, би породила човешкото същество само дотолкова, доколкото то е носител на егото. Преди това човешко същество, така конституирано, да може дори да се появи, тази сила е обзета от други сили, които действат отзад напред (което всъщност означава само, че позволяват на първите да продължат да действат, просто ги отклонявайки под прав ъгъл) и които произлизат директно от нисшия духовен свят. Тези сили се състоят от съдържанието на чувството за живот, чувството за самодвижение и чувството за равновесие. Колкото и различни да са тези съдържания, всички те имат общото, че егото ги преживява във физическия свят като усещания за собственото си тяло. Следователно те не предполагат нищо друго освен собствената физичност, за да бъдат преживени. Те трябва да бъдат преживени във физическия свят чрез собствената физичност. По този начин те действат там чрез собствената физичност.

Преживяванията на концепцията, звукът- и чувството
за _____ тон
са точно обратни. Техните преживявания трябва
да се възприемат по такъв начин, че собственото тяло
да е изключено. Характерно за тези преживявания е
, че са независими от собствената физичност.

Следователно, в тях егото трябва да изпита нещо, което може да интегрира, без да го извлича от физическо тяло.

В

същото време това „нещо“ трябва да бъде независимо от органите,

които опосредстват тези преживявания. И наистина , независимо в същия смисъл като самото его. В концепция,

звук и тон, следователно има нещо, което се добавя към собственото физическо тяло във физическия свят по същия начин, по който самото его се добавя към това физическо тяло. Във физическото тяло

на човешкото същество следователно трябва да се установят органични системи, които сами по себе си не изискват това физическо тяло като

предпоставка. Те тогава представляват специален организъм, който във физическия свят

взаимодейства със съдържанието на чувството за равновесие, чувството за самодвижение и чувството за живот, без първо

да влиза във връзка с другите органи.

Следователно тези съдържания трябва да действат по такъв начин, че да създават изпълнени с живот органи във вече съществуващ организъм.

По този начин те са сили, които разкриват природата на висшия духовен свят *във физическия свят по същия начин, по който* самото его разкрива тази на висшия духовен свят. Съдържанието на тези

сетива трябва да се излъчва директно във физическия свят

, точно както егото излъчва директно в него.

Следователно, когато тези сили действат върху физическия човек, доколкото

той е носител на егото, те ще разделят този физически човек на два физически члена на неговото същество. Единият от тях се състои от жизнени предразположения, които водят до формирането на физически жизнени органи; другият обаче ще оформи тези жизнени предразположения по такъв начин, че те да могат да станат носители на преживявания в егото, преживявания, които произхождат от нисшия духовен свят по същия начин, както самото егото произлиза от висшия. Такива преживявания обаче са тези, които са пряко свързани с

Преживяванията на понятието, звука и тона са свързани с природата на егото. Ако си представим, че съдържанието на чувството за живот, чувството за самодвижение и чувството за равновесие са силите, които, произлизащи от нисшия духовен свят, схващат първоначалната структура на физическото тяло като носител на егото от назад напред и отпечатват собствената си същност върху него, тогава те трябва да отпечатат органи върху това физическо тяло, чрез които егото има преживявания, които го свързват с нисшия духовен свят по същия начин, както е свързано с висшия духовен свят чрез себе си . Тонът, звукът и понятието са, по своето съдържание, директни откровения на нисшия духовен свят, както егото е откровение на висшия.

Сега си представете, че първоначалната егото-предразположеност на физическото човешко същество не е такава, която почива в себе си , а по-скоро такава, която се стреми отдолу нагоре. По този начин тя би била допълнително развита в преживяванията на тона, звука и понятието чрез съдържанието, присъщо на чувството за живот, равновесие и проприоцепция , като би била обхваната от тези съдържания и пропита с тях в посока назад-напред . Да предположим, че тази трансформирана физическа човешка предразположеност след това би била обхваната

отдажно наляво от
съдържанието на сетивата зрение, вкус,
обоняние, топлина и слух.
Естествено, те не биха могли да действат върху нея,
ако няма съответстващи сетивни органи.
Самата материя обаче би могла в известен смисъл да
попадне в тази предразположеност
; по този начин тя би била трансформирана в органи,
които са оформени от съдържанието на чувството за
равновесие, проприоцепцията и проприоцепцията.

Чувството за движение и чувството за живот иначе биха се развили в органи за понятие, звук и тон – органи

, които изпитват външния ефект на материята в себе си. Това е възможно във физическия свят само ако са налице жизненоважни органи. Сега е ясно, че дихателните, затоплящите и хранителните процеси са възможни само чрез вече съществуващи жизненоважни органи. За разлика от това, секрецията, запазването, растежът и производството са процеси, които пораждат преживявания на егото във физическия свят, преживявания, които сами по себе си не са повлияни от външни процеси на този физически свят. Доколкото такива процеси се проявяват като чувство за живот, чувство за самодвижение и чувство за равновесие, те предполагат само вътрешни жизненоважни органи. По този начин съществуват жизненоважни органи, които без външно материално влияние се включват в егото по същия начин, по който понятието, звукът и тонът от физическия свят се включват в егото. За да се появят усещанията за топлина, зрение и вкус, трябва да присъстват външни вещества, от които егото отделя своя опит. По този начин има жизнени процеси, които се възприемат само вътрешно; и усещанията за топлина, зрение и вкус са включени в егото като усещания, отделени от външни субстанции.

Сега нека предположим, че егото, живеещо във

физическия
свят, е свързано с астралния свят по същия начин,
както е свързано
с висшия духовен свят чрез себе си, и
с нисшия духовен свят чрез понятие, звук и тон.
Това може да е така само ако то притежава в себе си
такива жизнени
процеси, които се възпламеняват от други жизнени
процеси по такъв начин
, че съответстващ външен
жизнен процес би стимулирал вътрешен. Човек трябва

в производството, растежа, поддържането и отделянето само такива жизнени процеси, които могат да бъдат стимулирани и отвън, а в дишането, топлината и храненето - такива , които могат да бъдат стимулирани и отвътре. Едновременно с това обаче би трябвало да се предположи, че вътрешното дишане , топлина и хранене са съпроводени от процеси, които стимулират непосредствените процеси в егото от външния свят , точно както звукът, шумът и понятието директно ги включват в егото. Тоест: ефекти от астралния свят би трябвало да се появят в структурата на егото, които отделят жизнените процеси един от друг в същия смисъл, както самото его отделя звука, шума и понятието , дори и еговото възприятие, от себе си. Ако вътрешното дишане, топлината и храненето бяха стимулирани от аз, който получава директно от външния свят това, което е отделено от аз-а, живеещ във физическия свят в преживяванията на вкус, зрение и топлина, тогава такъв аз би могъл да действа в описания смисъл. По този начин, физическият човек би трябвало да се срещне с един „аз“ от астралния свят, който по самата си природа не е извън преживяванията на вкус, зрение и топлина и не изисква органи за тяхното възприятие, а по-скоро такъв, който по самата си природа е *вътре* в тези преживявания. Преживяванията на вкус, зрение и топлина не биха трябвало

да се възприемат като неодушевени, а като одушевени от този „аз“ , който е сроден на висшия и нисшия духовен свят . Тогава такъв „аз“ би могъл да упражнява вътрешния си живот върху физическата конституция на човешкото същество; и преживяванията на вкус, зрение и топлина биха могли да излъчват чрез тази физическа конституция отвътре.

Ако съдържанието на тези сетивни преживявания проникнеше във физическата предразположеност към егото, то би могло да доведе до трансформация в онези органни системи, които влияят на жизнените процеси за баланс, самодвижение и чувство за живот, превръщайки тези органни системи в органи за производство, растеж, поддържане и секреция. По този начин, ако егото беше до определен момент външно спрямо физическата човешка предразположеност, то от този момент нататък то би могло да стимулира органни системи, които са на път да се превърнат в дихателни, затоплящи и хранителни органи, да се развият в органи за секреция, поддържане, растеж и производство. Ако егото, което излъчва преживявания на вкус, зрение и топлина от астралния свят във физическия свят, не се възприема като почиващо в себе си, а по-скоро като стремящо се отляво надясно, тогава биха възникнали жизненоважни органи. Те биха се развили надясно като органи за дишане, топлина и хранене, а наляво като органи за секреция, запазване, растеж и производство. Тъй като, както се предполага, живото е го пребивава в такива органи, то не би приемало пасивно процесите на тези органи, а би живяло в тях; тези процеси биха били едновременно преживявания на егото. Приближаването на материята отляво в хранителните органи би съответствало на запазване отлясно

, топлина отляво на растеж отдясно и дишане отляво на производство – което в този случай би било издишване – отдясно. Секретията би поддържала баланса на материята и от двете страни . Обратните процеси би трябвало да се случат, ако...

Храненето, топлината и дишането действат отъясно; по този начин поддържането, растежът и производството биха възникнали отляво надясно. Сега е ясно, че свободно плаващите усещания за вкус, зрение и топлина не могат да съществуват във физическия свят, точно както е ясно, че има вещество, което може да служи не само за дишане, топлина и хранене, но което може да бъде изпитано от човек чрез просто докосване и всъщност в чисто умствени преживявания. Това е случаят

, когато самото вещество се появява като ментален образ, а

желанието и импулсите за движение са свързани с този ментален образ. По този начин веществото може да се появи само за обонянието . Ако обаче веществото, което външно въздейства върху физическото човешко същество, е противопоставено вътрешно от желанието и импулса за движение, тогава самото му въздействие върху физическото човешко същество може да означава ментален образ. Ако това

желание след това задейства вътрешен импулс за движение,

един просто дихателен орган в процеса на формиране може

или да бъде възпрепятстван в развитието си, или да бъде изтласкан отвъд границите на собствените си формиращи сили.

Ако импулсът за движение е по-силен от желанието, той се насочва по-нататък към външния дихателен орган;

..., ако желанието е по-силно; ...* ако импулсът на желанието и

импулсът на движението действат в унисон, усещането за
образ, което
то страда от въздействието на материала в неговите
граници
, е противоположно на първоначалната си конфигурация
отдолу нагоре
. Обаче егото, произхождащо от астралния свят, вече не
действа отдолу нагоре
, защото то

*** За вариант вижте страница 144.**

За него е съществено да влияе върху човешките същества само в посоките на хоризонталната равнина. Тогава за възходящо влияние биха се разглеждали само първоначално действащата надолу сила от висшия духовен свят и онези предварително формирани сетивни органи и жизненоважни органи, които не са били засегнати по време на движението отляво наляво и отляво надясно, защото поради позицията си, придобита преди влиянието на астралното его, те не биха могли да изпитат такива влияния от това его в тази посока, които биха ги довели до тяхното завършване. Това биха могли да бъдат само развиващи се слухови органи, звуков орган(и) и концептуален орган(и), които не биха били завършени по време на движението назад-напред, защото действащата надолу сила е възпрепятствала завършването, което би трябвало да бъде постигнато от действащите назад-напред сили.

Ако приемем, че в посоченото тук движение са ефективни само съдържанието на чувството за равновесие, чувството за самодвижение и чувството за живот, тогава взаимодействията биха могли да възникнат само между действащото нагоре разположение на физическото човешко същество и самото его, което действа отгоре-надолу и е свързано с висшия духовен свят; освен това, между тези сетивни нагласи и егото, което действа отпред назад и е свързано с нисшия духовен свят.

Последното его би могло от своя страна да

взаимодейства с това, което може да бъде
самопреживяването на егото в смисъл на баланс, чувство
за самодвижение и чувство за живот
. Тъй като вътрешните органи
вече присъстват във физическото разположение на
човешкото същество, тогава ...
Тук текстът прекъсва.

Вариант на страница 142:

... ако импулсите на желанието и движението действат в унисон, образното усещане, което то изпитва чрез въздействието на материята в неговите граници, се насочва нагоре в посока, обратна на първоначалната си посока. Тогава, за по-нататъшните процеси, биха се взели предвид силите на егото, което е свързано с висшите и нисшите духовни светове и с астралния свят. Освен това, участват и онези незавършени, развиващи се процеси на сетивата за слух, звук и концепция, които досега са се съпротивлявали на влиянието на астралното его, действащо в хоризонталната равнина . Последните сега са изложени на това влияние за първи път. По-нататъшното им развитие сега би могло да се осъществи чрез вътрешни жизнени процеси, които са изложени на образните усещания, желания и импулси на движение на егото, свързани с астралния свят, по такъв начин, че завършването, с напълно реализирано движение, да достигне границата на възможностите си или завършването да може да бъде спряно, преди да достигне границата на възможностите си . Първото би било така, ако влиянието на егото, свързано с астралния свят , върху физическата конституция на човека се изчерпи в момента, в който движението отпред назад спре. Второто би се случило, ако влиянието на това его продължава дори след завършване на движението. Първият случай

се наблюдава за слуховия орган, където възприятието на образите от егото довежда формирането до своя край; вторият случай се реализира в сетивата за звук и понятия, които не излизат на повърхността на физическата човешка конституция, а се задържат вътре. Те остават—

Следователно, дори след като движението е завършено, то остава способно на развитие . Взаимодействието между първоначалната низходяща посока на егото, свързана с висшия духовен свят, и стремящата се нагоре предразположеност на физическото човешко същество сега се проявява в изправена форма. В тази форма става очевидно, че самото его има същата посока като физическото разположение на човешкото същество, така че не само силите „назад-напред“, „напред-назад“, „надясно-наляво“ и „наляво-надясно“ действат, но и физическото разположение на човешкото същество се ориентира нагоре в съответствие с егото...

Посочените тук процеси съответстват както на образа на човешката форма, така и на хода на човешкия живот...

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

Тази индивидуална версия е включена в тома, защото Рудолф Щайнер изрично я описва като принадлежаща към „Антропософията“ (виж факсимилето стр. 148 по-горе).

Възприятието на друг човек е образно възприятие ; като реалност, то е противопоставено на изпълнението на

това, което дава чувството за допир, така че в това вътрешно същество е дадена реалността, която е в основата на чувството за допир.

Възприятието на понятието от външния свят получава това, което трябва да се счита за реалност във физическото тяло като сетивен орган на въображението. Понятието

живее в този сетивен орган . По този начин формата на понятийния орган се дава на жизнен орган *отвън* . Зад жизнения орган се крие формиращото понятие: смисълът на живота.

Възприятието на звука от външния свят съответства на това, което във физическо въплъщение е сетивният орган, отговорен за производството на звук. Звукът

се намира в този сетивен орган . Зад органа на живота се крие формиращият звук: чувството за движение.

Възприятието на звука от външния свят съответства на това, което в реалността на физическото тяло

е сетивният орган, отговорен за производството на звук. Звукът се възприема в този сетивен орган. Преди да стане орган на слуха, този орган функционира и като чувство за равновесие.

А. Органи на живота , които проявяват състоянията

на душата във физическия свят: от една страна.

Б. *Жизнени органи* , които се трансформират в сетивни органи:
от другата страна.

А. л: целият организъм:

Самосъзнание: Форма на
главата

2: Кръвообращение:

Желания и копнежи: Фантазия

3: Мускулестият организъм:

Импулси на движение: Езикът

Азът първоначално живее в своите състояния на ума,
след това в
жизнени процеси, а те отпечатват възприятията
за външния свят.

Изоляция

Слухова система,

термосензорна

система, съхранение

Отопление

Структура на лицето, растеж,

вкусови рецептори, хранене

Баланс на обонятелната система

лицева

подредба

Вкусова

пъпка

Изоляция

Zur Anthroposophie

Die Wahrnehmung des andern Menschen ist Bildempfindung; als Realität steht ihr gegenüber die Erfüllung dessen, was der Tartlirm giebt, sodass in diesem Innern gegeben ist die Wirklichkeit, welche dem Tartlirm zu Grunde liegt.

In der Wahrnehmung des Begriffes aus der Aussenwelt ist gegeben, was als Realität in der physischen Leiblichkeit als Sinnesorgan der Ein-Bildung zu gelten hat. In diesem Sinnesorgan lebt der Begriff. So wird einem Lebensorgan von außen die Form des Begriffsorgans gegeben. Es ist hinter dem Lebensorgan der gestaltende Begriff: Lebensform.

In der Wahrnehmung des Lauten aus der Aussenwelt ist gegeben, was als Realität in der physischen Leiblichkeit des Sinnesorgan der Laut-Bildung zu gelten hat. In diesem Sinnesorgan lebt der Laut. Es ist hinter dem Lebensorgan der gestaltende Laut: Bewegungssinn.

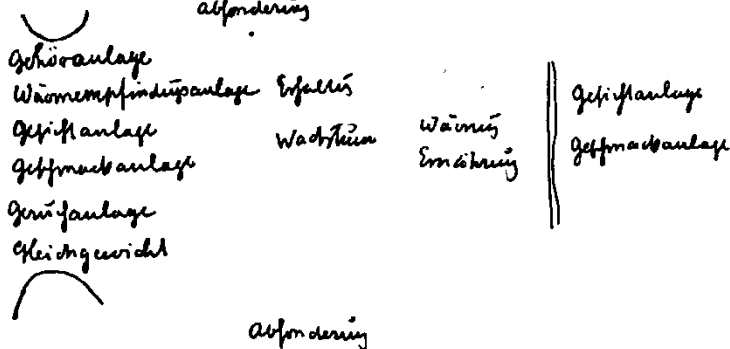
In der Wahrnehmung des Tones aus der Aussenwelt ist gegeben, was in der Realität der physischen Leiblichkeit als Sinnesorgan der Tonbildung zu gelten hat. In diesem Sinnesorgan kommt der Ton zur Wahrnehmung. In dem Organ ist tätig, bevor es geförorgan ist, Gleichgewichtssinn.

A. Lebensorgane, welche die Lebenskräfte in der physischen Welt zur Erfassung bringen: auf der einen Seite

B. Lebensorgane, welche sich in Sinnesorgane versandeln: auf der andern Seite

1. der ganze Organismus: Lebenskräfte. - : die Kopfform
2. die Blutcirculation: Strömungen. Begrenzungen. : ~~innerer Lebens~~ die Phantasie
3. der Muskelorganismus: Bewegungsimpulse. : Bewegungswahrnehmung.
die Sprache.

Das Ich lebt zunächst in seinen Lebenskräften, dann in Lebensorganen und diese prägen für die Wahrnehmungen der Aussenwelt ein.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

Този самостоятелен (и недовършен) трактат, отделен от съдържанието на книгата, е изцяло в съответствие по стил със съдържанието на този том, поради което е включен тук. Съдържанието му е когнитивно изследване, основано на сетивата за език и слух.

Преживяването на себе си разкрива, че човешкото същество, отвътре към себе си, формира организъм, способен да извика образ на идентично, външно аз . Това, което се оформя като такъв организъм, може да се счита за вид перцептивен орган . Вътрешната конституция на този организъм обаче , неговата закономерна същност, се изплъзва на непосредственото възприятие в сетивния свят. Тя се губи за такова възприятие в дълбините на психическия и органичния живот и дейност. Човешките същества осъзнават този организъм едва когато го прилагат към възприятието на сетивния свят.

Първоначално, в непосредственото сетивно преживяване, човек дори не насочва вниманието си към дейността, която извършва, когато трансформира съдържанието на възприятието в лично преживяване. За да узнае нещо за тази дейност, той трябва да отклони егото си от перцептивното съдържание и да го съсредоточи върху собствената си дейност . По този начин той стига дотам, че открива психическите процеси в себе си, които извършва, докато възприятието присъства в егото като преживяване.

Тези психични процеси в истинския смисъл не принадлежат към онези съзнателни преживявания, които човек има в обикновения живот. Изследвателят на душата е принуден да прави разлика между-

Можем да различим преживяванията, свързани с външния свят, от тези, основани на възприятието на собствения вътрешен живот. Когато се сблъскаме с външно нещо или факт, човек може да продължи да го наблюдава със същите когнитивни инструменти, чрез които е бил възприет за първи път. Обаче, един умствен факт вече не е релевантен, когато наблюдаващият когнитивен процес се опитва да се фокусира върху него. Разглежданият въпрос е добре описан от Франц

Брентано (в неговата „Психология“, стр. 35). Той рязко подчертава, че вътрешното възприятие на умствените процеси никога не може да се превърне във вътрешно наблюдение. „Обектите, които човек възприема външно, както обикновено се казва, могат да бъдат наблюдавани; за да се схване точно явлението, човек му посвещава цялото си внимание. С обектите, които човек възприема вътрешно, обаче, това е напълно невъзможно. Това е особено очевидно при определени психологически явления, като например гняв.“ Защото всеки, който би искал да наблюдава горящия в него гняв, би открил, че той вече е изстинал и обектът на наблюдение би изчезнал. Същата невъзможност съществува и във всички останали случаи.

Тъй като Брентано се придържа стриктно към това, което е достъпно за обикновеното съзнание в рамките на

сетивния свят, той пренебрегва
разликата, която съществува между
възприятието на онези психически процеси, които
протичат
във връзка с възприятията за външния свят, и тези
, които са слети с това възприятие
. Радостта или скръбта, които човек изпитва в
определени-

Въпреки че егото има възприятия, то може да възприема в сетивния свят, но не и онези психични процеси, които протичат, докато егото е напълно погълнато от възприятието на външния свят. Защото тези психични процеси не са налице преди възприятието, но след възприятието те са изчезнали за обикновеното съзнание

. Обикновеното вътрешно възприятие се простира само до онези психични процеси, по отношение на които човекът не е напълно погълнат от външния свят чрез вътрешно преживяване .

Тези психични процеси, които протичат, докато егото е напълно погълнато от даден обект, не се намират в света, в който този обект се намира. В случая с обектите на сетивния свят, те следователно се намират в свръхсетивния свят. Възприемането на такива психични процеси може да бъде възможно само ако егото използва съвсем различни способности от тези, с които е налично в сетивния свят. Егото трябва да може да насочи познанието си към процеси, които започват,

когато вниманието е фокусирано върху сетивен обект, и които изчезват, когато това внимание престане.

Тук просто трябва да се отбележи , че подобно възприятие е възможно. За да се случи това,

егото трябва да може напълно да се оттегли от сферата на сетивния свят и да наблюдава структурата на умствените дейности, които се случват, когато в обичайния си живот е ангажирано с външен обект . Тогава егото би се пренесло в свръхсетивния свят

и би възприело в него умствените дейности
, които иначе изчезват от съзнанието.

Тук трябва да се посочи, че изпълнението на определени

умствени упражнения води до такова изместване на егото

от обичайните му преживявания. (

За да научите повече за такива умствени упражнения, вижте

моята книга: „Как да постигнем познание за висшите светове“).

възприятието на тези психически процеси принадлежи на свръхсетивния свят. Но дори размисълът, който остава в сетивния свят, трябва да разкрие такива процеси. Защото сетивният свят

сочи към тях по същия начин, както димът сочи към огъня,

дори и последният да не може да се види. (Тази *хербартова*

аналогия е доста подходяща.)

Според това схващане изглежда, че обикновеното съзнание, живеещо в сетивния свят, е способно само да разпознае характеризирания свръхсетивен свят, но всяко по-прецизно прозрение в него

трябва да остане извън неговото разбиране. Това би било така,

ако в сферата на това съзнание не можеше да се случи нищо, което едновременно да доведе вътрешната дейност на душата и възприятието на обект до интуицията. Какво

„нещо“ би трябвало да бъде това „нещо“? Преживяването на възприятието не само би трябвало да съществува в сетивния свят

, но и индивидът би трябвало да може да насочи вниманието си към това преживяване по такъв начин, че да възприема собствената си дейност по време на

преживяването.

В сферата на сетивните преживявания това е така в повече или

по-малко ограничена степен във връзката

, която човек има към собствената си реч.

Човек обаче не бива да мисли за това като за чуване на

собствените си звуци

с ухото. Защото това чуване на собствените си...

Актът на произвеждане на звук не се различава от
слушането на чужди
звуци. Той просто
произвежда сетивно възприятие. По-скоро човек трябва
да съсредоточи вниманието си върху смътното
осъзнаване, което
може да има за движенията на речевите органи, когато
трябва да се произведе звук. Ако такова осъзнаване
не беше налице, никога не би
било възможно човек да направи правилното нещо, за да
произведе определен звук. Какво тогава
присъства в ума, когато се произвежда звук? Освен
самия звук, който принадлежи на сетивния свят, има
образ на вътрешното движение на съответните органи
. Този образ по никакъв начин не е от същата природа
като ментален образ,
получен чрез външно възприятие. Последното е толкова
по-точно,
колкото повече съвпада с възприятието.
Образът на вътрешното движение на органите по време
на говорен звук не може да съвпадне със самия звук
. Наистина е възможно човек
никога да не достигне до точката на съзнателно
създаване на този образ; в този случай
той винаги ще
извършва необходимите движения за речта
несъзнателно. Въпреки това, при такъв несъзнателен
говорещ, същият процес трябва
да протича дълбоко в организма, както при някой
, който все повече прониква в речевия организъм и по
този начин внася
формирането на звуковите органи като образи в своето
съзнание
. Знанието на последния,
разбира се, не води до реалността на
възприеманото. Възприеманото е психически процес,
който протича едновременно със сетивния факт на звука

Сега, в акта на говорене, този умствен процес е повече или по-малко замъглен от предаността на егото към произнесения звук.

В този случай е необходима специална практика, за да се насочи вниманието към собственото движение на организма. По същество обаче възприятието за това самодвижение по време на говорене не се различава от това, което се изпитва при повдигане на крак или движение на ръка. Само в тези самодвижения няма звук. Външното възприятие вече не е от значение. Защото фактът, че човек може например да види собствените си движения, е без значение за това, което съществува в душата като възприятие за самодвижение. По този начин, в тази преданост към възприятието за самодвижение, трябва да присъства умствен процес от този вид, който протича едновременно с външното възприятие. При тези умствени процеси обаче възприятието за процес, съответстващ на външното възприятие, първоначално остава изцяло извън обикновеното съзнание. Само умствен процес навлиза в съзнанието; това, което действително се случва в тялото, докато протича този умствен процес, не може директно да стане обект на съзнание.

В светлината на представеното, заключението изглежда оправдано, че при външните възприятия съдържанието на възприеманото става съзнателно, докато съответните психични процеси остават скрити; при

възприятието на вътрешните процеси на организма
те не стават непосредствено очевидни, докато
съответните
психични процеси протичат в съзнанието.

Въз основа на това заключение вече е възможно да се разбере природата на двата вида възприятие . При външните възприятия съдържанието на възприятието възниква в хоризонта на съзнанието; под този хоризонт върху човека действа стимул, който не се издига в съзнанието. Този стимул е от същия вид като психическия процес, който например навлиза в съзнанието по време на вътрешно движение на организма

. Ако външното сетивно възприятие можеше да остане несъзнателно в такъв случай и егото можеше вместо това да се посвети изцяло на вътрешния психически процес , то би трябвало да изпита нещо подобно на вътрешно движение. То обаче не би могло да намери причината за психическия процес в нито един вътрешен процес .

Сега разгледайте отново процеса на чуване на звук. Но си представете, че не слушате собствената си реч, а речта на друг човек. Тогава вашето собствено движение на речевите органи, и по този начин активността на егото във вашия собствен организъм, спира. Другото его заема мястото на вашето собствено. Неговата активност произвежда звука. Описаният умствен процес присъства в слушателя , но не достига до съзнанието. Тъй като е налице, то се сблъсква със звука. Звукът среща съпротивата на умствения процес и по този начин става съзнателен. Сега си представете, че егото се преплита със звука, след като е било задържано от умствения процес; тогава имате концепция за това как звукът става съзнателен. Това е ехото на звука, генерирано от вашия собствен умствен процес, което

достига до съзнанието на егото. В този случай звукът живее.

Първо, звукът се възприема от говорещия; след това се отразява обратно от собствените мисловни процеси на слушателя; и след това отражение

, той живее в слушателя. Като се има предвид , че въпросният звук по същество присъства по един и същи начин както в говорещия, така и в слушателя

, човек няма да срещне затруднения да си представи процеса на осъзнаване по описания начин. И тогава изглежда съвсем очевидно, че съзнателното „аз“, когато чува звук, идващ от говорещ човек, не е вътре, а по-скоро извън собствените си несъзнателни мисловни процеси, които въпреки това присъстват при възприятието на звука .

Да разгледаме тогава възприятието на тон, излъчван от неодушевено тяло. Съзнателният аз е преплетен с този тон по същия начин, както

с външен звук. Следователно, той трябва да го осъзнае по същия начин. Умственият процес трябва да се съпротивлява на тона, а възприеманият тон трябва да бъде включен в Аза. Ето как изглежда процесът

в сравнение със звуковото възприятие. Ако обаче го разгледаме от гледна точка на сетивното възприятие

, възникват възражения срещу подобна гледна точка . В този свят на възприятията, началната точка на тона е тяло, чиито части са в специфично движение. Човек осъзнава, че това движение продължава във въздуха. Движеният се въздух

достига до ухото; и в резултат на движението на въздуха, удрящо ухото и нервната

система,
тонът възниква в съзнанието на Аза. Човек
лесно може да стигне до идеята, че във външния свят...

че не съществува нищо друго освен движението на тялото и въздуха; и че звукът възниква само в душата като противодействие на физическото движение. Тази идея има нещо толкова примамливо в себе си, че продължава да живее като вяра в много философски светогледи. След това се прилага към всички сетивни възприятия; и се казва: звук, светлина и т.н. съществуват само в човешката душа; извън нея светът е тих и тъмен.

Възприятието на звука у говорещ човек показва, че човек не може да има безусловно доверие в това понятие

. Тук несъмнено е вярно, че чутият звук е по същество идентичен с изговорената дума

. Следователно, това не е метафора, а съответства изцяло

на действителния процес, когато се казва, че звукът на говорещия

се пренася до слушателя чрез потока на външно посредничество и че слушателят, в това, което възприема, има истински образ на съществуващото във външния свят, а не просто реакция

на душата си към беззвучен външен процес

.

Тук наистина е възможно едно възражение. Може да се каже следното: Говорещият предизвиква определени

движения на речевите си органи и по този начин на въздуха. Извън говорещия обаче няма нищо друго освен тези движения на въздуха. Тъй като те са от определен вид, в съзнанието на слушателя възниква контрареакция

, съответстваща на процеса,

чрез който говорещият е произвел движението
. Такова възражение обаче е невалидно
. Защото въпросът е дали това, което

Ефектът в крайна сметка се постига в самия „аз“, независимо от това, че самият „аз“ има реалност. И това несъмнено е така и с чутия звук

Сега, връзката на аза със звука, излъчван от неодушевено тяло, не е различна от тази със звука на говорещ човек. Следователно, външното или вътрешното съществуване на звука по отношение

на човешкия организъм като цяло не може да се разбира по различен начин от съответното съществуване на звук.

Обективното съществуване на звука се намира в говорещия.

Слушателят свързва звука с този говорещ. Как се случва това? Само по такъв начин, че слушателят едновременно свързва звука с впечатлението, че звукът произлиза от същество, равно на мен. Ако човек

беше сам в иначе празно пространство и звук идваше от която и да е посока, той очевидно не би свързал звука с говорещ човек.

Към възприятието за звука се добавят и други възприятия, които

осъществяват тази връзка. Тези други възприятия в никакъв случай не са визуалните възприятия, които човек получава от формата на говорещия, а по-скоро всичко,

чрез което човек стига до преценката: говорещият е същество, равно на мен, и в това същество се крие причината за говорения звук, точно както тя

съответно може да се крие и в мен самия. Процесът, чрез който възниква тази преценка, е много сложен. Нейният произход се губи в многообразието

от всички онези преживявания, чрез които човек започва да вижда в другите хора същества от своя вид.

да признае. И все пак резултатът от всички тези преживявания се крие във факта, че аз-ът се оказва преплетен със звук и свързва този звук със същество от същия вид. Това, което изглежда толкова просто за наивното съзнание – формирането на преценката „човек говори“ – всъщност е резултат от много сложни процеси. Тези процеси кулминират в това: преживяване на друг аз в звук, в който човек преживява себе си. В това преживяване всичко останало се пренебрегва и доколкото вниманието е насочено към него, се разглежда връзката между аз-а и аз-а. Цялата мистерия на *емпатията* с друг аз се изразява в този факт. Ако някой иска да го опише, може да го направи само като каже: човекът чувства собствения си аз в другия. Когато след това възприеме звука на другия аз, неговият собствен аз живее в този звук и по този начин в другия аз.

Ако Аз-ът живее преплетен със звука на неодоушевен обект, тогава в рамките на сетивния свят той може да се отнася само към този неодоушевен обект.

Когато обаче се приближи до този обект, първоначално не може да живее в него, както би живял в чужд Аз, когато се сблъска със звук. Той е преплетен със звука, но не и с неодоушевен обект. Въпреки това, наблюдението на сетивния свят разкрива връзка между неодоушевия обект и слуховия орган (и съответната нервна система). Същата връзка съществува между речевия организъм на говорещия и ухото и нервната система на слушателя. И все пак, тази връзка тук представлява само

посреднически поток за звука, обективно присъстващ в
 Аз-а на говорещия
 . По този начин, тази връзка говори...

Това не означава, че обективната реалност на звука на неодоушевен предмет е дадена в него и че възприеманото звуково съдържание е просто реакция на човешката душа. Няма друга възможност освен да се мисли, че дори в този случай азът е свързан със звука по същия начин,

както и със звука. В смисъла на горното описание, звукът би трябвало да удари слушателя, характеризираните психични процеси би трябвало да възникнат под хоризонта на съзнанието и азът би живял в звука, тъй като среща съпротивата му в съответните психични процеси. Звукът би присъствал във външния свят, точно както звукът присъства в говорещия, само че всички причини, които

биха могли да накарат слушащия аз да свърже звука на неодоушевия предмет със същество от същия вид, биха отсъствали. Това не може да означава нищо друго освен това, че когато чува човешки звук, слушателят предава егото си на чуждо его, докато когато чува тона на неодоушевен предмет, той се предава само на самия тон. Слушащото его се чувства принудено да проникне през звука, но не и през тона на неодоушевен обект. Нещо повече, както звукът, така и тонът на неодоушевен обект принадлежат към един и същ вид сетивен свят

и слушащото его е свързано и с двата по един и същи начин. Следователно, връзката на тона с това, което се случва между звучащия обект и слушащия човек – движението на въздуха и т.н. – трябва да се разбира по никакъв друг начин, освен като връзка на

звука със съответното външно движение.

звукът

трябва

да бъде свързан с външния, неодушевен обект по същия
начин, както
звукът се отнася към говорещия човек. Това не може да
бъде така.

Това може да се случи, без да се свързва неодушевият обект със собствен вътрешен живот. Това със сигурност ще създаде трудности, стига съответният неодушевен обект да се разглежда като самостоятелна единица . Подобна концепция обаче би била като да се разглежда човешкият ларинкс като самостоятелна единица . За да може ларинксът да произведе звук или тон, той трябва да бъде свързан с психическите и него процеси на говорещия . Тези психически и него процеси не могат да бъдат наблюдавани външно в сетивния свят. Те са свръхсетивни процеси. Хората могат да включат в сетивния свят само това, което е възприемаемо от сетивата. Звукът принадлежи на сетивния свят; психическото съдържание на звука не принадлежи. Това, което може да се наблюдава в сетивния свят като движение на неодушевеното звучащо тяло, като движения на въздуха и т.н. , трябва да се разбира като ефект на това, което живее в звука в сетивния свят. И доколкото звукът, възприеман от самия човек, не може сам да се счита за причина за движение, трябва да се приеме, че в основата на звука стои свръхсетивен свят , свят, който поражда движението в неодушевеното и се разкрива на самия човек като звук. Връзката обаче, която Азът установява със своите близни в сетивния свят, когато се чуе човешки звук, трябва да се търси в звука на неодушевен предмет в свръхсетивен свят, стоящ зад

звуча

Когато човек издава звук, докато пее, може да се направи разлика между последния звук, чул от индивида: той принадлежи към сетивния свят. Второ, в основата на звука стои умственият импулс (умственият процес).

То не може да се наблюдава в света на сетивата.
Принадлежи
към свръхсетивен свят, за който хората
са наясно само защото живеят в него.
Текстът прекъсва тук.

БЕЛЕЖКИ

Този том включва само онези вариации и текстови варианти, които имат ясна препратка към ръкописа „Антропософия“.

Много други фрагменти, открити в архива, за които не може да се установи пряка връзка, както и по-голям брой допълнителни обяснения и диаграми по темата „теория на сетивата“, са предназначени за по-късно публикуване в подходяща форма. Първата компилация се появява в брой 34/1971 на „Приноси към пълните съчинения на Рудолф Щайнер“.

към страница:

30. *Какво е казал Гьоте*: в стихотворението си „Наследство“, 4-та строфа, буквално:

„Трябва да се довериш на сетивата
си;
те няма да ти позволят да видиш нищо
лъжливо,
стига умът ти да те държи буден.“

- 101 *Относно ред 18 отгоре*: Корекционните листове, прегледани от Рудолф Щайнер, завършват с думата „umgewendeten“ (обърнат). Останалата част от текста е базирана на ръкописа (вижте предварителната бележка на стр. 11 по-долу).

- 151 *Франц Брентано*, 1838-1917, философ и психолог. „Психология от емпирична гледна точка“, том 1, 1874, страници 35/36.

- 153 *Това хербартовско сравнение*: Йохан Фридрих Хербарт, 1776 до 1841 г., философ, психолог и педагог. Пълни съчинения в 12 тома. Сравнението все още не е намерено. За коментара на Рудолф Щайнер върху Хербарт вижте също: „Загадките на философията в нейната история като очертание“, Библиотека № 18, Пълни съчинения, Дорнах 1968, стр. 256 и сл., където това сравнение също е споменато.

